

W C · O Z I V H S I

psivino.cz

9/7

časopis pro
současnou poezii

červen 2010 | číslo 52

literární kritika
recenze
rozhovory
literární historie
beletrie
publicistika

tvar
LITERÁRNÍ OBTVĚDENÍK

**někdo má tvar
a někdo nemá.
jak jste na tom vy?**

Nejčastěji vycházející literární časopis v českých zemích, letos již 18. ročník. Čtyřicet stran novinového formátu. Jednadvacet čísel do roka.

Lze objednat poštou, e-mailem, telefonicky, osobně
Tvar, Na Florenci 3, 110 00 Praha 1
tel.: 234 612 398, 234 612 399
e-mail: tvar@ucl.cas.cz
Cena pro předplatitele 22,- Kč

www.itvar.cz

*Ještě lepší
než
dobrá...*

Kulturně společenský časopis

**DOBRA
ADRESA**

www.dobraadresa.cz

WAGON

LITERÁRNÍ ALMANACH ON-LINE

OBSAH ČÍSLA:

POEZIE: DANIEL BOHUSLAV 3, SIEGBERT KŘÍDLO 5, ALEŠ MISAŘ 8, JAN BÁRTA 9, JANA MARTINÍKOVÁ 10, IVO HARÁK 11, LENKA KRIVOSUDSKÁ 24, ERIKA PÁLOVÁ 25, DOMINIK ŽELINSKÝ 28 ☐ PRÓZA: MILAN DEDERA 13, RADOVAN VOŘÍŠEK 17, VIKI SHOCK 30, HYNEK TROJÁNEK 34, DAGMAR POKORNÁ 40 ☐ PŘEKLADY: ANDRZEJ BURSA (PŘELOŽIL PETR MOTÝL) 49, JULIA CAROLIN OELMAYER (PŘELOŽIL ONDŘEJ BUDDEUS) 51, TERESA KACZOROWSKA (PŘELOŽIL LIBOR MARTINEK) 53, JOSÉ LUÍS PEIXOTA (PŘELOŽILA JITKA CHVASTKOVÁ) 55, HENNING AHRENS (PŘELOŽILA NIKOLA MIZEROVÁ) 56, AUDUN MORTENSEN (PŘELOŽIL ONDŘEJ BUDDEUS) 53 ☐ ROZHOVOR: MICHAL JAREŠ (PETR ŠTENGL) 44 ☐ STUDIE: PETR KOMENDA 20 ☐ RECENZE: JANA SIEBEROVÁ, PETR ŠTENGL, MILAN HRABAL, TOMÁŠEK KAVÁLEK, IVO HARÁK

Editor's Brand New (synästhetisch!):

VIRGINIA CREEPER ON THE BEACH (NO. 52)

2,50 €/48 CZK

Základem koktejlu (typu „straight way“) jako stvořeného k popíjení o klidném i bouřlivém letním večeru, k usrkávání na pláži nebo koupališti, v galerii (nákupní?), uprostřed rušné letištní haly ale i v poloprázdné kavárně na náměstí libovolného městečka o některém zlenivělém odpoledni, je lehce alkoholická „májová“ (a tedy výroční!) specialita Daniela Bohuslava. Přidali jsme příjemně nahořklý likér české a slovenské poezie z osmi bylin (Křídlo, Misař, Bárta, Martinková, Harák, Krivosudská, Pálová, Želinský). Křehce sametový podtón chuti (s něhou téměř „barriqueovou“, jakkoli je takový přivalstek odjinud) zaznívá z debutové přísady Jana Zbořila. Dále jsme přimíchali prozaický fresh juice Trojánek & Pokorná, Dederá & Shock a vložili několik kostek ledu s mátovým lístkem uvnitř (oblíbená finesa barmanů, v Británii zvaná „Petr Komenda's Study on Contemporary Czech Poetry and It's Poetics of Distance – Part One.“). Nezapomněli jsme na tropickou směs překladového ovoce, bez něhož by domácí základ nápoje postrádal tu správnou sílu (PL: Bursa, Kaczorowska; GER: Oehlmayer, Ahrens; PRT: Peixota, NOR: Mortensen).

Sklenici jsme ozdobili silnějším plátkem krvavého pomeranče (a là ilustrace Jiřího Franty) tak, aby kapky šťávy volně stékaly po vnitřní straně sklenice.

Varování: Před konzumací vyjměte papírový deštníček, plastovou žirafu apod. Jedná se pouze o dekorační předmět a jeho konzumace může způsobit vnitřní poranění. Není vhodné pro děti do 3 let.

Ondřej Buddeus

titulní strana

Jiří Franta

VÁŠ LÉKAŘ NEBO LÉKÁRNÍK VÁM MŮŽE POMOCI PŘESTAT S POEZÍÍ

DANIEL BOHUSLAV

MÁJ V PŘEKladu PRO GENERACI FACEBOOKU

Poslední dobou se o nás/vás/nich (nevím, o kom přesně) mluví jako o „generaci Facebooku“ a já si nejsem jist, co si pod tím pojmem vlastně představít. Opravdu se na nás existence sociálních sítí tolik podepsala? Už nejsme schopni komunikovat jinak? Dokonce jsem četl i názor skeptika, že v naší komunitě prý již odzvonilo čtení delších textů definitivně, neboť jsme schopni přečíst maximálně shrnutí na Wikipedii a kliknout na tlačítko „Líbí se mi.“

Když jsem šel nedávno okolo Máchova pomníku na Petříně, vzpomněl jsem si na svá školní léta, kdy jsem byl nucen si při probírání Máje dělat poznámky typu „modrý blankyt – pleonasmus“ nebo „4. Zpěv – zamýšlení nad tragikou lidského osudu“ a papouškovat tyto fráze u pololetního zkoušení. Bohužel mám pocit, že z výkladu oné „lyrickoepické básně“ jsem si opravdu odnesl spíše změt slov typu „apostrofa“ či „metonymie“, možná ještě tak „epiteton ornans“, nežli opravdový a upřímný poetický zážitek. A je to škoda, protože Máj je nepopíratelně básní přímo mysticky kouzelnou (též pleonasmus), vezmeme-li v úvahu, kolik let dokázal dojímat své čtenáře k slzám. Nerad bych, aby dnešní takřka negramotnou generaci Facebooku nepotkal osud podobný, a proto jsem se pokusil parafrázovat obsah Máje jazykem nás primitivů, aby tak odkaz romantismu nezaknulo v těchto dravých časech docela.

MÁJ

1. Zpěv

Byl pozdní večer – první máj – večerní máj – byl lásky čas.

To se líbí uživateli Karel Hynek Mácha.

Jarmila sedí za růžového večera pod dubem u jezera.

Jarmila se přidala ke skupině „Nesnáším, když mě svede otec mého přítele a ten ho za to potom zabije.“

Vilém se zúčastní události „Vilémova poprava.“

Jarmila upravila své Datum utonutí.

2. Zpěv

Vilém sedí ve vězení, hlavu o ruce opírá, v hloub myšlenek se zabírá.

Jarmila je v komplikovaném vztahu s Vilém.

Vilém okomentoval stav „Je to složité s Vilém“ uživatele Jarmila.

„Že truchlí? – pro mě? Pouhý sen! Ta dávno neví o mně.“

Vilém se stal fanouškem Nostalgie – marná touha v zašlý svět.

Vilém byl označen v albu Činy neslychané.

Uživatel Loupežníci okomentoval fotku uživatele Vilém: „Strašný lesů pán!“

Vilém přidal něco na zeď uživatele Vilémův otec.

Čtenář Máje lituje uživatele Vilém.

Karel Hynek Mácha sdílí „Patetická vata sebelítosti“ skrze Vilém.

Uživatel Strážný je nyní v Máji, navrhněte přítele uživateli Strážný.

Strážný a Vilém se stali přáteli.

Vilém upravil své O mně.

Strážný jen nepohnutě stojí, po tváři se mu slzy rojí, ve srdci jeho strašný žal.

Strážný nepublikoval stav uživatele Vilém.

Intermezzo I

Sbor duchů, Jeden hlas přírody a 18 dalších přátel se zúčastní akce „Vilémova poprava.“

Sbor duchů pozval uživatele Vilém do skupiny Smrt – návrat do země.

3. Zpěv

Karel Hynek Mácha okomentoval album Krajina.

Události: Vilémova poprava – Dnes v 10:00

Vojenský pluk vede uživatele Vilém.

Přátelé, kteří jsou online: 257

Vilém klopí zrak, slza slzu stíhá.

Dav lidí importoval poznámku „Modlitba“ z externího zdroje Bible.

Vilém poslal zprávu „Obžaloba společnosti“ uživateli Bílé obláčky.

Bůh zablokoval účet uživatele Vilém.

Uživateli Učitel češtiny se líbí Oxymoron.

Karel Hynek Mácha toto okomentoval:

„Vyhaslé světlo s ní, zhortěné harfy tón, ztrhané strůny zvuk, umřelé hvězdy svit, mrtvé milenky cit...“

Hrdlička byl označen v albu „Pozdní večer – druhý máj“

f Intermezzo II

Lesy dálné se přidal do skupiny Přírodní téma.

Loupežníci: Je nám líto, že vůdce zhyнул! – vůdce zhyнул!! – pán náš zhyнул!!!

f 4. Zpěv

Vítejte v Májí, máte 3658 nových upozornění.

Žádost o zařazení mezi přátele Karel Hynek Mácha, 10 501 196 společných přátel.

Hospodský publikoval odkaz na zeď uživatele Máj.

Karel Hynek Mácha se stal fanouškem Vilém.

Učitel češtiny toto okomentoval: „Subjektivizace epiky“

Karel Hynek Mácha sdílel svůj stav skrze Vilém: „Na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal.“

Hrdlička -> Karel Hynek Mácha: Hynku!

Hrdlička -> Vilém: Viléme!!

Hrdlička -> Jarmila: Jarmilo!!!

Dobová kritika označil uživatele Karel Hynek Mácha na fotce Nihilista a epigon Byronův.

Jan Neruda, Karolína Světlá a Jakub Arbes se přidali do skupiny Májovci.

Toto se Vám líbí.

Daniel Bohuslav (*1989)

student VŠE zvažující dodatečné studium žurnalistiky, nadšenec pro španělskou kulturu. Relativista, občasný moralista a recesista.

SIEBERT KŘÍDLO

BALÓNY

tak hluboko zahrabaná naděje, že nikdo nic nepozná
mladší než strom u cesty k všemohoucímu kůlem a hlavu skoro u trati
a v tom záchvatu tralala než plesnivina otočí naruby tkáň
již nepevnou
budeš jako já vidět všude na nebi balóny

a ta nádhera se ti rozplizne na jazyku

budeš jako jižani velcí, vyžraní rozpadat se hlukem
vyšlapávat cestu k zahrabaninám po prasečí square
nějaké smích, nějaký formy požitku, nějaký bití řemenem a skandování *hurá*
a taky pár aseptických plivanců
co nemohou věčně mít
masivní cíle

jako já počítat dny do zastřelení
sedět vzadu, napřahovat ke kopanci
ale noha vrostlá do pažitů... jako symbol zrezivění trochu do dřevěna
trochu hurvíkova

už brzo někdy v onom roce ti to dojde při pohledu na delfína ve výkladní skříni
a žádný stromy na který bys pověsil to svoje šupinatý tělo
už letos
pohladíš se v zrcadle (milé, rozmilé) rozevřeš náruč upustíš
desetníky se rozkutálí po kartonové podlaze
hlavu ztěžka vykloníš
a budeš jako já
letět v jednom z těch balónů

2004

čistou mršinu je třeba odtáhnout
pak podat sklenku s benzolem
z motoru
sklopit uši do pravého úhlu
jít dolů ke studni a snažit se najít
vykopnuté zuby
zapálit si pět cigaret jedním tahem
připravit louh a injekční stříkačky
přesýpací hodiny, papír na podpal
nejlíp hoří rudé právo, ročník 86
za kopcem prej viděli policajta, takže nespítit
střílet jen v krajní nouzi, okamžitě spálit skafandry
skartovat faktury
odbarvit vlasy, oholit vousy, vyměnit doklady
nalakovat nehty
peníze nechat dva roky ležet
pak postupně pouštět

mít svého člověka v bance za přepážkou
toho nejméně hloupého
...hlavně ne toho z kroměříže

deset let čekat na odjezd ze země
ve sklepě na brambory
ležeci na zemi, modli se za nás
každé sudé pondělí

KDOSI

*kdosi
břeží
tři roky chůze od konce, tak našňořen
tančí s pytlém peří
a bohužel
o tom neví*

ředitel mrazíren mektal že hovno
že v roce deset
už budeme měknout
s kloktadlem v břiše válet se u moře
velice tiše

zatím se křičuji v mezinoží
od raných nultých
let
od ranních hodin božích
toužím jen po sobě
v roláku pardím, v průhledné silonce,
kloboučku s trásněmi
jamím

tak hluboce

je happyend
jen kde se kouří od radosti
tam vykrojený ze soustavy kdosi
pláčem pokořen
on blíž on hloub do bezvědomí
vplovává každým dalším dnem

je happy end
být ihned zabit

SLAVNOSTNÍ OTEVŘENÍ ŽIL

dříve jsem došel ke až zdi, z dráhy se vychýlil
až ke zdi s nápisem bosna je srpska
jejich nákladový prostory
přeplněný
kde už sou hranice poklusu vpřed, jenom vpřed a pořád vpřed
dřív se to dalo poznat
jejich dětský márnice

přeplněný

než zamračený moteliér spláchne večeri do umyvadla
ještě jednou se otočím
směrem k ležícímu davu
směrem k těm bledým naředeným tělům
jejich evropa po náletech
bezcestná

(FUCK YOU DIE) A ZLÝ PRYČ

Ztratil jsem zvířata, všechna do jednoho
pohlédl do díry
a voni tam ležely
s vykuchanými bříšky
jakoby bez života

pohládl jsem je po hlavách
(hlavonožce po hlavonohách)

před zrcadlem ven
oblékl jsem si sukni
tu pěknou, vyšívanou
po babičce
přečetl pár kreslených příběhů rozverně
uličnické čtveřice
sebral ze země nůžky
s úmyslem
vystříhnout tuhle scénu

podíval jsem se na oblohu, byla tma
hmm, asi je noc, napadlo mě
asi je noc...

PÁCHNE TO TU NADĚJEMI

zapamatujme si světlo, ustrašené hlasy,
trhavé pohyby nozder
obličejové fleky na druhé straně břehu
jo, ty zarudlý opuchliny na horním toku
jejich paroplavba zde končí

připluli bez lodního deníku
vyložili kargo
sundali si pruhovaný trička
a vylezli do ulice
chytat psy

až začnou pečovat o svou pleť
smažit crack
pak naložej bedny, vyříděj si pasy,
vytáhnou kotvu
vyzdoběj si kajuty nacistickými symboly –
– vánočními ozdobami
pak prej zmizej za obzor

CRAP

sestry milosrdenství tančí
na skupinové terapii
v očích se zračí
že nelžou, nemoc pokročila
tudíž brečí ony

jsou matkami nakažených dětí
stáčí se do klubka, kolují v řadách
už nechťejí chodit ven do špinavých ulic
už chce se do nebička

ještě mají nárok na poslední dovolenou
takže leží nahé
v kulisách moře

72 GODIN PROBI

rozmístěné podél horizontu
bóje ve tvaru vybuchujících dětí vznešené
jako kýbl kachniček po tvé pavoučí ruce
vzřaly dírou po kopanci

hlavy se rozlétly bezzubé

clam-gallasův palác
prorostl sousedstvím kozlího chlívku
přišlo mi nejlepší v tu chvíli ničit čemu nerozumím
stát si za svým slovem
reklamovat poškrábané diapositivity okresních měst

milá pozornost centralismu

a zatímco každému ukazoval občanku bez vodoznaku

kynul hnusáček převázanou tělní hmotou
jitriční sebrance
v jeho řeči která zněla jako kloktání
slovo *nahé* slovo *poteklé* slovo *holčičky*

povolil si sako
jedno z jeho typicky sjednocujících gest

to aby byl blíže zemi

ICE AGE

zuřilo jaro, zuřilo léto...
nikdy se nenakupilo tolik zítřků
kryšp mučen v práci, kryšp mučen v hospodě
krásná ižněga půl léta pod hlínou
a sru nenažraný, ale tak roztomilý sru
jak srší dobrou náladou
uřízni mu hlavou, nakrm rodinu jejím vnitřkem

jednou se kryšp hluboce zastavil ze strachu z hlasů
v jeho lebeční komoře
zastavil se před zrcadlem v obchodním domě

UŠATÁ VODA

*plýtvat dechem
je mráz, pařezy hubené
tlučený sníh, cech plechových oken
vagace zpočátku kvapem
poté každý rok časově rozvolklé, tekou
desetníky přistávají na hlavu
těm z děcáků, těm z kroměřížů*

*po stopách kamzíků
vydal se za sebou, za stokou,
za stuartovnou
na té cestě
mečíky vykouknou – líbozoučně
rukama oycení zuby
zduří dásně hned napoprve
protože
čím více kotoulů, tím více nosních dírek
čím více trumanů, tím méně zurčení soahů
mokvání rtů, zádušních mší,
broskvových čajů
...jež bůh nám seslal pro duchovní přijímání
.
a teď děti*

*pěkně pomalu
vylezte oen s rukama nad hlavou
zařval nixon pozpátku
zapálil si cigaretu*

ŠATY Z ŠAŠKŮ

*první noční autobus zmizel o zatáčce
zamrzlé popelníky na kulečnickových
stolech
si rozebrali zloději a oyděrači
ve jménu jiljího
ve jménu souých myších představ
černoch jít spát*

vzpomínka na předminulý režim –
předlouhý den v sudetech
na hlavě omeletu z vlasů
a v kapse tři litry ostnatého drátu
v zorném úhlu dům s parukou, voní
heřmánkem a prasetem
letošních událostí

bezradně stál s hlavou upřenou na zadní projekci
– film s generálem-hrdinou právě vrcholil, ještě závěrečná scéna
smějící se vojáci pochodují berlínem
(titulky v azbuce)

a s nimi kryšp v těžkém květnovém oblečení
míjel barely s pískem
směrem k Hauptbahnhof poskakoval kašpar
ladil žestové nástroje – příliš hlasité tradá
a hlasy, naléhavé hlasy, plné špíny
sněž to, sněž to děčko, rozkrájej na nudličky

když večerní Trambahn podruhé míjela ulici, oh
uvědomil si kryšp, oh, je přeci krásné žít
tak jako tenkrát
v baráku se vstupní bránou plnou lemů
s vodopádem na zahradě
s vědomím, že někdo tě čeká za dveřmi

klíč zarachotil v zámku, policie se konečně vrací domů
unavená hlava sru, napíchnutá na kůl
už nedýchá ale jedno oko má stále otevřené
zbytek těla v mrazáku
... až bude celá rodina zase pohromadě

za každým stromem je schovaný
nosí šaty z šašků a vztyčuje prostředník
jakoby na pozdrav
přímo do tváře
prstama sahá ti do očí
když klekání odzvoní, legračně zatajtrdlí
a vrátí se do klece s růžovým krmítkem
polekaný vyměklou realitou
s nudlí nad nosem
v bačkorách po té osobě... tamté... jejíž
život kdysi nežil naplno

na stromech visící figuríny s přikreslenými
kníry
vítr jim rozcuchal výrobní čísla –
- úmrtní listiny
za škaredou zídkou se promítá film
o koních
se zavšivenou hřívou
a já s obličejem upřeným na lžici bagru
v barevném ošacení vyprávím lži tomu
koho potkám
ale protože nikoho nepotkávám
mluvím pravdu

Siegbert Křídlo (* 1978 Jindřichův Hradec)

Vystudoval vysokou školu technického charakteru. Dva roky pracoval v Belize (archeologická naleziště indiánských kmenů), v současnosti je zaměstnán v archivu hl. města Prahy. Publikuje pouze na internetu.

ALEŠ MISARĚ

VEČER V ZÁŘÍ

Trakaře okoralých oblaků
tmu vyklopily, tmou
ploty spolu mluví –
světla v oknech –
domy – domino.

Kočáry kručí
v žaludcích garáží,
vybalené tašky zplihly,
lampa líže lžíce v talířích
slov připálených tukem hádek.

Vespod moře nalámané do dvorků
omývá opuštěný ostrov štěkotu,
když v odpovědi z okna zavýje
srdce, otřásá kotcem kuchyně.

8.–13. 9. 09

DVOJICE LOUČÍ SE NA NÁDRAŽÍ

Nitka pláče
páře jejich tváře
ještě v hluku nástupiště
a pak padá její hlava z vagonu,
po pramenech šplhá jeho myšlenka:
Kdy příště?

Kolikrát mu prsten červený
rty ukula, když v dlaních
rozkutálen suvenýr
mu zůstal slaný...

Dívej, Vlaštovko,
výpravčí, ten směšný kat!
místo meče svistne plácačka.

A nitka od smíchu
vyšívá jejich obličeje
až ten svůj položí na koleje,
zda zastaví nůž s čepelí rychlíku?

13. 9. 09

RÝŽOVÉ ZRNKO ZÁVISTI

Od brány
se vine zábradlí,
řetězec grimas míchá smích
se svíravou úzkostí otálejících.

V patách víly,
vedle motýl letí
sprchou rýžovou!
Až bude zameteno,
co jim zbude růžového?

Její záda
nahá jako lýčí
vylopané kůry břízy,
prohnutá, jak odhazuje kytici!

A každá
z neprovdaných
pod obloukem znejistí –
v co vyklíčí mé zrnko závisti?

20. 9. 09

LISTY Z KRONIKY PANELÁKU

Svítá –
byt po bytu
skáčí vši budíků
a na panelech šera
vybarvuje se bonboniéra
výstavně cloněných soukromí,
a strážný věžák teď na mundúr připíná
metály lustrů i obratle oken mu vystoupí,
dlouhán se protáhl a zapraskal v umakartech,
dveře si zívají, vydýchnou lidičky i s pachem předsíní,
přes masku únavy po sobě hází trus pozdravů,
v průduškách výtahů zrychluje dech – dole
pant Samoza sípe, had zábradlí svíjí se,
to podpatky natukaly nový list
té Bible Králíkarenské.

Poledne –
prstenec betonu zde svírá náměstí
s morovými sloupy báboviček
a matiček – lavírují kočárky –
ty námořnice na konci
pochůzek tu usedají
do laviček oblou
kotvou kolen.

Vida hemžiště –
podávají si tu kliku
bílé pláště, funebráci,
dámy s ondulací psíků,
agenti i převažeci veteše,
límečky i muži pro fabriku,
otrhanci plouhaví jak zjevení,
chromé bárky, veslující berlemi,
děti trousící se do škol ve zřetězení,
maminy, taťkové i zmalované fify,
kluci rozkrok u kolen i s kočkou podivní,
národy se schází ve věžáku, kolmé hrací skříní
osudů, co jedou na kofein, krev, lino, plyn a elektriku.

V pravém horním růžku mrká okno,
co mu řasy malovala panelová panna-
Princezna všech věžáků, jež ráda
vyčesává vlasy pevnější
než výtahová lana,
a v přízemí princ nejeden
chráněn jen kapucou má sen,
že vyšplhá se po těch ločnách
za princeznu Nejvyššího okna,
že ji vysvobodí ze zakletí betonu,

ale ona nespustí proud copů kdekomu,
ta nejkrásnější z panelových princezen
a kdo ji někdy dosáhl, tomu povídala:
„Děkuji ti, zůstanu, ale ty
buď se mnou uvězněn!“

Vítězů je poskromnu,
zní nocí cinkot měsíční,
cinkot podkov bílých koní,
cinkot padlých princů na nich,
kterým scházel dukát v dlaních.

Večer
barman
barvy míchá,
stahuje ubrusy,
teď městu při okraji
stolu červánky nakladou
žár věnců na obytné pomníky
a večernice paneláků zamžourají
pod pláství balkonů zabzučí zářivky.

Do čtverců šachovnice
k večerňi vracejí se
figurky zničené
z partií dne
a netuší, co vše
ještě je vytočí
před novým
kolem.

CRRR

13. 10. 09

Aleš Misař (*1984 Nymburk)

V současné době je studentem FF UJEP v Ústí nad Labem. Vydal tři básnické sbírky: „Neštěstí v lásce, štěstí v poezii“ (2004), „Proti armádě tvé krásy“ (2006), „Patřím Noci“ (2009). Jeho verše několikrát letěly i rozhlasovým éterem v pořadu pro začínající básníky Zelené peří. S oblibou píše pravidelné „esetony“ (křížence fejetonu a eseje). V domovském Nymburce spoluzaložil tradiční bohémskou sešlost Zrcadlení duší.

JAN BÁRTA

SATELIT

Lidé se stěhují do brázd u polí
Zamávat betonu, nádech, jedem
Domorodci koukají s nevolí
Výpadovka, smyk, odbočka
Ale když to starosta povolí
Okreska, bláto a koroptve u cesty
Nové hřiště děti nebolí
Cedule, hospoda, náves a jsme tu
Vykládej, rovnej, stěhuj
Za chvíli bude všude
Moře sněhu

Zítřka už budu dospělý
Ale dnes
Dnes naposled
Jsem to ještě já

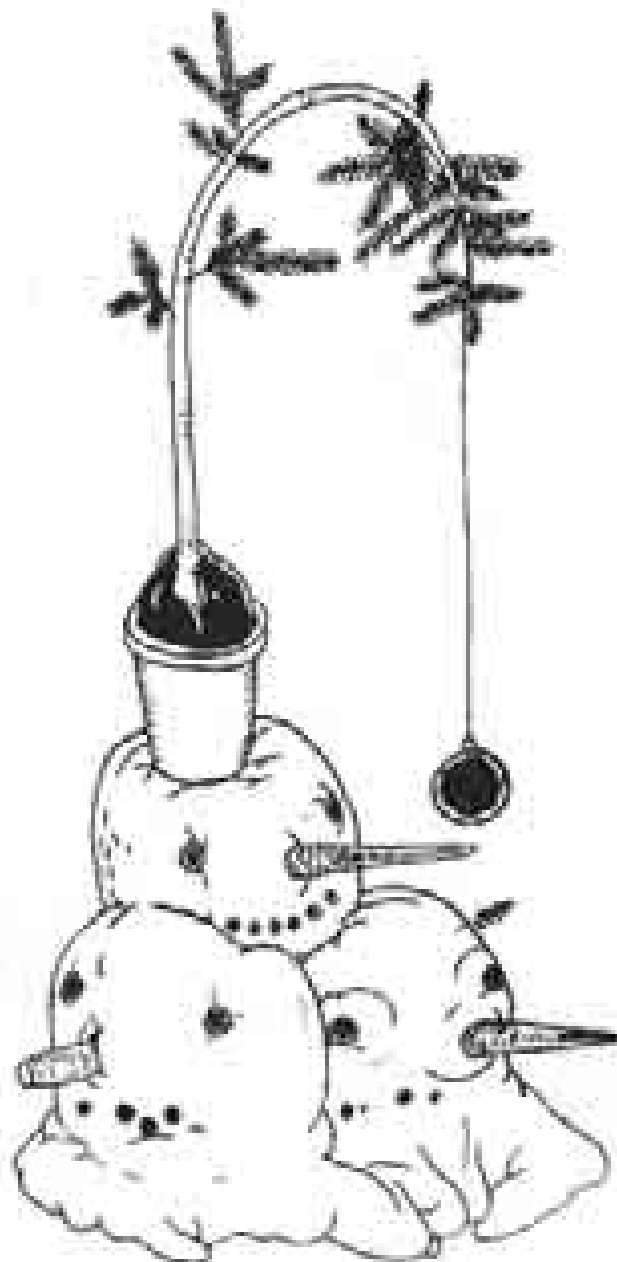
V záškubech noci
Už tě mají v moci
Zábavy otroci

ANAMNÉSIS

A
Na
Mne
Sis
Nevzpomněla
...

Na listech rostou stromy
Cikáni nesnáší Romy
Bomby staví domy
A blesky jsou pozdějc jak hromy

Bez práce nejsou koláče.
Bez prdele.

Jan Bárta (*1987 Přerov)

Žije v Praze. Studuje filosofii na FFUK a mediální studia na FSV UK.
Učí angličtinu po firmách, překládá. Doufá, že zlaté časy ještě přijdou.

JANA MARTINÍKOVÁ

GYNE

když tenkrát doktor slíbil mi tě
čas se jen plazil po bříše
od té doby zákonitě
já celý život čekám dítě
zavolá?
přijde?
napíše?

VŠEMI SMYSLY

ušima den se hrne bez klepání
panelák tříská za zdí troubí jazz
nahore vzdychá rumba
malá ranní
zatímco dole ječí něčí stres

do očí barvy
jak je všechny pobrat
vyplázly domy z oken záclony
ulice tančí krok sun krok a obrat

obrat ten stoupá
došla Mattoni

vzduch jako houska tři dny v mikrotenu
žvýkáš ho nosem
ber co dávají
po sladké vůni poznáš sladkou ženu
po stovce vůní omdlíš v tramvaji

jsi černá šmouha kdesi na obraze
jako bys běžel ale přitom stál
slunce se pálí z nebe sněží saze
bláznivý tanec
velký karneval

zvečera až se dopotácíš ke mně
ohlušen slepý natožpak mít chuť
tma v tichu cinkne
zavoní ti jemně

po hmatu třeba najdi mě a vzbud'

TAJEMSTVÍ O PAVLOVOVI

ví to jen málokdo ale
psi tenkrát zkoumali Pavlova
vedli si záznamy kolikrát
rozsvítil pitomou žárovku
než si byl jistý
že pes slintá z hladu

bohužel při mytí kotce
došlo ke smazání souborů
a tak psi nevědí přesně
jak dlouhé má člověk vedení
vědí jen že trpělivost
nakonec přinese žrádlo
a tak jsou ochotni čekat
dokud nám nedojde
úplně všechno

DNES JEŠTĚ NE

budíš se na krok od hrůzy
když denní můry z noční chodí
čtou stopy krve v iluzích
co v malém množství neuškodí

máš okno a v něm za clonou
spouští se syčí žaluzmije
uznává lhůtu zákonnou
a dnes tě ještě nezabije

NA NÁVŠTĚVĚ U KLÁRY

Klára má na záchodě koberec
v barvě bílé kávy
meruňkovým froté potaženou předložku
i dekl
na stěnách obrázky čivav
nádržku s krajkovou dečkou
a umělými květinami
podobné visí i z držáku na papír
všechno se blýská a voní
při první návštěvě
jsem měla problém to pustit

Chápete
Co teprve obývá
těch krásných předmětů všude
skoro se bojíte sednout
skoro se bojíte pohnout

Ložnice světlá a prostorná
poslední dobou snad příliš
Když si byl pro zbytek věcí
nechtěl prý jít ani dovnitř
tak mu je musela vynést
před dveře bytu

Jana Martiníková (*1963 Třebíč)

Vystudovala Masarykovou univerzitu v Brně, v současnosti bydlí nedaleko Ostravy a pracuje v hudebním oddělení Knihovny města Ostravy. V době studií publikovala v časopisech (Mladý svět, revue Universitas), nyní publikuje pouze na internetu.

IVO HARÁK

KRALUPY

Nepřípadně pyšná věž kostela, básníkův hrob a vsudypřítomná tařice. Nádraží vybombardované: jediná dívka: naneštěstí nahá, naštěstí opilá. Cíp včerejších novin pod rozpitou lahví, už dnešní. Máj s doširoka rozšklebenými dřevými zuby. Kup mně zelenou, něco ti ukážu! Naštěstí mi to jede, naneštěstí jinak. ...a pak mě maloval a teďkon visím u Knížáka! – ale já už jedu jedu jedu; a nemám proč srovnávat podobu. A nemám čí.

LABSKÉ NÁBŘEŽÍ

Kormorán s běličkou v zobanu, kormorán kolmo startující z hládi oleje je svíce která dodoutnala. Zabíjí aby přežil a žere z povinnosti. Helena ráda mrdá! – já nemám ani tuto zeď která by nesla mne a přenesla – - Jen mezi chřípím marné mléko trnek a oči propálené silou sírou tařic.

TA SLAVNÁ CHVÍLE (A. Warholovi)

A pak se mi divte! – že jsem se nestal hercem a trému maskuji astmatem:
Vlezeš si do týdle papírový koule, vemeš si bílý punčocháče (no jo, ty už žádný čistý nemáš; tak moje), bílou čepici a šaškovské nos – jako dybys měl mrkev. Ještě ti tam našiju černý knoflíky. Pusu natřeme pletovou maskou; sice trochu voní – -

Tobě někdo řekl, že má být maškarní!? Co je to za nesmysl, nikdo o ničem takovém neví. Vidíš tu snad nějaké jiné dítě chodit v masce? Na maminku to nesváděj. No, ty ses teda vymódil. Tak za tučňáka? Aha, sněhulák... Děti, podívejte se, ten vypadá! Pojd' před tabuli a hezky se nám všem ukaž.

NEDĚLNÍ ODPŮLDNE V BENÁTKÁCH (nad Jizerou)

Májový deštiček, po němž rostou vlasy. I mrtvému; jenom chvíli. V soše spí kámen, a čeká. Jak by však mohla zvítězit šed' mlčící z nudy, je-li tu ještě modřeneček arménský prorůstající bezútešnou pískovou drtí zrušeného hřbitova.

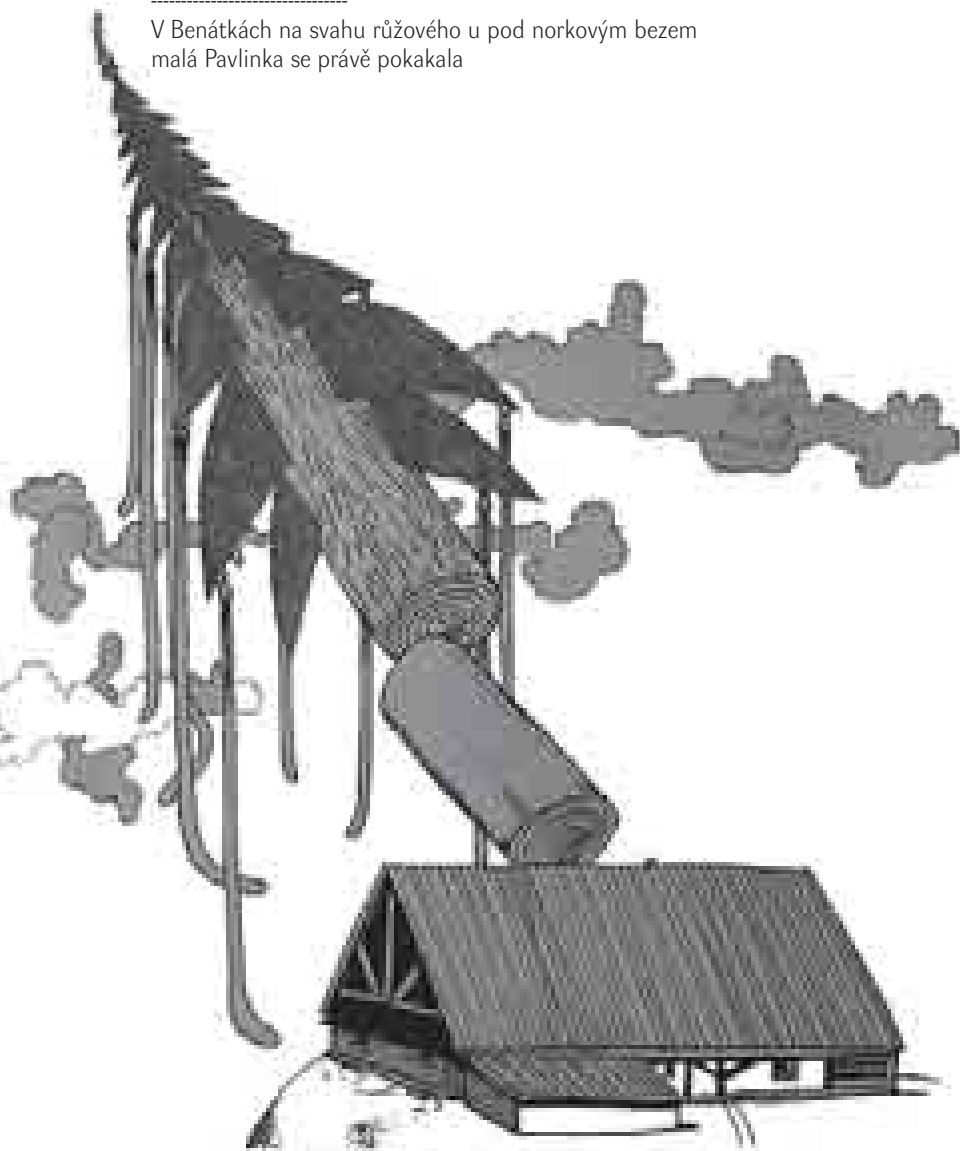
ALE TO JMÉNO!

Tak jsem ho znova potkal, až na Hrubé Skále. Do zámecké restaurace jsem se snažil potichu proplazit úzkou štěrbinou mezi zdí a jeho olbřímími sulcovitými boky – Jsou chvíle, které si budu pamatovat už napořád, možná si je s sebou ponesu jako minci: sevřenou v nedomykajících čelistech, které by už už chtěly vyslovit – a vytrousit: vzpomínám na onu sice již bouřkovou, ale ještě ne deštivou srpnovou noc, za níž se pohnula Mácova socha. V hrůzném

úsměvu! Kluci mi nevěřili. Vole, příště tolik nekuř. Ale: Já ji viděl. Já to viděl. A dívala se. Na mě. Tehdy však ještě nebylo nejhůř. Až později. Když k nám přijel. Strašně řval a mnohem víc smrděl. Chřtán hluboko zanořený: země se zachvěla, rozšklebila, země pukala. Co když mu to nebude stačit? Co když si vezme i mě? A už přibíhá babička, objímá mne a utěšuje: Nebreč. Toho se nemusíš bát, vždyť je to akorát – - Však, právě. A dneska jsem ho zase potkal. A pak nevěřte na věci nepřírozené, a pak se nebojte. Jenom to jeho jméno! Říkejte se mnou, pomalu, zřetelně, nahlas: hovnocuc. ho – vno – cuc!

V BENÁTKÁCH (nad Jizerou) VSTUPUJE MATEŘSKÁ ŠKOLA RŮŽENKA (do dějin světového surrealismu)

V Benátkách na svahu růžového u pod norkovým bezem
malá Pavlínka se právě pokakala

KAREL ŠEBEK: MŘÍŽE BENÁTKY MŘÍŽE

Básník sice ještě předcítá (vidím, že nikoliv z papíru) a děti poslouchají, ale už by se měly odebrat zpět k přesolené polévce, flaksám s rýží a popolednímu ozdravnému spánku (nad počůraným prostěradlem). Prohlásily tedy učitelky za bytosti pohádkové, čímž je rázem přestěhovaly na stránky knihy otevírané leda dospělými. Tradici navzdory jaly se rýží nazývat bramborou, aby tento motýl sál laní mléko z květů norkového bezu. Jenomže když byl zrovna v nejlepší, vyplašila jej Pavlínka, která se právě pokakala: dejte si pozor na šebky, letos se ty potvory nák přemnožily – a vysypala kalhotky pod rozkvetlý rododendron. Možná, že právě on byl naším básníkem. A děti poznaly, že některé básně se uskuteční, když zabijí. A děti poznaly: Chceme raději pohádku. (Zvířený pel je jenom řepkový pyl, sírově hořký.) My chceme pohádku!

Ivo Harák (*1964 Brno)

PaedDr. Ivo Harák, Ph.D. Vystudoval PdF MU v Brně (obor český jazyk, občanská nauka), absolvoval doktorské studium na FF MU v Brně (katedra české literatury), které v r. 2002 uzavřel úspěšnou obhajobou práce Básník a jeho čas (Nad životem a dílem Zdeňka Rotrekla). V současné době odborný asistent a zástupce vedoucí katedry bohemistiky PdF UJEP v Ústí nad Labem, kde učí starší českou literaturu, českou literaturu XX. století, literární kritiku a tvůrčí psaní. V rámci Centra křesťanské kultury se v edici Elipsa podílel na vydávání knih začínajících autorů. Je členem redakční rady časopisu pro současnou poezii Psí víno; členem Obce spisovatelů a PEN-klubu. Pravidelně spolupracuje s SVK v Ústí nad Labem na pořádání besed pro knihovnice Ústeckého kraje o místní kultuře a s literárním serverem www.czlit.cz. Je autorem básnických sbírek Lednový motýl (Sursum, Tišnov 1992), Země Dým (Sursum, Tišnov 1993, bibliofilie), Masna (Nomisterion, Děčín 2000), Requiem na varhany z lešenářských trubek (TVAR 15/2002), Měkké gumy (PROTIS, Praha 2006) a Panel nebe (Psí víno, Praha 2008); loni mu vyšla prozaická prvotina – novela Mezířecí v nakl. PROTIS. Kniha literárněvědných studií (mapujících vývoj české literatury ve XX. století) Nepopulární literatura vyšla v roce 1999 v CKK sv. Vojtěcha v Ústí nad Labem, začátkem letošního roku na ni navázal soubor esejí a kritik (o věnujících se současné české literatuře) Býúúút odněkud. Ivo Harák žije v Benátkách nad Jizerou. V roce 2009 mu byla v Plzni udělena Cena PLŽe za publicistiku.

MILAN DEDERA

Uvedená ukázka pochází z povídkové knihy *Šmíráci*.

INTERMEZZO

Je pátek odpoledne. Něco lehce po šesté hodině. Na autobusové zastávce se právě sešli dva dobří kamarádi. První z nich je na svůj věk poměrně vysoký mladý hoch s baseballovou čepicí a s nepatrně chrstícím batohem. Druhý z nich, opálený mladík oblečený do červené šustákové bundy, vypadá nějak uříčeně. Jako kdyby v posledních minutách kamsi sprintoval. Podají si ruce a chvíli se dohadují, kam budou směřovat jejich další kroky.

„Ty vole, v Berušce nám nenalejou!“

„Na bier mám ale chuť jako svině, ty vole!“

„Ty vole, tak já nevím, co třeba Žába?“

„Bych se radši poblíl, než jít do Žáby, navíc nám tam přece posledně nenalili.“

„Ty vole, to mi neříkej, že zase skončíme u Čápa.“

Kamarádi si vymění grimasy, které patrně znamenají, že dneska opět skončí v Čápovi. Když otevřou dveře do Čápa, jednoho z nich zachvátí menší astmatický záchvat, způsobený náhlým přívalem neprůhledného kouře. Chlapci vstupují do lokálu. Vyhledají stůl, který se jim zdá nejméně determinovaný hospodským životem. Vyberou si poměrně dobře. Ubrus je politý od piva jenom na třech místech a propálený pouze na jednom.

Zanedlouho se připotácí obsluha a snese na stůl dva orosené půllitry. Chlapcům se rozzáří očka a nepotlačí vítězoslavný úsměv. Číšník se nepozorovaně nakloní k chlapcům a ztišeným hlasem praví:

„Kluci, kdyby náhodou přišli policajti, tak ty půllitry schovejte pod stůl. Táhle je kdyžtak druhéj východ!“ Číšník ukáže do zadní části místnosti a zanechá nezletilé mladé muže jejich půllitřům. Hoši si dostatečně vychutnají zakázané ovoce a pak rozloží na stůl šachovnici. Šachy sem do Čápa chodí hrát vcelku pravidelně. Postaví figurky do patřičných pozic a rozehrají partii. Asi v polovině hry na sobě mládenci ucítí pohledy několika hostů, kteří jsou usazeni u stolu naproti nim. Nevěnují čumilům větší pozornost a zaobírají se svou partií. Zmiňovaní čumilové u vedlejšího stolu se na něčem vcelku hlučně dohadují a očividně se nemohou shodnout. Handrkování trvá poměrně dlouho. Pak se konečně jeden z nich zvedne a namíří si to směrem k našim sportovcům. Zastaví se u jejich stolu a chvíli znalecky pozoruje průběh partie. Hráči se nedají nečekaným divákem nikterak rozptýlit, i když se na první pohled nezdá, že by jim byla jeho přítomnost výrazně po chuti. Divák si po chvíli odkašle a praví: „Táhle Fero by si s vámi rád zahrál.“ V tu ránu se Fero, vysoký chlap v červené mikině s klokaní kapsou u protějšího stolu, vzpřímí a vrhne svůj úsměv směrem k šachistům. Úsměvem obdaření hráči si vymění zkoumavé pohledy. Chvíli tápou, komu by měli odpovědět, zdali zubícímu se Ferovi, nebo diplomatovi u stolu, když je z přemýšlení vytrhne impulzivní vyjednač.

„Tak co je? To se bojíte hrát s negrem, nebo co?“ Diplomat vrhne na šachisty vyčítavý pohled.

„Ne, rádi si zahrajeme,“ odpoví hbitě jeden z šachistů. Ferův zástupce spokojeně odejde zpátky ke svému stolu a osvětlí situaci ostatním přísedícím. Po chvíli se od stolu zvedá Fero a poctí dva mladíky svým přisednutím. Hoši dohrají partii, pak si jeden z nich přesedne a uvolní Ferovi místo naproti druhému chlapci. Než začne Fero táhnout svým bílým pěšákem, ujistí se, jak že se vlastně táhne s koněm. Chvíli trvá, než Fero přistoupí na to, že se s koněm opravdu táhne do L, a pak už nic nebrání tomu, aby hra začala. Mírně nepřijemné ticho přeruší zvědavost jednoho z chlapců.

„Kde jste se vlastně naučil hrát šachy?“ otáže se mladík. Fero se šibalsky pousměje a pak odpoví:

„No, naučili mě to kluci v kriminále.“

U stolu šachistů nastane poměrně dusné ticho a mladíci si nenápadně vymění nepřítelí statečné pohledy. Hra pokračuje dál a Ferův protivník takřka proti své vůli obírá svého protihráče o jeho figurky.

„No, to víte, zase tak dobře jsem se to tam nenaučil, ale byli tam chlápci, který to už fakt váleli, to vám řeknu. Taky už tam v tom lochu byli pěkně dlouho...“

Šach mat. Fero se ještě chvíli snaží zvrátit nepříznivou situaci.

„Král skutečně nemůže táhnout o dvě políčka,“ vysvětlují ochotně chlapci. Po několika pokusech, jak osvobodit svého krále, Fero uzná svoji prohru, poděkuje za hru a vrátí se ke svým kumpánům u protějšího stolu. Kluci si vymění signály znamenající, že bude nejlepší se co nejrychleji vypařit a eliminovat tak možnost Ferovy odvety v jakékoliv formě. Nechtějí však vzbudit pozornost unáhleným odchodem, a tak poklidně dopíjejí své půllitry a uklízejí šachovnici. Po chvíli však svůj záměr mírně přehodnotí, když uvidí vcházet do lokálu dva muže v uniformách.

„Do prdele, švestky!“ zareaguje jeden z šachistů.

„No jo, ty vole, chlupatý!“ odpoví mu druhý, načež rychle dobalí šachovnici, schová půllitr pod stůl a začne se zvedat ze židle. Podobně zareaguje i druhý šachista a oba urychleně zamíří k druhému východu. Zaslechnou ještě od Ferova stolu cosi o „floyddech“ a zmizí za závěsem.

ČÁP PODRUHÉ

Ve většině domácností právě začíná televizní zpravodajství. Manželé zarývají své prací namožené zadnice do pohovek a ženy servírují na stůl kuřecí vývary.

„Vystydne ti to,“ oboří se paní Květa na svého přítele, který se momentálně rozvaluje na gauči.

„No jo, pořád, teď jsem kvůli tobě neslyšel, co říkali,“ praví pan Antonín a pokouší se obnovit přerušené spojení s pohlednou televizní moderátorkou. Obsah talířů na jídelním stole zatím nerušeně stydne, mezitímco Květa zuří.

„Tak si čum na ty blbý zprávy, stejně tě to nezajímá, já zatím začnu s tou polívkou,“ zvolá Květa afektovaně a pustí se do jídla. Antonín opět ztrácí spojení a tentokrát se opravdu zvedá a přisedá ke stolu. Chvilí je slyšet jen cinkání lžičkami o talíř, usrkávání (převážně z Antonínovy strany) a hlas mladé moderátorky.

„...včera večer došlo k loupežnému přepadení bankovní pobočky na Jižním Městě. Podle výpovědi svědků byl pachatelem poměrně vysoký muž v červené mikině...“

„Chtěla bych si s tebou, Tondo, promluvit,“ přehluší paní Květa hlas moderátorky.

„No tak mluv,“ odvěti pohotově pan Antonín a věnuje se dál své polévce.

„Ale ne takhle, měli bychom si na to v klidu sednout a probrat to.“
„Vždyť v klidu sedíme. Jestli chceš něco probírat, tak ale rychle, za chvíli mě čekají kluci u Čápa.“

„No jasně, to jsem si mohla myslet...“, paní Květa se na chvíli odmlčí, „...mě už to prostě takhle nebaví, jestli jsou ti ty tví kamarádíčky milejší než já, tak se nastěhuju k nim, já už dál takhle nemůžu...“ Květa vstane, zvedne svůj prázdný talíř a odnáší ho do kuchyně. Pan Antonín tak nespátí těch několik slz, které by ho možná přiměly zareagovat jinak, než:

„Ale, prosím tě!“

Antonín se dohodne s Květou, že si tedy zítra sednou, a po menší úpravě zevnějšku vyrazí vyměnit Květu za Čápa. Po cestě ještě chvíli přemýšlí nad dnešním Květiným výlevem. Napadne ho, že to dneska možná bylo trochu vážnější než obvykle. Pak ho taky napadne, že má dneska docela velkou chuť na pivo, a téhle myšlenky se nakonec drží po celou cestu do hospody.

Když pan Antonín vchází do Čápa, všimne si jakéhosi vysokého chlapíka v červené mikině v doprovodu dvou uniformovaných mužů. Nevěnuje této trojce větší pozornost, jen si pod vousy zamrmá jakési nesrozumitelné „cajti“, vejde do lokálu a vyhledá obligátní místo. Kluci ještě nedorazili. Objedná si pivo, prohodí několik slov s opilým číšníkem a krátí si čekání sledováním zábavného pořadu na zaprášeném televizoru. První přilétá Drahoš, který se už nemohl dočkat, až bude moct ohromit kluky tou unikátní novinou. Zasedne ke stolu, přivítá se s Tondou a zatváří se tajemně. Antonín se z něho mamě snaží vypáčit příčinu jeho mystického výrazu. Drahoš ho odbude husou a klasem.

Na stěně za barem se hrdě tyčí zarámované vyznamenání z roku 1994 za čisté trubky. Na jednom relativně čistém pultu právě přistála moucha, která se zrovna vrátila z průzkumu toalet. Polonahá dívka z kalendáře pne své poprsí. Kdyby někdo porovnal dnešní datum s dobou trvanlivosti solených brambůrků na polici, zjistil by, že jim před několika měsíci prošla trvanlivost. Barman a číšník v jedné osobě točí dva zlatavé kousky. Jeden pro sebe a druhý pro nově příchodího Richarda, který právě zasedá ke stolu. Dříve, než Richard pronese cokoli jiného, seznámí své dva kamarády s faktem, že si našel na dnešek „nářadíčko pro svoji mašinu“ a hned nato se omluví, že se tu bohužel příliš dlouho nezdrží, jelikož musí předtím nářadíčko trochu namazat. Kluci se Richardovým metaforám tuze zasmějí a přihodí několik neméně pikantních vtipků, které však postrádají Richardovu decentnost. Konverzace

sklouzne k příhodám z dnešního pracovního dne, a než si chlapi stačí všechno dopovědět, už je tu Vlado a zanedlouho i Radovan. Stůl je kompletní, čehož po chvíli využívá Drahoš, aby co možná nejhlasitěji zvolal na číšníka, že celému stolu platí pivo a panáka rumu. Následujících několik minut probíhá Drahošův monolog za rytmického přizvukování ostatních. Když se Drahoš dochlubí, začne fantazírovat nad tím, jakým nebude za chvíli milionářem, což kluky od stolu za chvíli poněkud omrzí a hovor se začne stáčet k běžné konverzaci o těžkém dni v práci.

Jen Radovan se nějak nebaví. Dlaní jedné ruky si podpírá bradu a ukazováčkem druhé přejíždí prstem po hrdle pultu. Jednou viděl chlapíka, co na to takhle uměl skvěle hrát. Škoda, že jemu to nejde. Tato Radovanova poloha je tak trochu rušivým elementem probíhající konverzace. Každý tuší, že něco je, ale nikomu se nechce zeptat co. První se osmělí Vlado.

„Co je, vole?“ optá se kamarádsky Vlado.

„Nic, mám jen trochu blbou náladu, nic víc,“ odpoví razantně Radovan.

„Hele, nekecej, něco je! Poznám to!“

„Říkám ti, že nic není!“

„Tak nám to neříkej, když nechceš, no...!“ Po této poznámce následuje chvíle ticha, po které Radovan impulzivně spustí:

„Podívejte se na mě, chlapi. No jen se dobře podívejte! Co vám na mně přijde nového?“ Opět následuje chvilka ticha, během které se chlapi pokouší vypátrat nějakou Radovanovu anomálii.

„Hele, nemáš ty náhodou nový triko? Padne ti!“ vypálí Drahoš vítězoslavně.

„No, ani ne, to mi dala máma minulej rok k Vánocům, zkus se na mě, vole, podívat pořádně!“ Po této výzvě se Drahoš jímá spekulovat o méně či více reálných změnách Radovanova zevnějšku, leč neúspěšně. Když začne Drahoš, již poměrně vyhecovaný, zkoumat pod stolem Radovanovy ponožky, Radovan se neudrží a zvolá:

„Prosím tě, Drahoši, přestaň šaškovat, není mi zrovna do smíchu!“ Napomenutý Drahoš vynoří hlavu zpod stolu a zadívá se na Radovana. Ostatní, kteří doposud s úsměvem sledovali Drahošovo divadlo, zvažují a taktéž upřou pohled na Radovana.

„No jo, tak já to teda řeknu,“ praví Radovan pod nátlakem osmi dotírajících očí, „prostě... , prostě... , prostě... , vždyť je to úplně jasný, to sakra nevidíte, nevidíte ty parohy? Co? To jste asi jediný na světě, co neví, že mi stará zahýbá s nějakým šamponem! S podnikatelem, co se třikrát denně sprchuje, dvakrát denně si ho holí a minimálně jednou denně chodí do fitness! Já hákuju jak debil, abysme mohli jet na tu posranou dovolenou, a ona mi zatím za zády chrápe s nějakým navoněným troletem. Jsem fakt starý naivní blbec. Já myslím, jakou o mě nemá starost, když mi každé den volá a ptá se, kdy se vrátím. A ona zatím jen vyzvídá, jestli se náhodou nechystám jít a tomu kocourovi pokazit pěkně večer. Sám sobě se divím, že sem na ni byl tak mírný, sem ji měl zmalovat, že by ji vlastní matka nepoznala!“ Zrudlý Radovan ukončí svůj emotivní projev a začne se pomalu uklidňovat.

Ostatní nevědí, jak mají na Radovanův monolog reagovat, a tak pro jistotu mlčí a vyměňují si soucitné obličejce. První se osmělí Antonín.

„Počkej, takže si jí jako nafackoval, nebo ne?“ otázka se Antonín.
„No, jen tak symbolicky!“ odpoví Radovan trochu v nejistotě, jak budou kluci reagovat.

„Symbolicky? Já bych tu svoji tak zlískal, že nevím,“ zareaguje Antonín výstižnou metaforou. Podobně ofenzivně reagují i Vlado s Drahošem. Richard se k Radovanovi násilí vyjádří poměrně negativně, konkrétně takto: „Já vždycky říkám, že dlouhodobý vztahy v sobě nesou určitý rizika, jako že ti tvoje klisnička zahne nebo že tě prostě přestane bavit a tak. Proto já raději volím ty krátkodobý. Tak si to tak neber, je to prostě její volba! A násilím nic nevyřeší!“ Po Richardově filozoficky laděné připomínce se ostatní trochu zastydí za své emotivní reakce a nakonec se shodnou v tom, že Radovanovi za to jeho přítelkyně vlastně nestojí a že nejlepší bude ji prostě poslat k vodě.

Emoční erupce začíná pomalu uhasínat a kluci u stolu se usnesou, že se dnes musí opít, jelikož to okolnosti vyžadují. Ze zapíjení Radovanova žalu se však něco okolo půl desáté odpojí Richard, který opět velmi básnický naznačí, co má dnes večer v plánu. Tentokrát použije metaforu s pozdrmem a s dlouhým

nožem a směrem k Radovanovi vznese tuto nabídku:

„Hele, nestyd se mi říct! Stačí zmínka a dohodím ti takový zbožíčko, že na tu tvoji starou během vteřiny zapomeš, to ti garantuju!“ S těmito slovy se Richard loučí a odchází. Kluci pak ještě chvíli závidí Richardovi jeho proutnickou duši a mírně závidí i Radovanovi, neboť by byli taky rádi dostali od Richarda nabídku na exkluzivní zbožíčko. Během večera se již v hostinci U Čápa nic významného neseeme. Radovan se zvyšující se hladinou alkoholu v krvi poodhaluje stále intimnější zákoutí svého čerstvě narušeného života. V pozdních hodinách usíná na stole, a když se probudí, ucítí krční svaly, namožené příliš častým kroucením hlavou.

Příběh Vlada rozhodnutého žít normální krásný všední život. Již sedmým rokem pracuje ve skladu textilií v průmyslové zóně nedaleko Prahy. Zde se také seznámil s Richardem a Antonínem. Všichni tři kamarádi se během dlouholeté pracovní spolupráce vypracovali na nejvyšší možnou funkci. Richard, Antonín a Vlado jsou vedoucí směny ve třech z pěti skladních sektorů.

JAK VLADO DO ČECH PŘIŠEL

Vlado dodělal celkem snadno střední školu a poté, taktéž dosti snadno, propadl lákadlům, vůči kterým není mladý člověk mnohdy imunní. Občasné víkendové barové seance se proměnily v každodenní pitky, završené vyčerpávajícími rvačkami. Když mu rodiče odmítali sponzorovat jeho noční jízdy a neustále ho podněcovali ke studiu na vysoké škole v Bratislavě, přestal s nimi Vlado komunikovat a používal byt svých rodičů pouze jako noclehárnu. Ve své rodné vesnici se stal nechvalně proslulý pro četné krádeže. Každý tušil, že všechna ta zmizelá autorádia, několik domovních vloupaček a dokonce jedna ztracená koza jsou Vladovým dílem, nikdo ale neměl odvahu ho obvinít. Jednou byl však načapán v bytě řezníka Rudolfa, přímo když podával oknem řezníkův nový značkový televizor svému kumpánovi, kterému se, na rozdíl od Vlada, podařilo utéct. Načež se stal Vlado svědkem velmi nešetřného zacházení s jeho osobou ze strany řezníka Rudolfa. V důsledku těchto nevlídností se nakonec přiznal ke všem prohřeškům a nakonec na sebe vzal i krádež kozy, odcizené hamižným velkostatkářem z vedlejší vesnice. Řezník Rudolf po těchto doznáních zavedl doslova ubitého Vlada domů a předal ho jeho nebohým rodičům, kteří se za svého syna neskrývaně zastyděli.

Když se Vlado mírně vzpamatoval z řezníkova ataku, dospěl

k názoru, že ho v jeho rodné vsi (kde se již formovaly četné milice, bažící po vyřízení účtů s jeho osobou) nečeká příliš světlá budoucnost, a jal se hned následujícího večera vypařit. Jeho další kroky mířily do Prahy. Zde obývá jeden z panelových bytů na Jižním Městě Vladova tetička. Byla relativně překvapená, že vidí ve dveřích státsvého synovce, o kterém neměla už roky sebemenší zprávy. Za prahem tetiččiných dveří začíná příběh proměněného Vlada, hledícího s nelibostí za tlustou černou čáru, kterou zanechal na Slovensku.

.....

Milan Dederá (*1987 Pelhřimov)

Odmaturoval na pražském gymnáziu GJM na Jižním městě. V současnosti studuje druhým rokem na Vysoké škole ekonomické v Praze, studijní obor Arts management. Uvedená ukázka pochází z povídkové knihy Milana Dederá Šmíráci. Tuto knihu si lze objednat na autorově mailu mde@centrum.cz.

RADOVAN VOŘÍŠEK

NĚCO Z AFGHÁNISTÁNU

***Poznámka:** Viděl jsem obilí, které vláda slíbila, že od lidí vykoupí za cenu, kterou užijí svoje děti. Viděl jsem důsledky podvodu, když jim dala čtvrtinu slíbených peněz. Viděl jsem mák (ze kterého je 75 % světové produkce heroinu) a ke kterému se museli vrátit, aby měli co jíst...*

V HINDÚKÚŠI

Pozvali nás. Safův dědeček a strýc. Do hor, které pojmenovali jejich předci Hindúkuš (v Paštunštině to znamená „zabij Inda“ a dokumentuje to přesně Afghánského ducha). A pozvání je zde vážná věc.

Byli unavení z cesty a trošku se možná báli, moji kolegové, a tak nejeli.

Já a Jindra jsme pozvání přijali.

Den po přeletu jsme tedy nasedli do terénního auta řízeného naším afghánským spolupracovníkem Safou a jeli. Cesta, na jejímž konci měla být vesnice s talibanskou minulostí, od Kábulu stoupala stále výš. Byla takové kvality, že jsem pochopil, jak se cítí vítr v bedně a bedna s větrem v břicho. Kábul sám je v nadmořské výšce 2000 m, takže na konci jsme byli výš než 3 000 m.

Krajina úžasná. Hory, říčky, kamenitá políčka obdělávaná motykami a sklízená srpy (kombajn by se neotočil), tank s prostřeleným bokem.

Dojždíme do vesnice.

Pár na sobě nalepených hliněných domů bez oken a propletených zídek vypadá jako středověký skanzen. Omšelý, polorozpadlý a obydlený.

Průzory v šátcích nás sledují četné černé oči. Chce se mi na ně zavolat – černé oči, jděte spát, ale nevím, jak se to řekne persky nebo paštunsky. A tak raději držím hubu. Každé černé oko zde má doma minimálně dva samopaly.

Dům dědečkův ve vsi není, stojí o samotě v údolí. Na první pohled vypadá jako prastarý hrad. Na druhý taky.

Pod ním políčka, stromy, říčka. Nad ním sad, skály, jeskyně a ještě výše náhorní planina polopouště olemovaná horami s vrcholy až v nebi a ledu.

Naproti přicházejí dva muži. Dědeček a dědečkův syn – Safův strýc. Oblečení v bílých perských šatech s turbany. Oba snědí, černoocí, nádherní. Nikdo netuší, kolik mají let, protože ta se tu nepočítají, narozeniny neslaví.

Vítají nás širokými úsměvy lemovanými nejbělejšími zuby, které jsem kdy viděl (každý zub si čistí zvlášť klacíkem z nějaké dřeviny)

Objímáme se a Něco problesklo.

Zvou nás do morušového sadu. Místo deky sedíme na perském koberci a pijeme čaj. Jejich čaj. Jíme bonbony made in Hassani (jejich rod) vyrobené z moruší obalených v medu a cukru.

Jsou muslimové a svoji víru berou vážně. Vědí o nás, že jsme křesťané, a ptají se, jestli svoji víru bereme taky vážně.

Dochází k prvnímu zvláštnímu úkazu. Možná zvláštnímu jen díky našim předsudkům. Hledají, co naše náboženství a nás dva s nimi spojuje, co máme společné. A jsou přímo dychtiví dozvědět se, co pro nás Bůh znamená a co pro nás dělá.

Mluvíme s nimi o tom a vlastně podáváme jakési svědectví.

Jsou nadšeni a cítím, že jsme se v jejich očích stali lidmi, kteří mají kořeny.

Pak na oplátku oni vyprávějí o svém duchovním životě a divech, které Bůh udělal v jejich životech.

Mluví hlubokými hlasy o tom, jak Sověti vykuchali Safova tatínka. Jak oni vzali zbraně a opláceli jim stejně. Mluví o krutých masakrech a občanské válce, ve které si uvědomili, že zlo plodí zas jen zlo. Mluví o tom, jak na protest proti nové válce se všichni zbylí muži z rodu shromáždili a žárem hranice zničili zbraně.

Strýc se tehdy zavázal, že už nikdy nepůjde do Kábulu, protože tam je zla nejvíc. A nebyl tam víc než dvacet let.

A nakonec svědčí o tom, jak byly Bohem uzdraveny jejich duše a zbaveny nenávisti.

Přesunujeme se do domu, začíná se smrákat.

Místnost pro hosty. Strop tvořený křivolakými trámy a na nich jíl, na zemi ruční koberce a polštářky.

Zapalují lampu a začíná večeře.

Kvůli nám zabili ovci. Jíme rukama ze společných ručně tepaných měděných mís její maso výborně kořeněné a zajídáme chlebem a rýží. Vynikající placatý chléb namáčíme v kořeněné omáčce a nabíráme jím rýži.

Pozdě večer jdou spát a nabízejí neuvěřitelnou službu. Mají s námi zůstat pravnucci, střídat se na stráží a zakrývat dekami, kdybychom se v noci odkopali! Místnost, ve které spíme, je totiž jediná, která má okna. V nich však nic není. S velkými díky odmítáme s tím, že máme spacáky, ze kterých se odkopat nedá. Nedůvěřivě se dívají na ty divné tenké pytle a dívají se, proč nevyužijeme možnosti opravdu se zahřát pod jejich houňovitými dekami.

Nakonec zůstáváme sami.

Nechce se nám spát a tak jdeme ven.

Takové nebe jsem neviděl ani v Tatrách. Nikde žádné osvětlení, které by hvězdy rušilo, a křišťálový vzduch. Ani Měsíc ještě nevyšel. Sedám si na zem a nemůžu se nabažit. Najednou mám pocit, že já jsem nahoře a hvězdy v hlubině pode mnou.

U domu vrzla vrátka. Bílá postava s bělostným vousem a lampou v ruce kráčí pěšinkou do údolí. Je to dědeček. Jde do mešity, kterou si jako mladík sám postavil. Jde se modlit. Dnes jako včera, včera jako celý život.

Podíváme se na sebe s Jindrou a oba zároveň řekneme – to je věrnost.

Údolím se začíná linout z dálky tichý zpěv modlitby. Dědečkův hluboký hlas se k němu po chvíli přidává.

Na zdi nad našimi hlavami sedí velikánský ovčácký pes.

Modlíme se taky.

Ráno odjíždíme. Na pozdrav nám, chtělo by se říct, mávají děda se synem, ale přesné je – na pozdrav nám stojí nehnutě děda se synem. A taky zčernalé vykřičníky několika stromů, které spálil napalm z té poslední války, kdy oba ještě bojovali.

Dům mizí. A s ním i bílými kameny vysázený nápis na jeho zdi: "Poutníku okolo jdoucí, zastav své unavené kroky a přijmi od nás čaj."

Přijali jsme nejen čaj.

V PÁTEK ZAČNE VÁLKA

Nějací kluci vojenští zhanobili v opilosti jakési místní hroby a svoji hloupost korunovali tím, že si to natočili. Materiál se dostal do rukou Tálibů a jejich duchovní vyhlásil „džihád“.

V pátek začne válka.

Zpráva letí od úst k ústům i od satelitu k obrazovkám.

Náš hotel se vylidnil a z cizinců zůstáváme sami.

Sotva je nadosah nějaké dobrodružství, zdrhnou, pomyslí si.

Úplně v klidu taky nejsem. V pokoji se dívám oknem přes zeď na ulici a měřím, kam by lítaly kulky, kdy se střelelo, a ve kterém koutě by bylo nejbezpečněji.

Sedím na posteli a mám strach.

Ptáme se lidí, jestli válka opravdu bude, a oni tvrdí, že se nikomu moc bojovat nechce. Tím napětí opadá, ale jistotu nemáme.

Ten večer, kdy má válka propuknout, jedeme navštívit nové kamarády přes půl Kábulu. Po výborné veselici se vracíme auty do hotelu. Tma se třese motory helikoptér, které, ověšeny raketami jak černí Nazgûlové, krouží nízko nad městem. Pouliční osvětlení neexistuje.

Z noci se najednou noří masa obrněného transportéru a jeho reflektor krátce osvětluje naše auto. Stojí na kruhovém objezdu, po kterém jedeme. Zastavujeme u něj. Na pancíři černý kříž bíle orámovaný. Němci. Nahoře klučina za kulometem. Hoši, co je, tady nejste u Kurska, povídám a voják se rozesměje. Ví o té bitvě a hned dodává: „Chlapi, jedte pryč! Od nás vám nic nehrozí, ale nás by mohl někdo začít odstřelovat a odnesli byste to.“

Odjíždíme tedy spát.

Do rozbřesku přelétávají vrtulníky, ale to je všechno, co duní vzduchem.

Další den se normálně věnujeme svým pracovním povinnostem. Vojáci jsou asi trochu neodpočatí, a tak když jedeme okolo nějaké vojenské základny, kouká na nás černoch v maskáčích ze svého palebného postavení dalekohledem upevněným na pušce. Klepu si na čelo a i dalšími posušky dávám najevo údiv nad jeho

počináním, ale nehne brvou a otáčí zbraň stále naším směrem, dokud nezmizíme za zatačkou.

Z toho plyne poučení – američtí vojáci nerozumějí neverbální komunikaci.

TÁTA A SYN

Osmdesát dní šli přes hory. Otec a syn. Oba závislí na opiu. Táta desítky let a jeho šestiletý syn sedm let. Už jeho máma v těhotenství opium pravidelně kouřila. Zoufalství rodiny muselo být tak neúnosné, že muž s chlapcem vyrazili pěšky přes hory do kábulské psychiatrické kliniky. Po cestě sháněli a brali opium, aby vůbec mohli dojít.

Cesta jako útěk před smrtí, ale s koncem nejasným.

Potkáváme se s nimi, jsou hubení, unavení, ale s nadějí v očích. Zanedlouho dostává syn absták. Pláče celý den. Ve chvílích, kdy má křeče, se mu navíc bolestivě topoří penis. Pokoušíme se ho utiшит, necháváme jej troubit v autě klaksonem, kroutit volantem. Pomáhá to, ale jen chvílemi.

Pak začíná trpět záchvatem abstinčního syndromu otec.

Šedne, třese se, oči zoufale těkají. Přicházejí křeče. A to je příležitost pro místní personál, aby nám ukázal, jak účinně dovede od abstáku pomoci.

Přichází lékař – specialista, zkušeným okem zjišťuje stav pacienta a pronáší expertní řešení: „SEDM!“ Muž je svlečen a uzavřen do malé kóje, která nemá strop. Zřízenec napumpuje sedm kbelíků studniční vody a lije jeden po druhém pomalu shora na pacienta. Po pátém kbelíku se v křiku pacienta dá rozeznat, že už je mu dobře, absták zmizel.

Jako odborníci musíme uznat, že metoda je vysoce účinná. Co by ni řekl evropský klienti, neodvážíme se hádat.

Aby tu mohli zůstat, aby se mohli léčit, musejí na to mít. Péče něco stojí a ti dva na ni nemají. My taky ne. Pokoušíme se nastalou situaci řešit a čas plyne. Absták je tu znova a žena oba k zoufalství. Nakonec táta sežene na oddělení pro odykání od jiného pacienta nějaké drogy a oba si je aplikují. Úleva. Na chvíli.

Další den se podaří najít sponzora, který v hotovosti platí léčebný pobyt na soukromé klinice. Lepší péče, nesrovnatelně lepší prostředí. Jsme dojati.

Sponzor, místní člověk, je štedrý. A bohatý.

Své peníze získal v obchodě s drogami.

VÍKEND PO AFGHÁNSKU

Je jediný den, kdy se nepracuje. Jako my máme víkend, oni mají pátek, den sváteční. Tedy pátek odpovídá naší neděli.

Lékaři z kliniky v čele s ředitelem nás pozvali se slovy „jedte s námi v pátek a uvidíte, jak si užíváme volna“.

Natěšení nastupujeme do dvou aut a vyrážíme ven z Kábulu.

Na výjezdu z metropole míváme zvláštní okrouhlé stavby pět až deset metrů vysoké. Je jich spousta rozestých po planině a vypadají mysticky jako Babylonské věže. Z některých se kouří. Jsou to cihelny.

Další zajímavostí jsou prodejny dřeva. Z vysoké hromady kořenů, pařezů, pokroucených větví a kmenů si zájemci odsekávají sekýrou potřebné množství a odnášejí domů. Spousta domácností v hlavním městě na dřevu vaří, dřívím topí a plamen je jediným světlem.

Naše silnice začíná stoupat. Ostatně prakticky všechny cesty z Kábulu stoupají do hor. Přijíždíme k řece a jedeme okolo ní stále výš. Řeka vypadá jako bosenská Neretva. Zelenomodrá voda hrnoucí se skalnatým kaňonem. Ráj pro vodáky bez vodáků. Kolem ní zeleň, výše hnědé skály, sem tam prastarý dům a nevyšší nebe barvy vody. Jedeme poměrně dlouho, teplota v autě značná a tak naši hostitelé zastavují u několika stánků. Správný hostitel zná své hosty, Zvyky, kulturu. Naši hostitelé se zubí: „Jste Evropané, máte rádi pivo a to musí být studené.“ Mají pro nás překvapení. V této muslimské zemi je prohibice. Zde je výjimka. Ve stáncích mají pod pultem pivo, a dokonce chlazené! Šéf hostitelů dává příkaz klučinovi, který prodává v jednom ze stánků, a ten jedná. Odchází k „ledničce“, kde má plechovky s pivem a Pepsi. Lednička je žumpa, do které je svedena voda z potůčku tekoucího přes parkoviště. Koukám proti proudu a 15m nad stánkem slouží potok jako myčka nákladních automobilů. Dva hoši umývají ohromný Kamaz. Bahnitá voda s olejem a naftou vesele poskakuje do „ledničky“. Náš mladý prodejce rozhrne odpadky plující po hladině a loví Heinekem. Zkušeně zjišťuji teplotu a obklopen šťastně se usmívajícími hostiteli piji pivo. Oplácím jim pozornost a také se šťastně usmívám. Proč taky ne, vždyť pivo s vůní ropy jsem ještě nepil. Jedeme dál až na místo pikniku. Je to louka u řeky, jakýsi morušový háj. Když snášíme věci od auta k řece, všimnu si asi desetiletého kluka, jak na mě míří samopalem! Kličky, dostávám se k němu z boku a rychlým pohybem mu zbraň беру. Klučina je vyděšený, já na infarkt a samopal je plastový. Uf!

Piknik ve stínu moruší, na koberci menu – ovčí maso, koření, chléb, Cola, Fanta, Sprite. A dravá řeka za zády. Doktor Safa ji využívá k rituální očištění, rozkládá modlitební kobereček a modlí se. Jeho další kolega k pobavení ostatních bere botu a umísťuje ji tak, aby se zavřenými očima klanící se Safa do ní zabořil nos. Když se tak stane, propukají ve veselý jásot. Cítím v tom divadlo hrané pro nás. Už několikrát jsem měl pocit, že se nám mnozí spolupracující lékaři snaží dokázat, že jsou moderní a pokrokoví a jejich víra je nebrzdí. Jsme jako vy Evropané, snaží se říct. Nemám z toho radost. Člověk může jen trazit, pokud odseká své kořeny. Je po pikniku a vše, co zbylo (i plechovky), je naházeno do řeky. I když je to neslušné, neudrím se a s nelibostí v hlase se ptám, proč to udělali. Nechápatě koukají a vysvětlují: „Vždyť to odplave.“ Po cestě zpět urážíme výfuk. Zastavujeme proto v servisu. Je to kontejner plný náhradních dílů a náradí. Před ním montážní

jáma (vykopaná podlouhlá díra v hlíně). Dívám se do jámy a zjišťuji, že hlína je po pár centimetrech proložena igelity, PET lahvemi, plechovkami ... Začíná mi to docházet. Jsme na úrovni řečiště. Když přijde velká voda, tady se vylije a přinese to, co zrovna nese.

Výlet končí. Hostitelé se ptají, jestli se trefili do našeho gusta. Vděčně jim děkujeme, snažili se, jak nejvíc mohli. Ptají se, jestli i my v Evropě taky takto kvalitně trávíme volný čas. Odpovídáme, že přesně tak. Někdy jedeme na nějaké místo a potom z něj pěšky po té přírodě chodíme. Všimnu si jejich vzájemných významných pohledů.

Další pátek vyrazíme znova. Jinam. Cílem je břeh široké řeky. Louka zvící dvou fotbalových hřišť a na ní snad 2 000 lidí, stánky a stany sloužící jako restaurace. Jeden máme zadáný, přímo u vody. Usedáme na polštářky, obsluha nosí smažené pstruhy. Smažení ryb probíhá v černém oleji v kotlíku na prudkém ohni. Ryba se prostě do kotle hodí, zasycí a je hotová.

Jindra už je tady, jedl, a tak nás nabádá, abychom je nejedli, že z nich měl zaživací potíže. Na zadní straně stanu visí koberec s výjevem Poslední večere Páně (takový ekumenismus by nebyl před pár lety možný).

Z naší výpravy tedy jím ryby jediný. Již večer mají všichni průjem. Až na mě.

Po jídle jdeme do přírody. Asi 200 m kličkujeme mezi davy až k začátku minového pole, kde končí naše túra.

Je podvečer a začíná se tančit. V rychlém tempu hraje orientální hudba. Dvojice mužů i větší skupiny víří v divokém tempu obklopeni kroužky do rytmu tleskajících chlapů. Baví je to a mám pocit i jakéhosi transu.

Byl tento den takový, jak to máte ve zvyku doma? Ptají se hostitelé. Ano, přesně tak. Moc děkujeme! Jsou rádi.

.....

Radovan Voříšek (*1964)

Vystudoval strojní průmyslovou a absolvoval VUT fakultu strojní, VUT fakultu stavební – ústav společenských věd, MU pedagogickou fakultu – Speciální pedagogika – etopedie (etopedie – výchova těch, co nejdou vychovávat) a doplnil si některé další vědomosti a dovednosti psychologickými výcviky v systematické psychoterapii. Zkoušel kotle ve Státní zkušebně, pracoval jako středoškolský učitel tělesné postížených dětí v Brně na Kociánce. Roku 1994 založil Centrum prevence drogových závislostí při organizaci Sdružení Podané ruce, kde pracoval jako lektor, terapeut, etoped, vedoucí centra a nyní působí jako místopředseda této organizace. Účastnil se projektu budování sítě prevence a léčby drogových závislostí v Afghánistánu. Vlastním nákladem vydal básnickou sbírku Velký vůz. Publikuje na www.liter.cz pod nickem René Vulkán.

PETR KOMENDA¹

POETIKA „ODSTUPU“ V SOUČASNÉ ČESKÉ POEZII (I. ČÁST)

V dominantním proudu současné literární kritiky se postupně vyhranil názor, že vůči rozličným formám sebestylizací v nově vznikající poezii je možné jako hodnotu postavit angažovanost, již básník ručí za své psaní. Jelikož však angažovanost ve smyslu politické proklamace, úsilí o radikální proměnu světa či anarchistických gest je mnohdy buď zcela odmítána, nebo vnímána jako donkichotský, a proto předem zmanělý čin, autoři posléze začali vytvářet rozličné figurace. Jejich smyslem je čtenáři sdělit, že autor odpovídá za své psaní svou osobností, svou takřkajíc tělesnou přítomností. V rámci těchto figurací autor implicitně proklamuje, že jeho poezie je autentická, přičemž měřítkem autenticity se má stát prožitek, přesněji řečeno plnost prožívaného. Autenticita by v tomto smyslu měla znamenat: pisatel poskytuje záruku, že v současném chaosu literárního dění, jež je pro „nezasvěcené“ prostorem dezorientace, je tu on, který poezii bere „opravdově“. Text má přesvědčit o vlastní pravdivosti a má čtenáře zasáhnout. Není snad potřeba zdůrazňovat, že schopnost rétoricky sugerovat niternost subjektu, jeho emocionální angažovanost, čtenáři může (zdánlivě) velice usnadnit situaci: najednou zde existuje měřítko, s nímž se jednak může ztotožnit, jednak (zejména při povrchním čtení) nemusí reflektovat estetickou kvalitu těchto textů – „uměleckosti“ přikládá menší význam. To je však možné jen proto, že literatura tzv. autenticity již navazuje na vypracovanou tradici poezie věcnosti, jejíž paradigma se v české poezii začalo ustanovovat se vznikem Skupiny 42 a která prochází poválečnou tvorbou až do současnosti.

Literární kritika zrcadlí i s odstupem komentuje tento pohyb: na jedné straně jsme se mohli setkat například při hodnocení sbírky Kateřiny Rudčenkové *Popel a slast* s tvrzením, že se básně „napájí takřka výhradně z autorčina vnitřního světa, z čerstvě usazených vrstev prožitků“, že jde o „sbírku autentickou, originálně zakoušející i porážející ‚tuhou a hrdost / doživotní samoty‘“ (Radim Kopáč),² jako by sám afektivní stav znamenal absolutní ručení. Na druhé straně jsme však mohli sledovat i mnohem serióznější pokusy, jak se vyrovnat se situací v současném psaní; „autentistní“ či „angažovanou“ kritikou v tom nejlepší smyslu slova jsou například recenze Jana Štolby či Karla Pioreckého. Karel Piorecký ve svém veskrze pozitivním hodnocení knižního souboru literárních kritik Jana Štolby *Nedopadající džbán* konstatuje: „Neautentické /v pojetí Jana Štolby/ je to, co je ryze literární, stvořené, umělecké. Umění jako takové je diskreditováno, není samozřejmou hodnotou, kritik požaduje další záruky.“³ Sám Jan Štolba v rozhovoru pro časopis *Host* poznamenal, že kvalita literárního textu je mu dána prožitkem: „V básni vycítím, že vznikla reflektováním prožitku, jedno jestli intuitivně nebo racionálně, obrazně nebo záznamem. V tomhle je v naší dnešní poezii pro mě příkladný Petr Hruška. Nad jeho texty okamžitě vím, že do autora, do jeho zážitku (...) mohu vstoupit, chvíli obývám zázračně odhalené území cizího života, na chvíli jsem někým jiným, a přitom víc sám sebou.“⁴

Je zřejmé, že experiment, literárnost, „řemeslnost“ tomuto pólu literární kritiky nestačí, naopak měřítkem se stává vždy prožitek. Co však má pojem prožitku představovat? K jakému okruhu myšlení odkazuje? Zdá se, že o této kategorii se zde uvažuje v dimenzi vyplnění a prázdna. Intenzita (žité) přítomnosti je měřítkem plnosti prožitku či pocitu prázdnoty, přičemž obojí je podmíněno tím, do jaké míry se subjekt soustřeďuje na sebe sama, jakoby chtěl před sebou samým odvrátit podezření, že jeho pobyt ve světě je jen zdáním. Kritérium tedy sjednocuje zdánlivě protilehlé póly jak v literární kritice, tak v básnické tvorbě 90. let; je společným jmenovatelem jak pro expresivní, afektivní způsob psaní (charakteristický pro tvorbu Kateřiny Rudčenkové, ale i jiných básníků a básnířek, např. Marie Štastné), tak pro tzv. poetiku věcnosti, za jejíž klíčové představitele jsou pokládáni básníci Petr Hruška, Pavel Kolmačka či Petr Motýl.⁵ Není náhodou, že k některým z těchto tvůrců bývá hledána paralela ke Skupině 42, v níž jsou tematizovány všednodennost a existenciální dramata pod rouškou zdánlivě běžných situací. Například v poezii Petra Hrušky je rozvrhován prostor interiéru (byt, dům, pokoj i auto) jako jeviště existenciálních kolizí. Tento prostor je výslovně antropogenní: věci se vztahují k pobytu člověka ve světě, ke způsobu jeho bytí. A způsob bytí je pak v zásadě dvojitý: autentický a neautentický.

Petr Hruška: Červenec

Dole Ostrava
tady pravdě nepodobně keře
plst přítomnosti
snad dole
najít kohokoliv
a zachránit mu život
neděle klečí
před regálem s pitím
v dále klinkání říjnových bříz
za Paskovem zbytečně
velké nebe

Petr Hruška: Dveře

„Vždycky se ty dveře zavíraly, samy od sebe, léta letoucí, s pomalým chvatem. Teď se ani nehnu. Před nimi žena zvedá provinile velkou spodní košili, která v noci spadla ze šňůry. Muž se dívá na ženu s tou košilí. Asi vítr. Někdy v noci. Oba by chtěli vědět kdy, kdy přesně se to stalo, oba by chtěli být v té chvíli.“

Všimněme si, jak přesvědčivě a jednoznačně je prostor u Petra Hrušky strukturován. Prostorové souřadnice nahoře / dole, vysoký / nízký, daleký / blízký na sebe vážou poměrně jasné konotace, a hodnotově orientovaný prostor pak umožňuje lyrickému subjektu jednat, angažovat se, volit, být přítomný v prožívaném okamžiku, žít přítomnost právě teď, neohlížet se do minulosti. Důraz na plné bytí v přítomnosti, maximální bdělost v této chvíli,

v níž zrovna jsme, je typická i pro tvorbu Pavla Kolmačky. Věci, které se v onom prostoru nacházejí, se zřetelně vztahují k subjektu, jenž je k nim orientován, k subjektu, který jedná a který s věcmi zachází, používá je, aby se v prostoru zabydlel. Takto koncipovaný prostor, takto uchopenou existenci lze vnímat z hlediska fenomenologie pobytu Martina Heideggera. Ta v podstatě rozlišuje dvojitý možný způsob pobytu: buď zastírání situace pobytu (neautentický pohyb), nebo otevřenost k rozpoznání situace, do níž je člověk postaven; tato otevřenost se vzápětí proměňuje v úsilí o autentický pohyb. Naproti tomu neautentický pohyb, který dnes ztělesňuje zejména technika a její umělý svět, pohyb, jenž se odráží v ochuzení hodnotové sféry zejména lidské každodennosti, okrádá člověka o tu nejvlastnější starost, o autentickou možnost, o jedinečnost, o bytí k smrti, o nejzásadnější existenciální.⁶

Pro mé úvahy je však zapotřebí ještě poznamenat, že Martin Heidegger uchopuje v knize *Bytí a čas* fenomén krajiny (ale i věcí, přírody) jako vnitrosvětské jsoucnou; jsou to tedy entity vždy již náležící světu pobytu; proto je krajinný prostor u Martina Heideggera prostorem antropogenním.⁷

Zdá se ale, že mezi některými básníky sílí pocit – že toto vše jaksi nestačí, že autentizující zkušenost je prostě nedostatečnou odpovědí na výzvu světa, a také přírody, krajiny, horizontu, meze, periferie, jež se vymykají našemu uchopení. Vezmeme-li však tuto výzvu vážně, dostáváme se k jiným dimenzím, k principu lhostejné masy, netečné přírody, nevšímavých věcí. Paměť lyrického subjektu sice otevírá dimenzi vzpomínky, ale subjekt si nikdy není jist, zda mu minulost patří – i vzpomínka se znehybňuje v jakémsi podivném efektu. Nazvěme jej estetikou odstupu. Jak ji popsat? Snad jako ustrnutí, kdy estetická distance otevírá výše zmizelého světa: fragmenty, které v básnické deskripci znovuožívají, ale nijak neprobouzí lyrický subjekt k aktivitě. Je „pasivní“, tj. neangažovaný (tento pojem zde není hodnotící), a k času se vztahuje jednoznačně proustovsky. Ten plyne jako proud okamžiků, my jsme součástí tohoto proudu, noříme se do něj, a stáváme se jedním z hlasů tohoto světa. Jestliže Bergson mluvil o tvořivém vývoji, tj. příroda prostřednictvím paměti trvá a vyvíjí se, nyní jako by se nás dotýkalo obojí: jak vědomí trvání (v dotyku s přírodou), tak vědomí úbytku, ztráty, umazávání paměti, ubývání antropogenního prostoru, růstu periferie.

Princip věčnosti i lyrická deskripce jsou například u Pavla Kolmačky, Petra Hrušky či Petra Motýla, zachovány, jen se proměňuje prostor. Namísto znázorněného, výsostně existenciálního prostoru interiéru je tematizován horizont, a to skrze textový zápis. Text básně se stává jakýmsi filtrem a který by měl vytvořit distanci od vlastní zkušenosti. Jsou to textové vztahy, jež teprve v aktu psaní básně a jen na ten daný okamžik někdy umožní scelit fragmenty ztraceného světa, jakési pozůstatky našeho domova, v němž jsme byli zabydleni. Jindy ale spíše podtrhnou odstup lyrického subjektu od světa, v němž se vše znehybňuje: „Fragmenty luk a par, / obrysy horstva kráčeji k nám z dálky / podpálené smysly... // Barevné ubrusy / v umělém osvětlení / takřka dokonale ladí / s ještě probleskujícími zbytky přírody.“ (Petr Halmay: báseň *Zřítelnice* ze sbírky *Koncová světa*, 2005)

Je obtížné uchopit tuto novou skutečnost, v české poezii donedávna neznámou, kterou nakonec i básníci, o nichž budu mluvit, popisují svým „intuitivním“ nazřením, jež má rysy

kontemplace. V básni Petra Halmaye už sám název *Zřítelnice* do sebe soustřeďuje utkvělost pozorování (zdůrazňuje se nikoli pozorované, ale pozorující), v němž se vyjevuje trhlina mezi lidskými věcmi (ubrusy) a jejich okolím: ve znehybnělé přítomnosti zazní skrze adverbium „takřka“ disharmonie, v níž umělé světlo na pozadí přírody vykazuje tak silné rysy neskutečna, až se zdá, jako by tento okamžik neexistoval. Ale on existuje, trvá, a v tomto trvání, které se v přítomnosti prohlubuje do nekonečna, se vyděluje tušení o prostoru „za“, jež si člověk nemůže přivlastnit.

Někteří umělci tedy usilují o zdůraznění principu textovosti a distancují se od dojemové a impresivní poezie. Štěpán Nosek v rozhovoru pro časopis *Host* ostatně podotkl, že by „rád vyměnil tisíc metafor za jeden chladný – vlastně co nejchladnější – popis skutečné věci. U nás se to bohužel v té romanticko-surrealisticko-poetické tradici, takovém tom povinném třeštění, moc nepěstuje. (...) Umění popisu jistě není cíl, ale možná předpoklad.“⁸ Tento způsob chladného popisu má v poezii 90. let svého významného básníka, jehož lze považovat za předchůdce nově se rodících poetik „odstupu“ – Petra Borkovce. Tento básník přítom v českém literárním povědomí neměl příliš dobré jméno. Přes nadšené přijetí jeho prvních sbírek dospěla literární kritika postupně k názoru, že Borkovec píše umělou, artistní, papírovou tvorbu, jež má s opravdovou poezií pramálo společného. Karel Piorecký, který se zabýval kritickými ohlasy od Borkovcovy prvotiny až po naposledy vydaný výbor textů a který v návaznosti na zjištěné soudy formuluje svůj postoj k Borkovcově poezii, podotýká: „Právě ve stylizaci mluvčího spočívá jedna z hlavních potíží Borkovcovy poezie. Je to estét, který vnímá realitu prizmatem své zkušenosti s jejím zobrazováním; jako by skutečnost byla pouze dvojrozměrná, namalovaná na papíru. Realita se (...) stává statickou, (...) je pak snadněji pozorovatelná.“⁹ Podtrhneme hodnotící perspektivu, která je u Karla Pioreckého, tak jako u každé zásadní literární kritiky, přítomna, která vnímá onen zcizující efekt jako nedostatek a jež naopak upřednostňuje tvůrčí typ Petra Hrušky. Je to stanovisko, na něž má každý literární kritik plné právo. Uvažme však, že to, co Piorecký pojmenovává jako papírovou literárnost, statickost a estétství, je ve své podstatě odmítnutím Borkovcovy zcizující deskripce, v níž je básníková poetika v kontextu současné tvorby originální. V Borkovcově poezii se sice někdy prosazuje ornamentálnost, avšak ta vzniká až při jisté nedotaženosti základní polohy, v níž se pracuje se zcizujícím filtrem, jenž má prostřednictvím deskripce odpoutat lyrický subjekt od existenciálních úzkostí, strachu, domova a dát mu neantropogenní perspektivu, ne-lidské vidění:

Petr Borkovec: V oku vášky

V oku vášky tvary oblékají
šedomodré opleskané bundy,
pestrá těžká věc
podobá se větvi borovice.
Rozkymácená barva, vějíř hrany.

Sebekratší pohyb, zaváhání, nádech
zaznamenaná ale černí na běli:
tušové písmeno, napuštěná nit
prosakují papírový vítr.

Oko vážky znamená síťové vidění, perspektivu hmyzu, která je odlišná od zrakového vjemu člověka. Je důležité, že oko vážky zaznamenává pohyb, dění odcizeným jazykem, v němž „pestrá těžká věc / podobá se větvi borovice.“ A podstatné je, že mezi perpektivou vážky a básnickou tvorbou je vedena ekvivalence: kaligrafický zápis odkazuje k jinému – cizímu – písmu, jinému – cizímu – grafickému zápisu, jenž se stává nerozluštitelnou šifrou. Jednou z básní, kterou přitom autentizující kritika (Karel Piorecký) akceptovala, je *Gauč*¹⁰ – zřejmě z toho důvodu, že lyrická popisnost zde rozpracovává téma smrti blízkého člověka, a proto můžeme text číst na osách domov – bezdomoví, vlastní – cizí. Lyrický subjekt prostřednictvím nepoužívaných věcí bezpochyby pocituje nepřítomnost blízkého člověka, ztrátu milované bytosti, a takto prožívá tragiku vlastního, ale i cizího existování. Změňme však optiku. Báseň lze číst nejen prostřednictvím oněch existenciál, ale jako zvláštní indiferenci věcí, kde označující ztrácí svůj referent a síť našeho jazyka (viz báseň *Oko vážky*) utváří rozestup mezi důvěrným prostorem a světem přírody a jejích objektů. Borkovcův gauč je se k lyrickému subjektu staví lhostejně, a vzhledem k volbě modů, jak existovat ve světě, nás ponechává bez jakéhokoliv vodítka. Gauč na jedné straně skrze metonymické vztahy (paměť věcí) odkazuje k minulostní dimenzi člověka, na straně druhé si ponechává svou nepřivlastnitelnost. A tuto mezeru Borkovec v básni odkryl.

Petr Halmay: Koncová světla

Ve sbírce *Koncová světla* Petra Halmaye, kterou v kontextu současné básnické tvorby považují za přelomovou, dominuje perspektiva nejistoty, dvojlomnosti: věci jsou situovány na hranici: do soumraku, na periferii, do okrajových čtvrtí města. Město spatřujeme přes mlhu, což vytváří efekt záměrné neurčitosti (při reflexi Halmayovy tvorby Pavel Hruška přesvědčivě zmiňuje Antonioniho filmy¹¹). Lyrický subjekt se rozpadá do tříštiny uplynulých okamžiků, které, zpřítomněny, nevytvářejí ucelený svět minulosti. Jednotlivé vjemy, vzpomínky, se spíše znovu rozeznávají a vytvářejí přelévavý souzvuk, někdy harmonizující, jindy disonující, podle toho, který z vjemů – tónů zrovna získá na převaze, aby byl vzápětí potlačen jiným naladěním. Proto tato sbírka neevokuje přítomnost domova, dokonce ani domov ztracený. Naopak svět, v němž se lyrický subjekt pohybuje, je snový, iluzorní, jaksi nepatřičný, identita věcí vyprchává do nesamozřejmostí, do neantropogenního prostoru, do sféry, v níž nic nelze vlastnit. Jako by mezi lyrickým subjektem a věcmi a lidmi stála jakási clona, sklo, mlha, filtr, která brání uchopit věci v jejich samozřejmosti: „Couráš se po pláži a vyslovuješ: ‚Písek!‘ / A vyslovuješ: ‚Kouří!‘ A: ‚Drobná tílka hmyzu!‘ / Zní to v tom tichu skoro jako skřeky, / jak vytí beze smyslu.“ (báseň *Sovětlušky*)

Efektmem filtrace, clony, však věci získávají autonomii; fenomény oněch věcí, které jsou nahlíženy ve zvláštním odstupu lyrického subjektu, tak dostávají prostor pro svoji výpověď, a vypovídají! Odtud vyplývá důraz na zvuky (smyslovové počítky, do nichž se subjekt noří a v nichž se rozplývá, ukazují, že lyrický subjekt je pouze reflektorem, rezonátorem vjemů). Nesmírně závažná je atmosféra, kontext, za nichž věci začnou takto rezonovat:

Přístav

Gesto tvé ruky v podvečerním vzduchu.
A potom pocit nejasného štěstí...
Z pláže se trousí poslední rekreanti,
jiříčky poletují řídce mezi stromy.

V dále se rozvíhají první světla Terstu.
Výkřiky, smích stoupají nad pobřežím,
vítr je co chvíli odnáší k rudým bójím.

Stojíme bez hnutí na zelenavém svahu:
poslední paprsky visí dál nad hladinou
jak zkamenělá vůně.

A velký přístav z dálky němě zírá
krásný jak přelud.

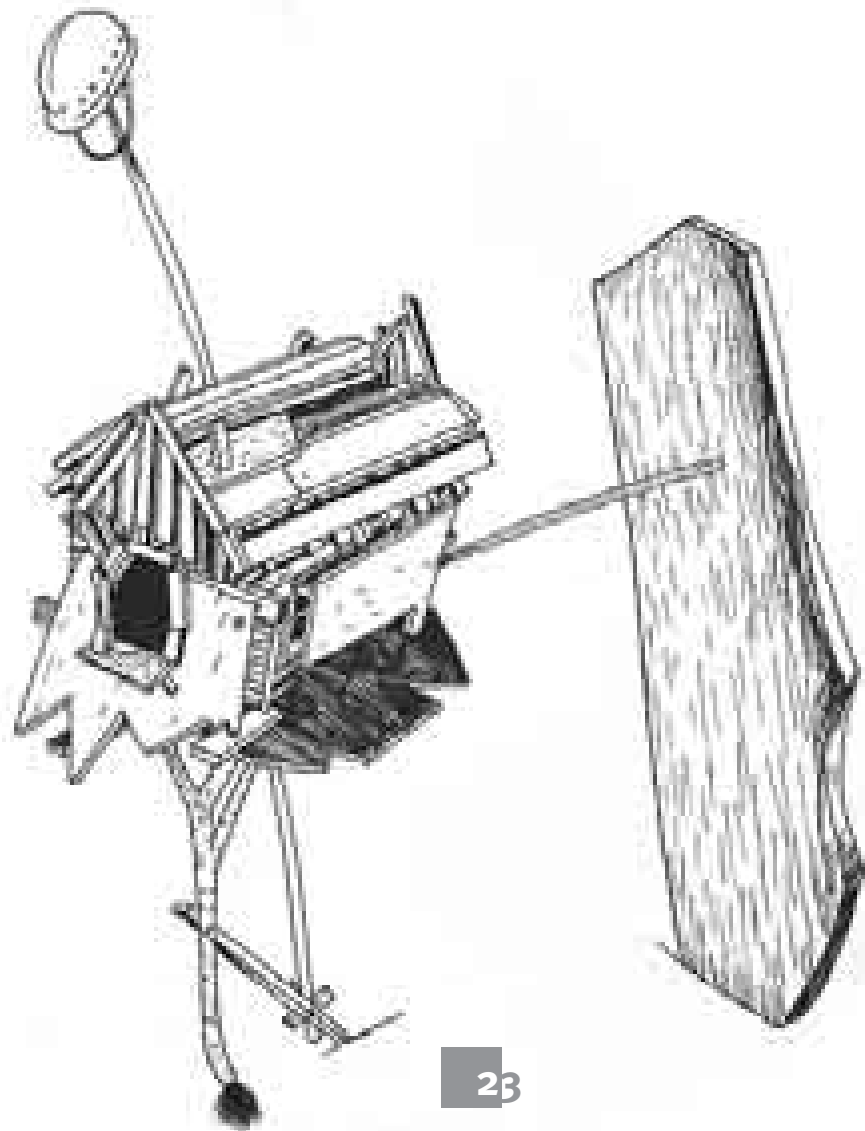
Vzpomínka na Terst není situována do minulosti, ale je psána v přítomném čase. Jako by utkvěla, znehybněla, stala se obrazem, který nesplývá s proudem času. Toto vyvazování z proudu času Halmay navozuje i jinými způsoby. Především skrze onu clonu deště, mlhy, soumraku: „Den bliká jako cigareta / na mokřém asfaltu.“ Nebo v básni *Soumrak*: „Železná vrata za mostem oddělují / komoru zdymadla od zbytku volné řeky. / Pár tónů harmonik přinese vítr z palub / jako sluchový klam.“ Také v básni *Podfuk* se podivný pohyb větru ve skutečnosti neděje, jelikož jakékoli pozorované chvění věcí je „optický klam“. Lyrický subjekt je v této poezii nucen zaujmout zcela specifickou pozici, neboť se pohybuje ve světě, který mu nepatří, který si nemůže přivlastnit. Co vystupuje z paměti na povrch, co je znovu vyvoláváno v život, neurčuje subjekt. Děje se to jaksi mimovolně. Báseň tak představují sled obrazů, které vyvstávají a zase pozvolna zanikají. To, co lyrický subjekt prožívá, je definováno jako „fantomová bolest“¹²: vzpomínky, které byly součástí jeho života, se od něj oddělily, byly amputovány, avšak (paradoxně) přesto tady jsou, jenomže *nedostupné*, nezačlenitelné do prožívání přítomnosti. Amputovaná vzpomínka a přítomnost nemohou nemohou vést dialog, jsou to dva oddělené světy. Současně prožívané vjemy a minulé obrazy není možno u Petra Halmaye scelit v jediný ucelený svět.

O co tedy usiluje zcizující efekt „odstupu“, filtr řeči, negativ viděného? Postihnout rysy „za“ světem, dotknout se *neantropogenních skutečností*: krajina se stává pomezím pásmem mezi lyrickým subjektem a „přírodou“. Věci získávají zvláštní odlesk, jako by do našeho světa nepatřily, jako by byly v tomto světě čímsi nepatřičným, vůči nám lhostejným. Oproti tomu meze tzv. autentizující české poezie (Petra Hrušky, Petra Motýla, Kateřiny Rudčenkovej aj.) se zřetelně ukazují v momentu, kdy se lyrický subjekt vztahuje k jinému prostoru než k ryze antropogennímu, než k prostoru pokoje, kuchyně, bytu. Tím jiným prostorem je například krajina periferie, v níž autentistní lyrický subjekt nakonec vždy převádí dimenze krajiny na antropogenní souřadnice, a věci tak v posledku vypovídají nikoli o sobě samých, ale o pobytu člověka ve světě. „Cizost“ věcí pak jen poukazuje na odcizenost člověka (jako by se zde – byť v opačném gardu – předpokládala hlubinná

romantická rezonance mezi člověkem a přírodou). Jestliže však nově utvářené poetiky básníků Štěpána Noska, Petra Halmaye, Jonáše Hájka, ale i Petra Fabiana či Roberta Fajkuse bud' zcela, nebo alespoň v některých textech odmítají toto romantizující přivlastňování světa, vyzdvihují jiné aspekty: autentizující tónina

je potlačována, zcizení a hledání opory v deskripci přináší s sebou zvláštní věcnost, emocionální chlad, který je potřebný, aby svět mohl být pozorován v meditativní úhrnlosti, v jakémsi ustrnutí, které chce na okamžik vytrhnout pro věcnost.

- 1 Prvotní podoba textu byla přednesena na podzim 2007 při pobytu zahraničních bohemistů v Olomouci.
- 2 Kopáč, Radim: „Vystavit život náhodným výkladům“ (recenze na sbírku Kateřiny Rudčkové *Popel a slast*), *Tvar* 16, 2005, č. 2, s. 21
- 3 Piorecký, Karel: „Poezie jako zjevení okamžiku“ (kritika knihy Jana Štolby *Nedopadající džbán*), *Host* 23, 2007, č. 4, s. 14.
- 4 Štolba, Jan: „A vzápětí už sbírá střepy...“, *Host* 23, 2007, č. 4, s. 37. (Rozhovor s Janem Štolbou vedl Ladislav Puršl).
- 5 Srovnání studií Karla Pioreckého: „Technika básnického portréru. Petr Motýl a poetika věcnosti v mladé poezii 90. let“, *Tvar* 18, 2007, č. 18, s. 8–9.
- 6 Viz Blecha, Ivan: *Proměny fenomenologie. Úvod do Husserlovy filozofie*. Triton, Praha 2007, s. 233.
- 7 Heidegger, Martin: *Bytí a čas*, OIKOYMENH, Praha 1996, s. 135: „To, do čeho je prostor předchůdně v pobytu odkryt, ukázali jsme již jako fenomén krajiny. Krajinu chápeme jako ono „kam“, do nějž může patřit soustava příručních prostředků.“ Ivan Blecha k Heideggerově pojetí pobytu v knize *Proměny fenomenologie* (ibid., s. 222) podotýká: „Dasein (pobyt) vyrůstá tudíž z původního konativního zájmu o svět a věci v něm jsou pro něj zprvu také něčím jiným než jen předměty k nahlížení. (...) Jedině takto postaveni do světa, do krajiny, takto vykročení na cestě se také můžeme setkávat se všemi ostatními věcmi. (...) Věci jsou pro nás nejdříve a v základě něčím, co je k-ruce, co je vhodné nebo nevhodné.“
- 8 Nosek, Štěpán: „Vyměnil bych tisíc metafor za jeden chladný, vlastně co nejjednodušší – popis skutečné věci“, *Host* 22, 2006, č. 8, s. 33–34.
- 9 Piorecký, Karel: „Vrcholy a srázy Vnitrozemí“, *Host* 23, 2007, č. 1, s. 17. Karel Piorecký dále dodává: „Čtenář má pak spíš příležitost „žasnout“ nad tím, jak hezky to básník umí říci, ale sám není básník zasažen natolik, aby ho inspirovala k novému pohledu. Borkovcova poezie nám ukazuje věci takové, jaké nejsou. Od básně snad ale očekáváme právě opak: měla by nám ukázat věci takové, jaké skutečně jsou, měla by nám umožnit je uvidět jakoby poprvé.“
- 10 Petr Borkovec: Gauč: „Když jsem se dozvěděla, že Jiří umřel / (z Karlových Varů přišly dva telegramy, / jeden, že nežije, druhý, že je po pitvě), / nevím jak, sedla jsem si v pokoji na křeslo / a zírala na gauč před sebou a viděla, / že je modrý, viděla, že je *evidentně modrý*, / a pro sebe si opakovala: Je modrý, / modrý, to přece každý vidí – / neboť ode dne, kdy jsme ho přivezli, / o jeho barvě jsme se nikdy nedohodli, / Jiří vždycky mluvil o zvláštní zelené. / Seděla jsem jako hloupá v pokoji / a říkala si dokola: jak jsi mohl být tak slepý, / vždyť ten gauč je *modrý jako modř*, / to jsi neměl, to jsi tedy neměl, / říkat mi, že je zelený. Pak jsem s hrůzou / uslyšela sama sebe, a jako bych se byla probudila, / dala jsem se do strašného pláče.“
- 11 Hruška, Pavel: „Básnické restitutio in integrum“, *Host* 22, 2006, č. 8, s. 16.
- 12 Halmay, Petr: *Koncová světla*. Opus 2005, s. 5: „Fantomová bolest: bolest v části těla (zejm. končetině), která je pociťována po její amputaci. Odborný slovník lékařský.“

LENKA KRIVOSUDSKÁ

ZA AKÚ CENU MÁME STRATIŤ SEBA?

automobilové preteky vašich myšlienok v mojich zreničkách
 pruhované nápady a brady špicaté a hrdé
 zlomené kosti v zápästí druhej ruky
 originálne frázy dopadajúce ako granáty na tie strany v novinách
 ktoré nepatria do sveta sklenených slonov a živočíšnych vôní
 ktoré ako strašiak do maku uctievať tabuizované gestá
 ktoré vás napchajú do darčekových škatúl na Vianoce
 a pošlú späť tam odkiaľ ste prišli
 do jadra hviezdy v ktorej ak sa rozhoríť
 budeme mať konečne svätý pokoj

priznávame
 nepochopili sme princíp vášho tvorenia

HRY S KAMEROU A DÚHOVKOU ĽUDSKÉHO OKA

televízny prijímač a balerína na jeho elastickom povrchu sú
 roztúžení
 sedia za veľkým pianom na ktorom je namaľovaný svet tak ako
 ho vidíme
 v obrázkovom atlase a potom kniha zaklapne nová scéna
 vymazané
 zábery v okovách pomliaždených očí a pokrivených úst

čiernobiele zavýjanie hyeny v umývadle ktoréhosi apartmánu
 v sprche sledí pavúk-križiak na výprave za posvätnou čistotou
 mydla
 cez zákruty a objazdy svojich sietí neisto klesajúci k diere
 v keramickej podlahe

a tu sa odohráva krútenie zemegule okolo osi pretínajúcej
 človeka:
 napomádaná parochňa na hlave zápasníka keď umiera
 taký sladký ako lúka posypaná peľom
 to je on vo svojej nahote padajúci ku dnu
 a bezzubé tváre usmievajúce sa cez slzy
 v hre mimiky s objektívom kamery
 pri misijnej činnosti vysychajú a ich tupé pohľady patria oblohe
 zrazu rútiacej sa nadol do srdca a prerážajúcej všetky dosiaľ
 vyfúknuté ozdoby zo skla

SPEV HNIJÚCEJ DEMOKRACIE

pre koho stojí veľké hovädzie stehno na vrchole hory odpadu
 na ochutnávku sa zlietavajú muchy komáre a brahmani
 zamorené bozky a porozbíjané oči zo skla
 to sú tváre recitujúce verše cez škrupiny ich zuby

vylámané pri predieraní sa k orechu popadali medzi ostatné
 smeti
 vivisekcia zrealizovaná na ľudskej duši a jej výsledok
 hodený medzi ostatné smeti
 ktoré špinavé chodidlá ušliapu ako kapustu
 na slávnostný obed pre zvyšok sveta
 to si BoH nenašiel tanier
 človek!
 nevydlabal riekou dostatočne širokú pre všetky zvery a všetky
 smeti

apokalyptický panáčik zamáva vlajkou revolúcie a povie
 „vstaňte deti krásne ochutnajte svoje okridlené ceruzky
 zaostrené ako šípy a presné ako vražda“
 nad zemou sedí pán sveta a na zemi pán smetiska
 cesta pomedzi poháre vody je kľukatá a spieva o ukrutnej
 nespravodlivo zloženej premočenej znásilnenej puzzle čajke

slzy
 slzy slzy slzy slzy
 slzy!

infekcia
 kráča
 v stopách ktoré bežci
 zanechali v piesku

namiesto chleba
 zlomíme teda pieskovec
 možno to zahladí stopy
 a ty sa k nám nedostaneš

príroda vo vojne s nami
 sme v koncentračnom tábore
 ideme sa vyhľadiť
 soľou a krvou

živí
 plní zdedeného
 determinovaní zovšadiaľ
 a krásni zvonka

osamelí ako vesmír
 príliš plní všetkého

chaotické dinosaury
 v džínsoch a sukniach

MALÉ VECI KTORÉ Z NÁS ROBIA

malé veci ktoré z nás robia veľkých hlupákov
posadených uprostred farebných priamok točiacich sa tak rýchlo
že naše mozgy vidia iba kruhy
a naše oči nechcú veriť

dieťa si posadí
plyšovú hračku na kolená
namiesto obeda
zauzlí topánky na mašličky
ako dokonalý darček
pre chodníky

zoškrabovať blato
pohľadom na zem

malá húsenica predstaviteľka telesnosti
pomaly prichádza na chuť plazeniu

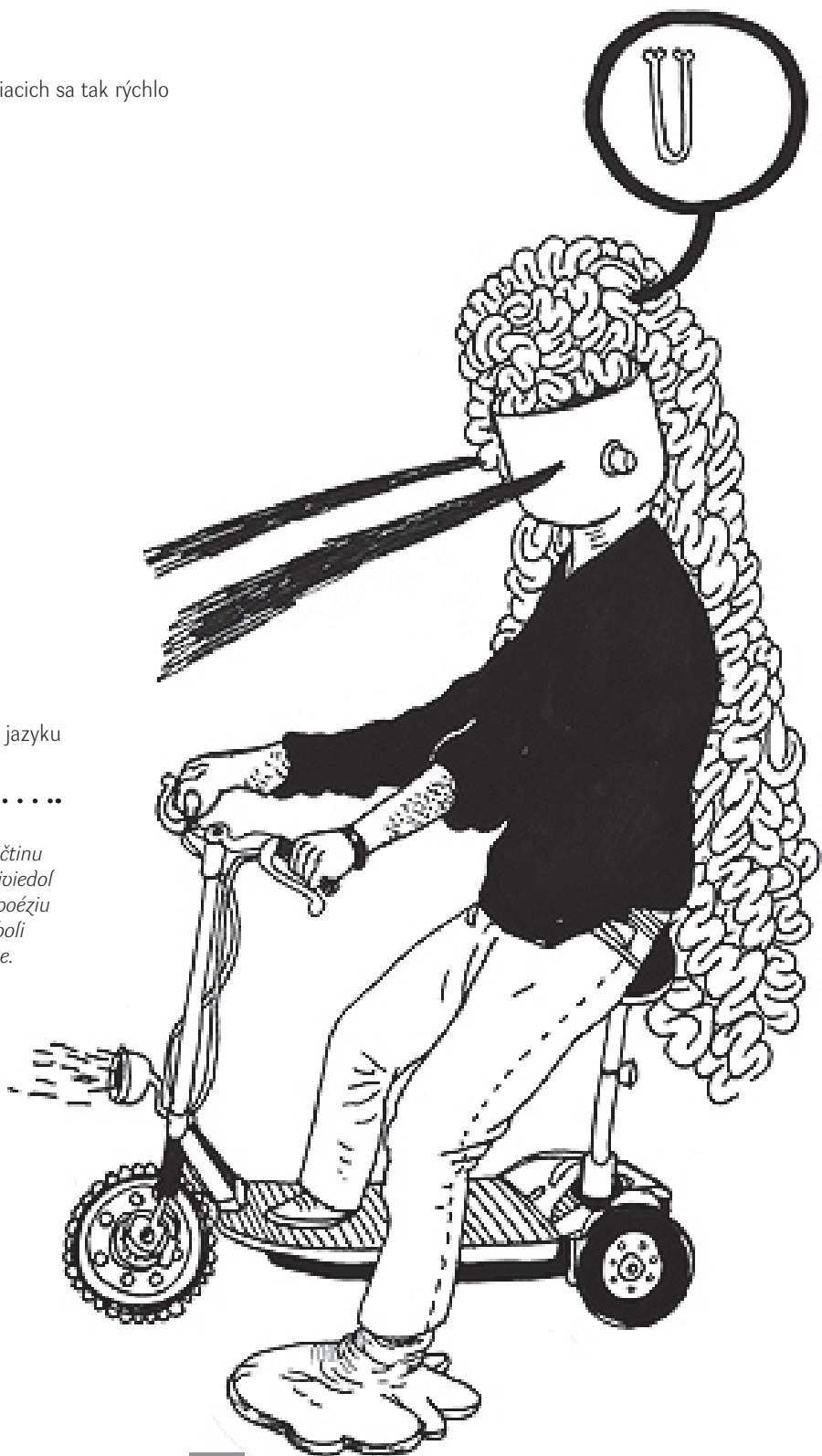
to čo má smer
má chuť
no senzory lásky
ešte stále nemusia byť napojené

dužiny listov
sú malátne ako lízanka
ktorú plyšiak nepocíti ani majúc ju priamo na jazyku

.....

Lenka Krivosudská (*1986)

pochádza so Serede. Študuje slovenčinu a angličtinu na Trnavskej univerzite. Vzťah k angličtine ji priviedol k tomu, že tvorí aj v tomto jazyku, a to najmä poéziu a krátke prózy. Niektoré z jej anglických básní boli publikované vo webzine R.evolution Of Our Time. V roku 2009 sa umiestnila v celoslovenskej súťaži poézie Básne 2009.

ERIKA PÁLOVÁ

MÁLO NEHY

Jasné, poďme na kávu
poďme do posteľe
veď potrebuješ predýchať všetky stresy
a svoju terajšiu nudnú priateľku

Nový Rok oslavuješ vždy sexom
s niekým iným
a tvoj najdlhší vzťah mal dva mesiace

Ale vieš čo?
Ja som nato prišla

Matku nemáš
a tú novú čo má otec voláš kurva

neviem, či si vôbec niektorú z tých tvojich dvadsiatich mal rád
ale keď ťa teraz pustím z objatia
tak ti poviem že ja
ťa mám

rada

NEVIEM GRIMA, V ZIME SME MOHLI DAŤ HLAVU DO SNEHU, ALE V LETE NEVIEM, KDE JU DÁME

A čo, Grima?
Čo Ti mám povedať?
Že minule keď som tankovala strašne fúkalo
nadvihlo mi minisukňu
a tá banda chlapov v aute za mnou mi začala kývať
a jeden sťahol okno: „Nedáš mi číslo?“

Že každý sa ma furt pýta, či nehrám basketbal a strašne ma to
serie

Že na ulici ma zastavil škaredý chlap
s tou jazvou na tvári vyzeral ako

mafíozo
že sa zamiloval
že láska na prvý pohľad
a ja že nech sa nebojí, že to prejde
prečo ma takto nezastaví taký Colin Farrell?

že ma strašne serie, že nikde nemajú takú červenú kabelku akú
chcem k lodičkám

že som bola u Vincenta v bielom tričku
a vďaka UV svetlu mi žiarila biela podprsienka
a chlapci mi odvtedy píšu, že mi svietia kozy

Čo, čo povedať, Grima?
Že sa bojím, že aj toto leto bude namiesto letnej lásky medicína

A že všetky doterajšie krátke lásky boli fajn a že sorry, že som
ich poslala do riti
že asi na mňa teraz dosť nadávajú

A čo? Čo Ti mám k tomu povedať?
Grima,
daj si nejakú fajnú podušku pod zadok
a keď to o dva mesiace skončí
vezmem ťa do Vincenta
dáme si pizzu
a ukážem Ti aj ako svietia kozy

PÁN PROFESOR MÁ VŽDY PRAVDU

Páčilo sa mi, Pán Profesor
ako ste ma vyhodili

som tu ja, nedopitý pohár čaju
a urazená doručená smska

na tejto zastávke už nie je nič
ľudia doskákali z okien

a môj bohatý citový život
ma znovu len irituje

tiež by som sa vyhodila

ASI SI OBJEDNÁM PIZZU

Ráno
pri sťahovaní zipsu
keď mi zrkadlo s cigareťou zo včera vraví
- je to vporiadku
sprchujem sa
a predsa je všetko akési iné
pri pomyslení na toho chlapca čo skočil z okna
vytlačím šampón
vmasírujem ho do vlasov
sem-tam sme o ňom hovorili
myslím že raz som sa naňho usmiala
raz som sa naňho usmiala
a viac nič
večer

na mojej obľúbenej opustenej diaľnici
oranžové semaforey
a zrazu to malé zelené autíčko
švihá okolo mňa
s nápisom Donášková Služba – Pizza Nonstop
mizne
usmejem sa
myslím že som sa usmiala
a viac nič

PREDLŽOVANIE OSTÁVA ZÁHADOU

keď sme boli pri zväčšovaní prsníkov
zväčšovali sa mu oči
a mne myšlienka
či sa robí aj predlžovanie penisov

no neodvážila som sa
ani ceknúť keďže
mu z čela žiarilo SOM ÚCHYL

čo však
môžu medici očakávať
od doktora na plastickej chirurgii?

-Ak ku vám prídu muži, čo najčastejšie chcú na sebe zmeniť?
podarilo sa mi hodiť

a on začal tvárou
zjavne nespokojný že sme obišli tému prsia
prešiel na krk
hrudník
bruško

a tam aj skončil

zasekol sa

proste neklesol pod úroveň bruška
je to možné?

a to som ho chcela prekabátiť všeobecnou otázkou

DAJTE ÚPRIMNÝM ŠANCU

Som
malá tučná
nosím okuliare
a mám rada McChicken Menu od McDonalds

hľadám
mladého inteligentného vyšportovaného
finančne dobre zabezpečeného
najlepšie s vilou pri mori
s porsche, lamborghini, ferrari
najlepšie takého ktorý vie
že na vonkajšku nezáleží
lebo ide
o vnútro

VSTUP KÁVY DO EUROZÓNY

Pozval ma na kávu
ak vieš čítať medzi riadkami
a povedal že sa ma nebojí
frajer
lebo ja by som sa mala jeho

že by ma prijal
ako Euro

pomyslela som si
ja zatiaľ príjem tú kávu
asi sa musí vyrozprávať

prehltla som

no a potom to prišlo:
"chcel by som byť tou kávou a rozlítať sa v tebe"

Čo?
zapišťalo vo mne

ostala som vytrhnutá z kontextu
aj z medziriadkov
ostala som
sedieť ako
sedieť
ako

Euro

Erika Pálová (*1988)

Študuje na Lekárskej Fakulte v Košiciach IV. ročník všeobecného lekárstva. Ovláda plynule anglický a nemecký jazyk.

DOMINIK ŽELINSKÝ

I.

Postupne vymierajú
všetky tie romantické povolania

kameloti
vymreli
(okrem toho z hlavnej stanice čo kričí
„zajtrajší nový čas“)

krčmoví harmonikári – teraz tam hrajú
country skupiny
v klobúkoch a rifliah

artisti v cirkusoch bez budúcnosti
nasledovníka

všetko čím by mohlo zaujímavé byť

aspoň takto z dialky.

II.

Prechádzal som sa
po sídlisku
pri takej stavbe
čo tam stavajú

bolo sedem a dvaja roboši stáli za plotom napoly
z ostnatého drátu napoly
z plechov.

stáli vo výkope
v tých zadrbaných montérkach
a zhora na nich žiaril reflektor.

Pohľad ako z lágru

JA

Mal som pocit že ich kludne môžem zastreliť
a nikto si to ani nevšimne.

III.

Rukou škrabem po stene len tak
pri chôdzi

Z opačnej strany domu sa valí dym.

Byty

ktoré sme príliš dlho nechali samé
v bunkách sivobielych domov
éry sedemdesiatych rokov
majú poslednú šancu
ako na seba upozorniť

ochotné prejsť zoškvašené kusy
pokožky na kachličkách v predsieni

otvorené ústa detí ktorým ostali

len flaky od krvi

nepovedal by som že im to pomohlo.

Absolútne ma to totiž netrápi.

IV.

Práve sme sa bavili s Kubom
//vyšiel autobusár a hovorí že nevie ako dlho to potrvá

Náhradné linky budú vypravené

vyšli sme von

ja
som

pičoval
on sa smial

potom odišiel

na zastávke stálo plno ľudí a mŕtvy autobus ako terárium

tí, ktorí nevládali ostali v ňom
s barlami a palicami ich hlasný

pičung

bol jediným prejavom vzdoru proti

BOHU MHD

atobus stál a stmievalo sa
všetko stálo len

občas
niekto nastúpil do sivej velryby aby sa vzápätí pozrel cez
sivé okno von

nafúkol líca a myslel si

že tu počká kludne aj do rána.

A kludne aj dlhšie.

..... Dominik Želinský (*1993)

Studuje na gymnáziu
v Bratislave, kromě psaní
se věnuje hře na kytaru
a saxofon. Publikuje
na internetu, několik
jeho básní bylo otištěno
v Psím víně. Je jedním
ze zakládajících členů
občanského sdružení Literis.

V.

Konečne mám robotu
vlastne ešte nie idem tam v pondelok
prvýkrát.

Volal som tomu chlapíkovi on že

„hej hej kludne“

potom mi tykal a to sa mi nepáčilo.

Je to nakladanie a vykladanie tovaru v sklade
Ktorý netuším kde je.

Prvá práca
Je to strašné

postupne sa mi deje to isté čo hrdinom
kníh a filmov a ktoré ostatným došli úplne normálne

mám robiť osem hodín.

To nejak dám.

mohol by som trochu schudnúť a nabrať
aspoň nejaké svaly

rád by som potom po lete v škole všetkých pozval
na pivo

a na panáka.

A aspoň raz si kúpil vlastné cigarety.

Jo.

To je všetko čo teraz chcem.

VI.

kradnem net už štyri roky
predtým som z toho mal veľké morálne dilemma

ale dnes je mi to srdečne jedno.

Len občas sa zamyslím či tým neokrádam

nejakého chudáka

matku samoživiteľku
študenta výtvarného umenia
kohokoľvek

fiktívna empatia

keď sa jedná o fejsbuk všetko ide stranou

VIKI SHOCK

O KRÁSNÉ HELENĚ A DVOU SAMOZVANÝCH FILOSOFECH

(věnováno Filipu Příhodovi a naší Aleně)

I.

Dva přátelé, Robert a Igor, lehce přes třicet let, se sejdou v hospodě Na petardě a povídají si o svých partnerech.

Robert: „Tak co, jak vám to klape s Helenou? Do telefonu si byl nějak nasranej.“

Igor: „Bodeť by ne, ty voe, ani se neptej. Ta mě tak sere, to je furt něco. Že já blbec do ní tenkrát šel. Eště sme se kvůli tomu my dva málem rozešli.“

Robert: „To máš fuk, to už je dávno, já na to už zapomněl. Stejně sem s ní nepíchal, takže sme vlastně spolu nechodili, i dyž já sem si to tenkrát naivně myslel. A co ti teda vlastně provedla, že seš na ní tak nabroušenej?“

Igor: „No tak počkej, to si musím nejdřív rozmyslet, vodkud mam začít. Jo, už vim. Tuhle třeba myla nádobí a druhý den mi tak jako vopatrně říká, abych se šel na něco podívat. No a ve smaltovaným hrnci byl zapasovanej tácek z umělé hmoty s květinovým vzorem, co ho máme už asi dvacet let, vlastně máme asi čtyři takový tácky. Že prej jí to tam zapadlo a teď to nejde ven. No jo, kouknu na to a vidím, že je to marný. Praštil sem s tím vo zem a vevnitř se to ani nehlo. Bouchnul sem do spodku hrnce kleštěma a kromě toho, že se vodlouplnul kus smaltu, se nic nestalo. Tak jí říkam, ať to vyhodí a koupí nový tácky i hrnec, že tohleto už ven nepude, a samozřejmě sem byl nasranej. A vona si to vodnesla domu, že to tam jako nák vyndá. A druhý den mi volá, že ten tácek dostala ven, ale samozřejmě rozbitej taky. A pod nim byly na sračku další tři tácky a hrnec je rozbitej taky. No tak můžu já jí eště pustit k mytí nádobí? Nemužu! Tácky už koupila nový, ale hrnec eště ne. Tuhle sem jí říkal, kdy ho jako přinese. A vona na to, že má doma jenom hrnce s teflonovým dnem a ten náš prej měl jenom smaltovaný. Tak sem jí vynadal, že poctivý smaltovaný nádobí má dneska už historickou hodnotu, tak ať nekecá a kouká hrábnout do peněženky. Anebo jindy zase sem si vzal ze stolečku Reflex a koukám, že je k němu přilepenej program na televizi a k tomu eště nějaký noviny. Říkam si, co to jako doprdele má bejt, a vono ti to bylo splepený žvejkačkou. Večer si totiž četla ten Reflex a když sme pak šli spát, tak byla líná zvednout tu svojí věčnou bílou nevpálenou prdel z postele a vyplivnout žvejkačku do koše, tak si tu gumu na ten časák prý „odložila“ a pohodila ho na podlahu, no a ráno ho pak způsobně přilepila k novinám na stolečku. To už sem se taky jednou probudil se žvejkačkou ve vlasech a na polštáři. Na mym tričku, co jí pučuju do spaní, byla taky nalepená žvejkačka. Tak sem ho vypral a to tričko se může vyhodit. A to je každej den něco. Pořád jí musím instruovat. To ti je samý: zhasni, zavři, spláchni! Dyť vona je úplně jako malej harant, a to jí bude třicet! Vypadá sice na dvacet, ale rozum má na dvanáct. Nechápu, jak muže s tímle přístupem k životu dělat vysokou školu. Kurva, už aby jí dodělala a šla pořádně makat.“

Robert: „No jo, to sou holt ty malý lachtaní ručičky intelektuálů, měli by si je nechat urazit, stejně sou jim na nic, leda tak něco nakurvit. A co jako vona vlastně bude dělat, až tu školu konečně dodělá?“

Igor: „No přece učitelku výtvarný výchovy, to víš, ne?“

Robert: „Cože? Chachacha, tak to vydělá velký kulový! Já myslím, že tu školu dělá jen tak, a že si pak najde něco pořádnýho.“

Igor: „Já jí pošlu makat do dolů, nebo mi pude z bytu, já si přece takový střevo chudý nevezmu, ježišmarja, dyť to bych musel bejt úplně blázen! Anebo ať mi daj její rodičové pořádný věno, aspoň tak milion do začátku, to by se pak vo tom dalo uvažovat. To je dost velká škoda, že už se to věno nedává, to náhodou byla moc dobrá věc!“

Robert: „No, mohli by ti teda něco dát, jestli si jí vemeš. Měli by bejt rádi, že se jí zbavěj.“

Igor: „To teda jó. Dyť s ní je to fakt peklo. My deme třeba do kina a vona má asi dvě a půl dioptrie na jedno voko, ale brejle nemá a čočky nenesí. Vona teda čočky nosila, ale její máma má takovýho malýho hloupýho čoklíka, co jim všude po bytě sere a chčije, a když si ty čočka jednou vodložila na postel, tak ta mrňavá čivaví bestie jí je sežrala. No, ale abych se vrátil k tomu kinu. Tak film je s titulama, a protože já mam jenom jednu dioptrii na jedno voko a na druhý jen půl, tak se jí ptám, jestli vidí titulky, že bych jí jako moh pučit brejle. Vona že to je dobrý, ale samozřejmě nic nevidí, tak já jí pučím brejle a sám si kazím voči. Pak jí ale povídam, ať si do příště vopatří brejle nebo čočky, až pudeme zase do kina, ale to vona ne. A příště se to zase celý vopakuje. Teď se ale sama nachytala. Šli sme totiž na nějaký krátký filmy do divadýlka Na Prádle. V sále už zhasli a vona furt nikde. To je další věc, že vona prostě neumí chodit včas. Na plátnu už šly úvodní titulky, když slýšim takovou hroznou ránu a za chvíli vedle mě přilezla Helena celá vykulená a držela se za nohu. Když vejdeš do sálu, tak tam je totiž takový malý schodištětko a vona jak přišla pozdě, tak ho neviděla, a z těch schodů, ty voe, zbuchla a málem si zlámala hnátu. Měla sice brejle, jenže sluneční, frajerka, a s těma schůdkama holt nepočítala. Takže tedka má naraženou nohu, což sem rád, páč s ní aspoň nemusim jet o víkendů na kolech. To sme byli před měsícem, a to pak zas sem štrnáct dní kulhal já. Ty vole, doteď mě ta noha pobolívá, to koleno je prakticky pryč. Tak teď je to fifty fifty a to dybch chtěl bejt jó moc velká svině, tak se jí eště v tudletu chvíli, dyž má taky tu hnátu chromou, zeptám: Miláčku, a nechtěla by sis vyjet o víkendů na kole?“

Robert: „Cha cha cha! Ty seš teda fakt dobrák! Cha cha cha!“

Igor: „Vona by nejradši byla pořádně venku, dyž je hezky. No to by asi chtěl každej, jenomže člověk má taky nějaký domácí povinnosti a taky si potřebuju někdy dáchnout pěkně v klidu a doma, že jo? Tuhle sem se jí zrovna ptal:

Připadám ti, že sem jako nějaký zvíře nebo snad bezdomovec, abych musel bejt pořádně venku? Ty voe, čuměla na mě jako vopařená.

Robert: „Ti říkam vole, nejlepší je bejt sám někde ve srubu na Aljašce. Tam tě žádná ženská nemůže votravovat. Nanejvětš

medvěd, ale toho vodrovňáš kulovnicí, pokud teda von nevodrovňá tebe, ale to už je holt zákon přírody. Vono je asi fakt lepší nechat se rozsápat medvědem, než si nechat zničit nervy votravnou ženskou. Rozhodně je to teda rychlejší, to je bez debaty, vo tom žádná.“

Igor: „A ty teda žádnou buchtu nemáš? Si nedávno říkal, že se k tobě zase vrátila Martina, ne?“

Robert: „Ty voe, ani mi to nepřipomínej! Hele, ta šla zase ale hezky rychle do prdele! To sem si dal, že sem jí vubec bral na tu chvíli zpátky.“

Igor: „A jak ste se teda zase dali dohromady?“

Robert: „To vona, volala mi, že by mě ráda viděla a já blbec na to kejvnul, tak sme se sešli tady Na petardě. Dala si tonik a říkala, že už nechlastá a jestli prej bych to s ní nechtěl zase zkusit.“

Že prej mi bude vařit a prát a kdesi cosi. Furt na mě koukala takovym smutnym psim pohledem a dělala dojemný ksichty a přitom jí ty její parádní kozy čouhaly napůl ven z výstřihu. Tak sem jí na to, já blbec starej, naletěl. První večer byla hodná. Přišel sem z práce a měl sem v lednici vychlazený pivo a udělala nákej lančmít nebo co. No, sice nic moc, víš, že já si vařim sám a dobře, ale bylo to aspoň teplý a bral sem to vod ní jako projev dobrý vůle a fakt sem jí věřil, že se změnila. No jo, jenže druhej večer už to bylo horší. Jídlo už sem žádný nedostal a piva byla v lednici jen půlka. S úsměvem mi řekla, že jestli mam hlad, tak ať si dojdu koupit na roh nákou čínu. Že jí vyhodim, sem se ale rozhod až třetí den. Když sem přišel domu z práce, rozvalovala se jako kráva přes celou postel vožralá na sráč, ledničku nechala votevřenou, všechny piva vypitý, na zemi bylo špinavý prádlo

a vajgly a prázdná láhev vod vodky. Ty vole, prej už nechlastá! Cha chá! Parádně sem jí naletěl.“

Igor: „Hmm, tak to je teda docela hustý.“

Robert: „Takže sme se pak rozloučili zase tady Na petardě, kde sem jí řek, že s alkoholičkou já bydlet nechci, že mam dost problémů sám se sebou a se svým pitim, natož eště se starat vo ní. Ani nemrkla, jenom stáhla tu svojí kurví hubu dolu, ale nasraně, rozumíš, vubec né smutně. Hele, vodcházel sem a vona si šla sednout na bar, ty svoje parádní kozy napůl venku a dva mladý blbecci už jí připalovali cigáro a vobjednávali pití. Já už jí nechci v životě vidět.“

Igor: „No a nechtěl bys zpátky Helenu?“

Robert: „Di do prdele, ty vole! Já sem teďka rád, že sem sám. Nikdo mě nebuzeruje, za nikoho nic neplatim. Ty toho teď taky asi moc neušetříš, když platíš za dva, co?“

Igor: „To máš recht. Mělo by to bejt půl napůl, když máme dneska tu emancipaci. Jak to někde napsal Bukowski: Pokud je žena za mě ochotná chodit do práce a do války, pak já sem ochotnej zůstat doma s dětma!“

Robert: „Cha chá, to je dobrý, akorát bych vyloučil ty děti.“

Igor: „Tak to je uplně jasný, cha cha cha!“

II.

O rok a půl později titíž tamtéž.

Robert: „Tak už mi tady prosimtě přestaň fňukat!“

Igor: „Když já si nedokážu pomoct, já bez ní nedokážu žít.“

Robert: „Igor, co mi to tu zase vykládáš? Tak si vzpomeň, cos mi tady říkal loni v létě, jak je úplně neschopná! Zhasni, zavři, spláchni, to užs zapomněl, nebo co? Už je to rok, co ti dala kopačky, a tři čtvrtě roku už chodí s tím Nosálem, tak už se na ní laskavě vyser, buď tak hodnej!“

Igor: „To bych moc rád, ale nejde to. Furt na ní musím myslet. Zavolala mi to tenkrát, zrovna když sem instaloval tu svojí výstavu, že už se mnou dál nemůže být. Byli sme spolu dva a štvrt roku, a najednou to prej dál nejde! Říkal sem jí, ať neblbne, počká a rozmyslí si to, ale vona že ne. Prej by se se mnou nedočkala dětí, páč ví, že je nesnáším, zato vona by je chtěla. Když sem se jí ptal, jak přišla na to, že nemam rád děti, tak mi vpálila název tý naší bejvalý kapely.“

Robert: „A jak ste se menovali?“

Igor: „Sto mrtvejch miminek v jedný popelnici.“

Robert: „Cha cha, ty seš vůl! Škoda, že sem vás nikdy neviděl hrát, to mohla být docela práca! Jak dlouho ste fungovali?“

Igor: „Jeden rok, sedm zkoušek, jeden koncert. Já hrál na dětský klávesy a zpíval, teda spíš řval, Helena jela rozladěný třičtvrtěční housle po dědovi se třema strunami, Honza hrál na harmoniku a řval se mnou, akorát nám to kazila jeho žena na španělku, páč ta jediná z nás měla hudební sluch a uměla hrát. Půlka sálu nás milovala a druhá nás chtěla vykopat ven z klubu.“

Robert: „A kde ste sebrali ten ujetej název, tos vymyslel ty?“

Igor: „Navrhnul sem to já, ale vymyslel to někdo jinej. Kdysi sem někde slyšel takovou vtipnou hádanku: Co je horší než sto mrtvejch miminek v jedný popelnici? Víš to?“

Robert: „Ne.“

Igor: „Jedno mrtvý miminko ve sto popelnicích.“

Robert: „Nó, čím dál lepší! Ale to měla Helena pravdu, ne? Dyť ty bys přece děti fakt nechtěl.“

Igor: „No, nechtěl, ale kvůli ní bych se obětoval, abych jí neztratil, což sem jí taky řekl, že bych si jí teda i vzal, ale nezabralo to. Druhej den sem měl vernisáž a byl úplně zvadlej. Do čtrnácti dnů sem letěl z práce a za další dva tejdny umřela babička a já byl docela hotovej a musel s fotrem zařizovat pohřeb. A Helena mi zrovna volala, jestli vo ní eště stojim, že bych se vo ní měl snažit, že prej nechce zůstat sama. Říkal sem jí vo babiče, vona jí znala, víš, ale vůbec to s ní nehlo. To sem se na ní docela namíchl a pak sme si nákou dobu nevolali. Za ten první měsíc sem zhubnul pět kilo vod nervů, ale vona teda taky. Všechno kvůli nákejmu posranejm dětem!“

Robert: „To víš, kamaráde, jak začnou ženský tikat biologický hodiny, tak se z ní stane časovaná bomba, a když pak vybuchne, tak de úplně všechno do prdele. A nejhorší je to právě kolem tý třicítky. To si ale nebyl sám, kdo takle dopad. Na světě sou mraky chlapů, kterejm ženská po několikaletym vztahu najednou zdrhla, nechala se zbouchnout nákytm trollem a pak se stala svobodnou matkou, to je dneska prostě takovej trend, nebo co.“

Igor: „To je teda pěkně debilní trend!“

Robert: „No, já sem si ho nevymyslel, na mě nekoukej!“

Igor: „No jo. Když už sme byli vod sebe skoro štvrt roku, tak se mi jednou v noci zdálo, že sem potkal její mámu, a ta mi řekla, že Helena se teď má dobře, protože začla chodit s nákytm bohatym Polákem. Druhej den sem Heleně volal a potvrdila mi, že asi začíná s někym chodit.“

Robert: „Akorát místo bohatýho Poláka to byl bohatej Moravák, kterej měl práci, a docela dobrou, co?“

Igor: „No jo, byl to Nosál. A dohromady je dal ten pitomec Pavel. Známe se vod školy, a von mi udělá todle! Prej mu bylo Heleny líto, tak jí sehnal novýho kluka, kretén!“

Robert: „No jo, Pavel byl dycky dobrák!“

Igor: „Ale víš, co byl největší fór? Když už se dala s Nosálem dohromady, tak mi řekla, že ten náš rozchod brala jen jako demonstrativní, že sem měl přes dva měsíce šanci jí dostat zpátky, ale teď že už je pozdě!“

Robert: „Tak čemu na tom pořád nerozumíš, když ti řekla, že je šmytec?“

Igor: „Já myslim, že mezi náma pořád něco je. Třeba když už byla s Nosálem asi čtvrt roku, tak sem měl najednou takovej divnej pocit, že se Heleně něco stalo. Tak sem jí zatelefonoval a zeptal se jí, jestli je v pořádku. Vona nejdřív řekla, že jo, ale pak z ní vylezlo, že se včera vošklivě rozsekala na bruslích a je celá voboulovaná a má sedřenou půlku vobličje.“

Robert: „Cha cha cha! To si pamatuju, pak prej dostávala v metru letáčky proti domácímu násilí a na Nosála se lidi dívali jak na vraha, protože si mysleli, že jí to fakt udělal von. Jinak to je vod tebe sice hezký, že si takle telepaticky založeněj, akorát by ses měl přesměrovat na jinou osobu.“

Igor: „Já vim.“

Robert: „Jestli tě to trochu utěší, tak s tebou aspoň chodila z lásky, kdežto s Nosálem je jen kvůli penězům. Tys měl hovno prachy, nikdys jí nikam do ciziny nebo na náký delší výlety nevzal, kdežto Nosál jí furt někam bere. A podle ní tys jí bral jenom na hůl, ačkoli voba víme, že to bylo navopak. Von snad byl do tý doby, než ho Helena sbalila, eště panic, takže ho naprosto ovládá. Pořád jezďej na kole, to tys úplně nesnášel. Když sem Heleně nedávno říkal, že sem ti dohodil to kradený kolo a že sme spolu dvakrát vyjeli do Kralup a zpátky, tak se hrozně divila. Taky sem jí jednou řekl, jak je možný, že tak hezká holka jako vona chodí s tak hnusnym klukem, jako je Nosál, a jestli jí vůbec vzrušuje. Na to mi řekla, že vzhled a láska nejsou všechno.“

Igor: „To ti fakt řekla, jo?“

Robert: „No jasně, to si piš! Ale poslední dobou začla docela chlastat. Asi už jí vadí, jak na ní Nosál pořád nábožně kouká, drží jí za ruku a mlčí.“

Igor: „Prosímtě, a co teď teda vona pije? Se mnou pila jen pivo, a to tak maximálně dvě nebo tři malý, to jsem jí naučil já. Anebó víno, to sme si někdy dávali spolu doma. Ale trávu hulila, to jo, někdy i sama.“

Robert: „Asi všechno. Tuhle jsem s nima seděl v hospodě a vona si vobjednávala jednoho panáka zelený za druhym. Nosál už z toho byl trochu nešťastnej, ale neřek ani popel. Von vůbec moc nemluví, a když už něco řekne, tak je to většinou blbost. Snaží se mluvit spisovně, páč je to moravská naplavenina, a samozřejmě pak říká úplný nesmysly. Jinak trávu Helena samozřejmě hulí ve velkym a čím dál častěj sama. A slintá!“

Igor: „Cože?“

Robert: „Před měsícem sem s nima byl na kole, byl tam eště Pavel s Monikou a náký Nosálovi kamarádi, který sem neznal. Já a Helena sme se drželi vzadu, páč sme na zastávkách hulili, což se Nosálovi moc nelíbilo, von pochopitelně nehulí. Helena už byla ke konci úplně na sračky. Měla teprv druhej den nový

dioptický brejle, a jak jsme chvíli jeli přes dlažební kostky, tak jí slítly na zem a rozflákaly se, což skoro nezaregistrovala. Pak sme seděli někde na vodpočivadle, a vona byla úplně vytuplá a z koutku pusy jí tekla slina, tak jí říkam: Heleno, ty slintáš! A vona, že prej to je voda! A takovou ženskou bys chtěl?“

Igor: „Chtěl, ale přitom vim, že už to nejde. Já fakt nevím, co mam dál dělat.“

Robert: „Tak si začni s nějakou jinou!“

Igor: „A proč ty sis po Martině s žádnou nic nezačal, co?“

Robert: „To byl úplně jinej případ! Když to chceš vědět, tak už sem prostě chtěl mít klid.“

Igor: „No jo. Tak já se snad budu muset nakonec vobjednat k psychiatrovi nebo co.“

Robert: „Cha cha cha! Víš, kolik stojí dneska hodina u psychiatra? Kde bys na to vzal, když seš bez práce a bez podpory?“

Igor: „Tak se postavim na Nuselák a necham se dovézt do Bohnic, nebo třeba skočim.“

Robert: „Tak víš co? Představ si, že už u psychiatra si. To budu jako já. Puč mi propisku a ten tvuj notýsek, kam si věčně zapisuješ ty svoje kravinu, no dělej!“

Igor: „Na.“

Robert: „Tak hele, teď sem rozdělil tudle stránku čarou na půlku. Budu se tě ptát na tvuj vztah s Helenou a odpovědi budu zapisovat buď do kolonky pro, anebo do kolonky proti. A pak ti řeknu, jak seš na tom a co máš dělat, bereš to?“

Igor: „Tak jo.“

Robert: „Jo, a budeš mi říkat pane doktore!“

Igor: „Dobře.“

Robert: „Takže teď mi, pane Iгоре, prosím řekněte, co vás vlastně na té slečně Heleně tolik přitahovalo?“

Igor: „No, byla moc krásná, pane doktore.“

Robert: „Aha, hmm, takže to je asi do kolonky pro, že? Píšu to sem: krásná. A dál?“

Igor: „Byla taková mile naivní.“

Robert: „Dobře, tak to asi bude taky pozitivum. A něco negativního? Co vám na ní třeba vadilo?“

Igor: „No, že se chtěla rozejít.“

Robert: „Aha, tak takhle se ale daleko nedostaneme. Tak jinak. Smrděla třeba?“

Igor: „Cože? Proč jako? Nesmrděla. To tam napiš jako pozitivum.“

Robert: „Laskavě mi, pane Iгоре, přestaňte tykat!“

Igor: „Tak promiňte, pane doktore.“

Robert: „Tak teda píšu do kolonky pro, že nesmrděla. A jaký byl váš sexuální vztah?“

Igor: „No, pane doktore, právě že ideální, to bylo bezva šukání, úplná symbióza! My sme byli tak skvěle sladění a vona se ničemu nebránila, třeba i ten orálek nebo anál, to bylo úplně běžný, to mi fakt chybí.“

Robert: „Hmm, no dobře. Tak píšu opět mezi pozitiva, jak jste to říkal, šukání bezva, sym-bi-ó-za. Tak. No a nějaké negativum vás třeba nenapadá?“

Igor: „Nó..., nevím, co si vo mně myslela. Já ji vždycky všechno říkal na rovinu, ale vona mně né. Byla to taková tajnuškářka.“

Robert: „Takže to píšu do negativ. A něco dalšího negativního?“

Igor: „No, že se se mnou rozešla. To je, jako by umřela.“

Robert: „Hmm, umřela. A ještě nějaké pozitivum?“

Igor: „Byla fajn. Chtěl bych se k ní vrátit.“

Robert: „No, tak pane Iгоре, to už bude asi všechno, už tady mam ten papírek popsanej, dokonce už přelezáme na další stránku, ale vidim, že už se asi ničeho dalšího nedoberem. Takže si to teď pěkně shrneme a podíváme se, co se nám tady objevilo. V kolonce pro máme: Krásná, mile naivní, nesmrděla, šukání bezva, symbióza, byla fajn. A copak je v kolonce proti, v podstatě nic: Chtěla se rozejít, nevím, co si o mně myslela, umřela. To poslední by mělo stačit. Takže pane Iгоре, je mi to moc líto, ale vy ste beznadějněj případ. Vy si musíte pomoci leda sám, vy se totiž na tu ženskou musíte prostě vysrat! Rozuměl ste mi, pane Iгоре?“

Igor: „Naprostu, pane doktore!“

Robert: „Výborně, takže dneska platíte útratu vy. Pane vrchní, přineste nám sem další rundu!“

III.

Titíž tamtéž ještě o půl roku později.

Igor: „Tak je to teda pravda, že je Helena v tom? A jak ti to řekla?“

Robert: „Zavolala mi. Poslední dobou sme se už moc nevidali. Jezdila si ke mně jednou za měsíc pro trávu, ale většinou už si se mnou ani nezahulila. Vona už teď hulí jenom sama. Řikal i Pavel, že když někam dou všichni společně, tak vona je vzadu sama, s nikym se nebaví a pak si někde sama zahulí. Všichni už si z ní dělalj prdel, že je jak spící panna, akorát že panna dávno není. Nosál už je prej na ní nasranej a už jí i sprdává.“

Igor: „Tak to je teda hustý, ta holka se beze mě zničí.“

Robert: „Kuš, vole, už se zničila! Včera do telefonu mi celkem rozpačitě řekla, že je v očekávání. Tak sem se ptal, jak to myslí, a vona na to, že čeká miminko. Prej je z toho docela posmutnělá, poněvadž ho zatím s Nosálem neplánovali.“

Igor: „To nechápu, proč je z toho posmutnělá, když se mnou se rozešla údajně kvůli tomu, že na rozdíl vode mě toužila po dítěti? No a teď ho teda bude mít, tak co jí zase přelítlo přes nos?“

Robert: „Cha cha cha! Kamaráde, vono to má totiž jeden háček! Hned, jak mi to řekla, tak sem si vzpomněl, jak byli na Silvestra v tom Turecku eště s Pavlem a Monikou a jak potom Pavel vyprávěl, že se tam Helena druhej den strašně vožrala a pak zmizela asi na čtyři hodiny z hotelu a vrátila se jenom ve spodnim prádle s parádnim monoklem přes půl vobličejje a že prej si nic nepamatuje, a bylo mi to jasný! Akorát šest tejdnu potom zjistí, že je v tom! Tak doufám, že pokud si na Helenu eště úplně nezapomněl, tak teď už to uděláš.“

Igor: „Neboj, já už sem v pohodě. Teď už je mi jasný proč frajerka neskáče radostí: otec bude pravděpodobně neznámý.“

Robert: „Anebo to bude ten tureckej taxikář. Vona totiž když utekla z toho hotelu, tak si vzala taxíka a jela někam na pláž. Tam si prej kreslila klackem do písku kaligrafie vo životě, pak zafoukal vítr a dál má vokno. Ty vole, ty děkuj bohu za to, že už s ní nejsi! Víš, jak teď asi musí bejt Nosál v prdeli?“

Igor: „Eště, když sme byli spolu, tak vona brala vždycky antikoncepci, a to dost přesně. Nikdy jí nevynechala.“

Robert: „Pavel říkal, že než vodjela z hotelu, tak se poblila,

a jestli při tom tu antikoncepci vyhodila ven, tak je to jasný. Každopádně do telefonu byla zkroušená a přiznala, že jí to překvapilo, a zjistila to akorát šest tejdnu vod toho tureckýho výletu taxíkem, takže to perfektně sedí! Asi sem byl první, komu to řekla, teda kromě Nosála.“

Igor: „No a co ty na to?“

Robert: „Zeptal jsem se jí, co bude dělat dál, jestli jako pude na potrat. Divila se, proč by měla. Tak sem jí řek, že přece není jistý, kdo je otec, a že by si taky měla zajít na test na AIDS.“

Igor: „Tos jí fakt řek, jo? Ty vole, ty seš hustej! No a co ti na to řekla?“

Robert: „Co bys řek? Tů-tů-tů-tů! Položila mi telefon!“

Igor: „Cha cha cha! Takže trefa do černýho! No to mě poser!“

Robert: „Jo, přesně tak! A někdy v září už bude to dítě na světě.“

Docela by mě zajímalo, jestli bude snědý po tátovi nebo blondatý po mámě.“

Igor: „No, třeba to bude blond Turek.“

Robert: „Cha cha cha! Blondtunek, to se ti povedlo! Pavel už si z ní taky dělá prdel. Dokonce na ní vymyslel vtip, jak Helena přijde do hospody, vobjedná si kafe a číšník se zeptá, jestli chce turka nebo presu? A Helena prej na to, že si dá radši čaj!“

Igor: „Cha cha, to je teda nářez!“

Robert: „No, tak nářez to je každopádně. Hlavně de vo Nosála, jestli se na Helenu nevyflákne, až uvidí, že se mu porodila sazičku. To bys pak měl zas šanci a moh by ses nabídnout jako náhradní táta!“

Igor: „Tak na to zapomeň! To bych si ho radši vyškub!“

Robert: „Neříkej, že bys jí nevzal zpátky, kdyby přišla s prosíkem a řekla ti, žeš byl stejně nejlepší!“

Igor: „Říkám ti, ani omylem! To je definitivní!“

Robert: „Jó, už si dobrej. Takle se mi líbíš! A na to se napijem!“

Autor tímto příspěvkem srdečně zdraví český No kidding klub!

Viki Shock

Dosud žije. Více na www.vikishock.cz

HYNEK TROJÁNEK

STOLNÍ FOTBALISTA

A že přemýšlet o takových věcech by mě vlastně nikdy nenapadlo. Třeba o tom, proč vypadávající šedivé vlasy vytvářejí na hlavě právě ono působivé kolečko a ne třeba čtvereček nebo trojúhelníček. Chybí pak jen malé písmeno H uprostřed a lidé by vypadali jako chodící heliporty čekající na někoho, kdo přiletí. Nebo nepřiletí.

Nebo třeba o tom, kolik lamp svítí v naší ulici. Nebo nesvítí, zkrátka kolik jich tam je, to je podstatný! Vlastně to není podstatný... ale může se to podstatným velice snadno stát. Nedávno jsem je spočítal... A pak jsem nanejvýš spokojeně usnul, jako kytky pod umělým osvětlením. Bylo to povznášející a zároveň trochu únavné, asi jako počítat všech našich dvacet prstů, zkrátka jsme nějak bytostně přesvědčeni o tom, že jich dvacet máme. Ať už svítí nebo ne. Každý má přece dvacet prstů. Ale... abychom se jednou nedivili. Protože, kdy jste si naposled potykali třeba s prostředníčkem na vaší levé noze? Cítíte ho vůbec? Ted? Můžete s ním zahýbat? Nebo úplně jinak – víte, že ve vaší ponožce je cosi jako prostředníček? On totiž třeba jednou přijde den, kdy se on, prostředníček na levé noze, právem urazí. Bude to obyčejný den jako každý jiný, vstaneme a vyhlédneme na ulici, ve které bude nebo nebude svítit právě tolik lamp, a v tom se on, prostředníček na levé noze zvedne a řekne: Cha! Tak ty, ty se chceš dotýkat ostatních? Nebylo by lepší se nejprve naučit udržet kontakt se sebou samým? Nebo třeba... se zvedne a neřekne vůbec nic. Co uděláte pak? Uříznete ho?

Amazonky si prý nechávaly uříznout prso, aby se jim lépe střílelo z luku. Šly za svým cílem a obětovaly mu kus svého ženství.

To je více než inspirující. Pojďme si také vytyčit nějaký cíl. Já bych se třeba rád stal nejlepším hráčem stolního fotbalu. Proč ne. Rozloučím se s hrstkou přátel, rozšlapu telefon, zamávám Pražskému hradu a spolu s dalšími podobně cílevědomými jedinci si nechám uříznout obě ruce. Už nebudou potřeba. Poté vstoupíme do obrovské arény, kde nás pěkně jednoho po druhém napíchnou na ohromnou tyč, která by mohla sloužit ke grilování nějakého obrovského prasete. Ještě před tímto na pohled ošklivým krokem se nás samozřejmě slušně optají, kde chceme hrát. Obrana, útok? Nebo si snad troufáte sami v bráně?

A je to. Už jen visíme na tyči, která nám důmyslně prochází hrudním košem, chodidla plandají pár čísel nad zemí, a máme tu ohromnou jistotu, že se probudíme a bude vedle nás už navždy někdo, kdo nás bude držet za ruce, proč? Protože žádné nemáme, budeme nalajnovaní v jedné řadě jako rohlíky v pekárně, jeden jasný cíl, žádný pohled zpět, naše role bude jasně definovaná. Konečně už žádné vysilující přemýšlení o budoucnosti a pátrání po smyslu toho všeho.

A po mnoha gólech, možná po mnoha úspěších, poté, co podlaha pod námi bude lepkavá od rozlitých piv a posypaná jemnou vrstvou popele z cigaret, si uvědomíme, že jsme vlastně vůbec nehráli. Že jsme byli celou dobu hráni někým jiným, že náš kontakt se sebou samým je už vskutku nulový, budeme brečet, stýskat si a ptát se, co nás k celému tomuto prazvláštnímu počínu dovedlo.

Nutková touha vyplnit a ovlivnit ten veliký prostor všude kolem. A smutné tušení, že to nedokážeme ani s malým prostorem v nás.

FRAGMENTÁLNÍ ASOCIALIZACE

Textová koláž částečně vycházející z odposlechnutých rozhovorů v nejmenovaném kavárenském zařízení, říjen 07–leden 08.

Přišla paní, černý vlasy do culíku, obrovitánský kulatý brýle, menší, asi vlastně pohledná. Za ní vcupitalo děcko, přepásaný šálama od hlavy k patě, no jo, Vánoce, zima a tak. Fakt jsem napsal pohledná? Sedla si a začala vyprávět pohádky. Dítě postupně tálo: někdo je dobrý. Někdo je zlý. Někdo zlý potká někoho dobrého. Nejde to dobře, ale dobro zvítězí. Atakdále atakdále. Pohádka, jako po-hádka, jako po-hlazení, jako po-dotknutí.

Kus kus 60,-
Masala 50,-
Japonská směs, 50 g 35,-
723 123 456,- (jedna slečna, co se prej zejtra zase staví)

Přišel pár, chvílku seděl, zjistil, že si nemá co říct, a zase (spolu!) odešel.

Ale mně se fakt líbíš taková, jaká seš!
Chtěls říct tlustá?
Ne! Prostě mám rád tvou postavu, se všim všudy...
Uvědomuješ si vůbec, v jaký seš výhodě? Chlapi vždycky sežerou, na co přijdou, a netloustnou. Prostě si vesele žerou a nijak se to neprojeví. A víš, co je nejlepší? Když už ztloustnou, nikomu to nevadí!
Ale tomu přece sama nevěříš, co říkáš... mně tvoje postava přijde fakt naprosto... ideální. Samozřejmě, kdybys byla trošku hubenější, slušelo by ti to víc, ale...

Lidi choděj do kaváren hlavně jako zákazníci sami o sobě, v páru, jako třešně, nebo v trsech, jako banány, a navzájem se očesávají.

TV Ůčko, sms chat, kolektivně vytvořený příběh, sobota 00.25.
Já sportovec, 27, jenom Havířov.
Hledám štíhlou ženu pro spokojený život.
Hledám spokojenou ženu pro štíhlý život.
Pěťo, miluju tě!
Já nikoho nemiluju a taky to jde :D

Nesnesitelně lehká možnost se s někým seznámit, a ještě nesnesitelněji lehčí možnost se na někoho úplně vysrat. Tak do toho. Je to jenom hra. Kdo uteče, vyhraje.

zas napadnou dva metry sněhu
nebo víc
budem chodit hledat v něm něhu
a zase nic

Víc trendy než červeno-černě pruhované svetr. Víc trendy než palestinské šátek kolem krku. Víc trendy než kavárna Starbucks na Malostranský a sms jízdenka dohromady.

Ale jakej to má všechno smysl? A neříkej mi, že když mě to nebaví, tak se můžu jít rovnou zabít. To ne, na takový argumenty se nehraje.

Hlavně vařit vodu, furt dokola, od nuly až ke stovece, a furt se na to těšit.

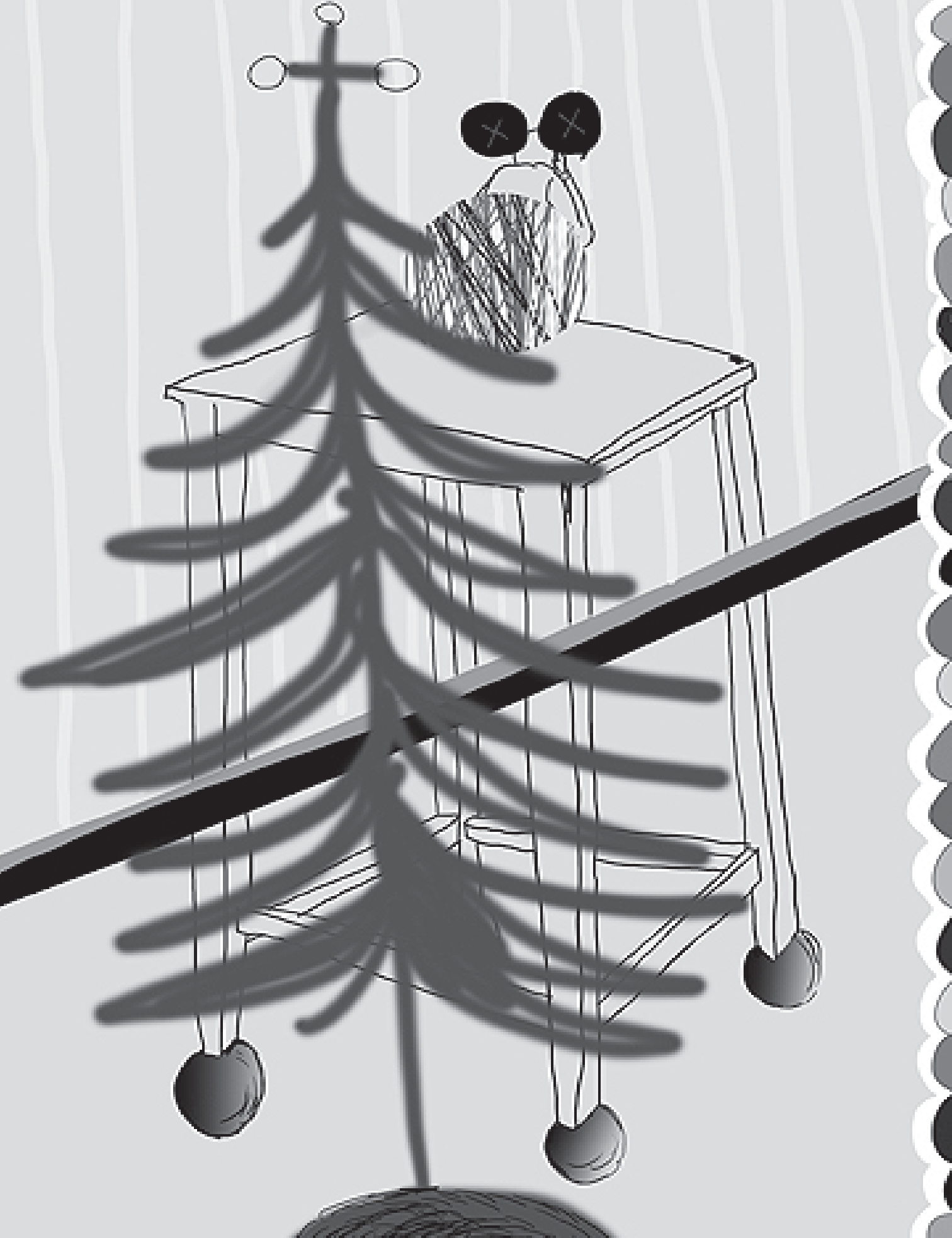
„Chci žít v paralelním světě. Rozumíš, bejt nadbytok, ale chci se k tomu propracovat přirozenou cestou, ne pomocí drog...“

Hele, nejseš náhodou Petr?
Hele, nejsem... Ale chtěl bych bejt!

VÁNOCE

Necelé čtyři týdny před Štědrým dnem začali Češi výrazně nakupovat na Vánoce. Podle obchodníků nakupovali ve velkém zejména suroviny potřebné pro pečení vánočního cukroví, jako je mouka, máslo, mléko či vejce, vzrostl také prodej hotových těst. Ťapkám si sněhem, je prosinec, fouká vítr, zanechávám stopy

jako Yetti a kolem dokola furt ty stejný věty.
"Víš, já hlavně nechci bejt na vánoce sama..."
"A koho by sis jako představovala?"
"No víš... Měl by bejt vysoký, vtipnej. Vtipnej ani ne, spíš okouzlující..."

"Hm... Jo, jasně, a víš, že pan Tau je bytost z pohádky?"

"Seš vůl."

A zase to ticho, nic, ticho, cigareta, vysíláme kouřový signály, přestože jim nikdo nerozumí, nejméně pak my sami.

Z elektroniky je největší zájem o LCD televize. Mezi hračkami jsou v kurzu interaktivní panenky a zvířátka, velký zájem je i o dětské notebooky.

"Nejhorší na vánocích? No, loni mě nejvíc naštvalo, když sem přišel domů, seš zmrzlej, vid', přijdeš do koupelny a zjistíš, že ti vanu okupuje kapr... A ještě si tak spokojeně plave, kdyby aspoň trpěl, ale on fakt vypadá, že si to užívá," řekl první.

"A cos s ním udělal?" zeptal se druhý.

"No nic, řek sem mu, že si to vyřídíme na Štědrej večer, a šel sem spát," řekl první.

Průměrného Čecha přijdou letošní Vánoce na zhruba 11 260 korun a jeho útraty za vánoční dárky, dekorace a potraviny budou o 290 korun vyšší než loni. Průměrná čtyřčlenná rodina tak na Vánoce utratí celkem zhruba 22 520 korun. Vánoční útraty Čechů jsou dvakrát vyšší, než jsou výdaje například Lotyšů, Rumunů nebo Rusů.

Lidi na ulici se kutálej městem, jsou jako ony pověstné chomáče prérijní trávy z westernovek, vítr, pár zrněk prachu, pár skleniček, pár tahů z trávy, *den teče jak večerní zprávy*, kutálej se a trčí z nich role balicích papírů, jako periskopy z betonovejch bunkrů, tak to je, Praha je bojiště, lehni si do zákopu, převaž se mašlí a počkej, až si tě, ty dárečku, někdo najde. Miluju výrazy utátech kapřích hlav, koukám na ně, na ty vánoční smajlíky, miluju lidi zachumlený do několika vrstev oblečení, to, jak přijdou do hospody a vylíhnou se, miluju brečící dítě, kterému spadly na zem rukavice, miluju jeho slzy, miluju jeho slzy, za to, jak jsou opravdový, miluju ženský z vánočních plakátů, miluju vánoční výprodeje a vánoční slavy a hlavně miluju lásku, která je najednou všude zadarmo.

Bylo něco po jedenáctý, nechal jsem si ujet tramvaj a rozhodl se, že si půjdu trošku pročistit hlavu a projít se do Stromovky. Fascinovaně jsem koukal na svoje otisky v jemný vrstvě sněhu a na tu bílou ranvej před sebou, kterou celou pošlapu. Jo, pomyslel jsem si. Konečně! Konečně jsem někde první. Připadal jsem si jako Armstrong. Neil nebo Louis? Lepší je Louis. Připadal jsem si jako Louis Armstrong. Zastavil jsem se a přemýšlel, zda a jakým způsobem by bylo možné vytvořit iluzi čtyř stop vedle sebe. Dvou párů. Dvou lidí. Jednoho páru. Kdyby se vedle mě jako někdo zčistajasna zjevil, aniž by narušil sních okolo. Případně bych se já rozdvíjel.

Z myšlenek mě vytrhl nenadálý pokřik, který se rozlehl parkem. Znělo to jako mantra. Stále dokola. Zpočátku jsem přesně nerozuměl slovům, přece jen to znělo odněkud z dálky, za chvíli jsem však již neměl pochyb o tom, co slyším.

Zaraženě jsem se zastavil. Pak jsem opustil svůj fiktivní stopový pář a rozběhl se za zvukem.

Prodíral jsem se křovím. Jehličí se mi zadíralo do zmrzlé tváře.

Zvuk sílil. Mé očekávání též.

Konečně jsem rozhrnul posledních pár větví a naskytl se mi bizarní výjev. V prostoru přibližně 3 x 3 metry, který byl hříčkou přírody ohraničen hustým křovím, stál postarší pán, v ruce držel transparent a znova a znova provolával své heslo do mrtvého ticha kolem. Ne, nebyl to ani Ježíšek ani Santa Klaus. Byl to na první pohled průměrný opilec s lihovou blankou přes oči. Na zemi pod ním stálo mlčky pět sněhuláků. "Fuj to sem se lek... Co tady děláte?" Otočil se na mě s vyděšeným výrazem.

"Hmm," přemýšlel jsem, "jdu kolem a napadlo mě, jestli by se vám třeba nehodil nějaký dav na tu vaší demošku."

Pán položil transparent na zem a otočil se zpět ke mně.

"Demošku? Vypadá to asi divně, co... Víte, byl jsem v centru, ale nikdo mě neposlouchal. Tak jsem se naštvál a sem aspoň tady. Lepší než nic."

Nechápal jsem. "Ale..."

Vždyť vás tady nikdo neslyší?

A co máte vůbec proti Vánocům?"

"Nic. Jen jsem si letos říkal, že si konečně užiju tu svobodu slova, to že si můžu říkat, co chci..." Zvatlal opilecky. Pro mě a pro sněhuláky.

"To my jsme nemohli... Dřív... Vy ste takovej mladej... Vy všichni mladí vypadáte tak spokojeně..."

Prohlídl si mě od hlavy k patě.

A mně se v hlavě roztočilo ruský kolo, běhalo v něm stádo krys, křečků a podobný havěti. Je to zas tady, zas mi někdo otluče o hlavu fronty na banány, nemožnost cestovat a poslouchat hudbu. A já si vzpomněl na tu mísu banánů, co nám pravidelně hníje doma, na to utrpení, kdy člověk musí čekat na letišti, a na ty měsíce hudby, co má každé doma, ale v životě je neuslyší. No jasně. Jsme odsouzeni k tomu být šťastný. Děti sametový revoluce. Cink cink.

"Jo," řekl jsem nakvašeně. "Jsem šťastnej jak blecha. Jsou přece Vánoce."

Přejel jsem pohledem těch pět sněhuláků, co tu stálo jako v publikum v němém údivu. Zakroutil jsem hlavou a opustil místo činu. Vrátil jsem se na cestu. Šlápoty zmizely pod novou dávkou sněhu. Ty opravdický i ty vylhaný. Kolem padaly vložky, který vůbec nevypadaj tak, jako když jsme je stříhali ve školce z papíru.

Jsou Vánoce. Vedle vás. Před váma. Nalevo napravo. A my? Jsme stromky? Nebo dárky? Nebo co vlastně...

JEDU METREM

Ti dva se vehnali do dveří jak velká voda. Sedli si naproti sobě, ukončete nástup, dveře se zavírají, a dívka spustila.

„Ty, Karle, proč jsme vlastně nešli do toho kina?“

Karel se zamyslí a nevypadá nadšeně. Možná proto, že sedí proti směru jízdy.

Já si vždycky podvědomě sedám po směru jízdy. Vytváří to iluzi, že člověk někam směřuje, že má cíl. A je setsakra velké rozdíly mezi vzdalováním se minulosti a mířením do budoucnosti!

A tak si vždycky sedám po směru jízdy, nejlíp úplně vzadu, tam, jak jsou dveře do dalšího vagonu. Abych měl přehled. Abych viděl, kdo si jak sedá. Kdo má vyřešenou

minulost a kdo ne.

„Karlee... Vnímáš mě vůbec? Víš, já chtěla jít do kina a ty...“ spustí znovu dívka.

„Můžeš se koukat z okna, jak se rychle míhají ty jednotlivé obrazy... Když se zaměříš na tu oranžovou trubku, skoro se to vyrovná animovanému filmu...“ odsekne Karel.

Karel má velkou pravdu. Pozorovat cestou metrem trubky v tunelu si nezádá se sledováním seriálů. Trubky se vzájemně míjejí, propletají se mezi sebou, špásují spolu, scházejí se, aby se mohly zase za chvíli rozejít... A někdy úplně zmizí a nahradí je nový. Story se všim všudy, démonicky nasvícená světly v tunelu.

„Víš, Karle, včera se mi o tobě zdálo...“ pokračuje dívka.

„Hmmm...“ vypustí Karel z úst. Nevypadá to, že by chtěl přestat sledovat film za oknem.

„No a bylo to krásný, víš, leželi jsme spolu... v trávě a... svítilo sluníčko a taková ta vůně léta a ty... tys mi recitoval básně!“

„Básně?“ trhne s sebou Karel. „Já jsem ti recitoval básně?“

„No, o tom, jak spolu budeme navždy, a hladil jsi mě ve vlasech a... Tobě se o mně nikdy nezdá?“

Karel opět přemýšlí.

Zajímalo by mě, odkud tadyta dvojice jede. Možná si právě prošli časovou smyčkou. Časová smyčka říká stanicí Ládví.

Přijede sem totiž metro z Kobylis, lidi z něj vystoupí, nastoupí noví a jede se zpátky na Kobylisy. Na Ládví vždycky čekají lidi

a nevědí, jestli vlízt do vlaku nalevo nebo napravo. Přitom netuší, že je to úplně jedno. Všechno jede stejným směrem.

Je to legrační, protože když usnete na Muzeu, můžete se tam za dvacet minut probudit znovu. Z vašeho pohledu se nic

nezmění, protože jste na stejném místě, a přitom jste objeli půlku Prahy. Pokud vás teda nezbudí šerifové.

Šerifové říkám chlápčům, který hlídají stanici Ládví. Dohlížej na pořádek. Nevím, proč jsou jenom tady a ne na jinejch stanicích. Asi strážejí časovou smyčku. Občas když je večer a vlaky

na Ládví čekají třeba osm minut, procházejí tyhle šerifové vagony a buděj všechny spící. A že jich je takhle navečer požehnaně!

Pivní národ se vrací z práce a usíná při sledování filmu za okny vlaku. Šerifové do nich vždycky jemně strčejí, spáčí se vzbudí,

leknou se „co se děje, co se děje, co mě budíte“ a šerif řekne „pane, tady je konečná, vy jste usnul“.

Spáček se postupně

orientuje, zjistí, že bydlí na druhém konci trasy C a znovu usíná.

„Jo, díky za vzbuzení, ale já jedu dál... Jedu dál zpátky. Jedu dál do minulosti.“ A šerif se otočí na podpatku, protože co mu je do nějakého podivína, kterej tráví čas ježděním v metru.

„No tak, Karle ale!!! Zdá se ti o mně někdy?“ udeří dívka znovu na svého společníka.

Karel vybuchne. „Nezdá! Nezdá se mi o tobě! A vůbec celej ten náš vztah se mi nějak nezdá.“

Většinou ale šerifové jen zevlujou dole a tváří se důležitě.

Občas, když sedím už dvacet minut na lavičce a nechám si ujet několik vlaků, ptají se mě, co tam ještě dělám. „Sedím, čekám,“ odvětim a baví mě pozorovat, jak jsou zmatení. Opakuje se to den co den. Znovu a znovu musím obhájit svoje sezení tím, že čekám na autobus.

Dívce se nahnou do očí slzy. Poslouchám jejich hovor už několik minut a pořád nevím, jak se jmenuje. Karel ji ještě ani jednou neoslovil. Asi se bojí. Asi má strach, že by to znělo moc důvěrně.

„Ale já myslela... Vždyť jsme spolu už dva měsíce,“ a slzy se kutálí po tváři, jedna, dva, tři, čtyři, pět, mířej si to až dolů k bradě rychle a nezadržitelně jako těch pět vagonů vlaku, co se hrne tunelem.

Dívce tiká srdce, slyším to až ke mně. Tik tik. Jak časovaná bomba. Srdeční terorismus.

„Neřiii, Hani. Ale já pro tebe asi prostě nejsem ten pravej.“

A vida. Hanka se jmenuje. A Karel je asi úplně levej. Její pláč nabírá obrátky a slzy postupně devastují make-up. Blížíme se do stanice, Hanka se zvedá a s pláčem utíká na druhý konec vagonu se zřejmým úmyslem co nejdřív vystoupit.

A Karel sedí a poprvé za celou dobu, co ho pozoruju, vypadá v klidu.

Hanka buší do tlačítka na dveřích. Kdyby to šlo, vystoupí klidně v tunelu.

Vždycky jsem přemýšlel, jaký to musí bejt, tady v tom podzemním kolosu pracovat. Loni o Vánocích, když jste jeli z Ládví na Kobylisy, mohli jste si v tunelu všimnout takový tý kukaně, co tam seděj zaměstnanci metra. Vlastně si ji můžete všimnout vždycky, jenže loni o Vánocích tam za oknem svítily elektrický svíčky malýho vánočního stromku... Přišlo mi to zvláštní, nehostinnej ohyzdnej tmavej tunel a v něm zářící vánoční stromek.

Konečně vlak zpomaluje, Hanka naposled střelí nenávisným pohledem po Karlovi a chystá se vystoupit.

Vlak stojí. Nestojí však ve stanici, ale v tunelu. Koukám, co se děje, a spatřím chlápka, stojí u toho tlačítka s nápisem zneužití se trestá a dábelcky se směje.

Doteď mi piktoqram tohodle tlačítka přijde vtipnej, ten prst, co ukazuje na tlačítko, totiž svítí podobně jako prst mimozemšťan E. T., když volá domů.

„Proč jste to proboha zmáčknu? Co blázníte?“ ozve se paralelně několik hlasů, mezi nimiž rozeznávám kromě hlasu Karla a Hanky i ten svůj.

„Nastalo nebezpečí rozpadu vztahu...“ zařve chlapík. Je hrozně divnej. Uvědomuju si, že než vstal, seděl kousek vedle mě, ale jak jsem byl zabrán do pozorování dvojice, vůbec jsem si ho nevšiml. Je tady ostatně víc lidí, kterých jsem si nevšiml. Je tady asi sedmdesátiletá babička, má na zádech plnou nůši hrušek. Pak je tady hrozně vysokej pán, v ruce drží basketbalovej míč. Banda skejtáků s kalhotama proklatě nízko.

Mladí manželé s kočárkem. Všichni najednou stojí, koukají na sebe a nevěří tomu, co se děje.
„Tohle nemůžeme dovolit!“ začne chlápek energicky. Zdá se mi divnější a divnější, oči mu fanaticky září, což v kombinaci s blikajícími žárovkami vagonu vytváří pekelnou atmosféru.
„Jste mladí, plní síly, máte před sebou celou řadu rozzářených dnů! To už se nikdy nebude opakovat! Takhle vesele kolem sebe rozdávat štěstí! Máte všechno před sebou!“ významně mrká na stále fňukající Hanku a Karla.
„*At ti v hrobě hrozí pěstí, at se ti nenarození usmívají – oy JSTE! At se všichni veselí! Bojovat – ale radostně! Rozdávat rány – ale se smíchem! Kam vás to táhnou ty těžké řetězy? – Odhoďte je. Vždyť jsou duté! – Tancujte, tancujte!*“
A babička, která ještě před chvílí sotva seděla a vytřeštěně sledovala odehrávající se výjev, odhazuje nůši a po metru se rozkutálejí hrušky. Basketbalovej míč se odrazí od země, zapluje pod sedačky a ten vysoký šlachovitej mladík bere babičku v pase a tancují spolu napříč vagonem, kluci se skejtama skáčou po sedačkách a jeden z nich balí ohromnýho jointa, jehož kouř za chvíli prosytí celý vagon. Mladí manželé si na zemi hrajou s dítětem, dítě se směje, a na podlaze zářej ty malé třpytky, jsou jak hvězdy obloha je dole všechno je naopak a Hanka se rozebíhá z jednoho konce a Karel z druhého konce

vagonu a běžej proti sobě a setkaj se uprostřed, padnou si do náruče a Karel se omlouvá a Hanka zase brečí a ten podivín, co to celý způsobil, co zastavil vlak uprostřed tunelu, prej aby zachránil vztah dvou lidí, stojí, sleduje celou scenerii a zase se hrozně směje a směje se tak hlasitě, až se okna otřásaj, a kluci se skejtem skáčou po celým vagonu, přeskakujou hrušky, co se vykutálely babičce z nůše, a basketbalovej míč je v kočárku, jak se tam asi dostal, a dítě se batolí po zemi a já stojím a koukám a vlastně mi to přijde docela přirozený a krásný a nemusím nic říkat ani se na nic ptát protože se to děje tady a teď stojíme v tunelu a můžem si dělat, co chcem, protože svět se sejmá pravidlami zůstal tam nahoře...
A najednou sebou trhnou a nade mnou stojí ten šerif, o kterým jsem už psal, a jsem na Ládví. „Heeej! Halóóó! Panéé! No tak sakra, chlape. Tady je konečnááá,“ cloume mnou a já se koukám kolem sebe a sedí tady ta partička skejtáků a vypadá to, že jsem usnul, ale není to pravda... protože na zemi se kutálejí hrušky a vůbec, vůbec jim nevadí, že nejsou kulatý...

** v povídkce je jeden odstavec podle a hnusně vykradený z díla spisovatele jménem Kurt Tucholski*

CESTY DOMŮ

Ozvala se obvyklá větička o konečné zastávce a já vystoupil z tramvaje do chladné noci.
Klekl jsem si na zem, abych si zavázal tkaničku.
Šel jsem rychle, občas kopnul do kamínku, co se válel na chodníku.
Kolem čas od času hvízdlo auto.
Prošel jsem postupně kolem nonstopu, kde ještě jela párty, a kolem hřbitova, kde už párty nejela.
Mrkl jsem do výlohy květinářství a kamenictví, ani ne tak ze zájmu, jako spíš ze zvyku.
Za hřbitovem už mizí veškeré stavby, začíná tu pole a až daleko za ním pokračuje civilizace.
Najednou... Jsem si všiml, že se mi opět rozvázala tkanička. Jaké to překvapení. V postupném sledu jsem zaklel, zaklekl, zavázal a vyrazil.
Po silnici jelo další auto. Těsně přede mnou nečekaně zpomalilo a drželo krok paralelně se mnou.
Se zájmem jsem se otočil a vida, že jde o taxík, pokračoval jsem lhostejně dál ve svém tempu.
Po chvíli se sesunulo okénko a objevil se zarostlý taxikář s úsměvem od ucha k uchu.
„Zima, co?“ zavolal na mě.
„Hm,“ odvětil jsem nevrle.
„Nechceš někam hodit?“
Naštvaně jsem se zastavil a přistoupil k okénku.
„Jo! Já totiž vypadám přesně jako člověk, kterej vám vysolí kilo za to, abyste ho odvezl o dva kiláky dál. Ne, díky. Rád se projdu.“
Taxikář se vítězoslavně usmál.

„Jak myslíš... Tvoje blbost. Já už mám po práci, jedu domů. Měl bys to zadarmo.“
Okénko se stáhlo a taxík zmizel rychle v dáli, doprovázen řevem motoru.
„Hej! Hééééj!“ zavolal jsem bezmocně a rozeběhl se za taxíkem. Ani ne po pěti metrech se mi rozvázala tkanička.

Vystoupil jsem z tramvaje. Lehce poprchávalo, bylo ošklivé až pochmurné počasí.
Z nonstopu se ozýval křik, večírek se tu evidentně opět vydařil. V květinářství u hřbitova někdo nechal rozsvíceno. Zkoumal jsem přes výlohu vnitřek místnosti, žádné další překvapení se však nekonalo.
Odkudsi za zdí hřbitova se ozval krátký úderný řev, asi ptačí. Vyděsil mě k smrti.
Přidal jsem do kroku. Zeď hřbitova zmizela a objevilo se opět měsícně ozářené pole s jedinou vadou na kráse – zhruba sto metrů přede mnou ozařoval měsíc postavu.
Bylo by nepřijemné takto nepřímou neznámého pronásledovat, na druhou stranu jsem chtěl být doma co nejdřív a zbytečně nezpomalovat.
Postava se neuvěřitelně loudala.
Když už bylo jasné, že postavu dříve či později předejdu, potichu jsem si pro sebe začal trénovat: „Prosím vás... Eh... Prosím vás, nechci vás vyděsit... Jen bych rád, když dovolíte.“
Polilo mě trapno.

Před očekávaným střetnutím, když už jsem se chystal významně zachrchlat... Se postava bleskurychle otočila a v ruce držela dlouhý nůž.

„Co chceš, ty sráčí?“

Zalupal jsem po dechu a vyděšeně uskočil.

Neznámý si mě přejel od hlavy k patě a když se přesvědčil, že nejsem fyzicky jakkoli zdatný a nemám v ruce motorovou pilu ani kosu ani brokovnici ani sekuru, schoval nůž, jeho tvrdý výraz roztál a změnil se v téměř sympatický úsměv.

„Bože,“ vydechl úlevně. „Tyhle noční vycházky jednou někoho zabijou.“

Seděl jsem v tramvaji a pozoroval přibližně svého vrstevníka, jenž oplýval všemi atributy příznivce hip-hopu – měl kšiltovku nakřivo, padající kalhoty, barevně vyvedenou bundu, zorničky jak dva talíře a chuť to co nejrychleji zalomit v tramvaji opřený hlavou o drkotající sklo.

Jelikož jsem během svých posledních návratů domů slyšel spoustu podezřelých zvuků, raději jsem si nasadil sluchátka, zapnul přehrávač a vyrazil na cestu.

Soustředil jsem se na hudbu a nevnímal ani nonstop, ani hřbitov.

Rukama jsem si rytmicky poklepával po těle a občas jsem si dokonce lehce povyskočil, když začínal refrén. Během posledního refrénu začal přehrávač nějak zlobit a ve sluchátkách jsem slyšel ruchy, které tam evidentně nepatřily.

Došlo mi, že ruchy přicházejí zvenčí.

Ve zlé předtuše jsem se otočil. Za mnou stál kluk z autobusu.

„Sory, sory, brácho! Ty seš úplně bledej, tyvole! Nechtěl jsem tě vyděsit! Sory!“

Sundal jsem sluchátka, lehce nervózní v očekávání věcí příštích.

„Hele, nic, jen se chci zeptat, co ti to štěrchá v batohu? Mám dva chromy, ale chybí mi něco na obtah. Děláš něco? Máš nějaký barvy?“

„Takový blbosti. Mám zbytek černý,“ odvětil jsem.

„No super!“

„Ale fakt jen zbyteček tam je,“ začal jsem otevírat batoh a vydávat plechovku barvy.

„Nevadí, беру všechno. Vyměním za hulení.“

„Hele tyjo... to snad není nutný...“

Kluk se usmál.

„Ale ne. Mám toho doma mraky. Nevim, co s tím. Ale pojď kousek dál, tady zrovna je kamera, třistašedesátka, tyvole...“

Stál jsem u dveří tramvaje a chystal se vystoupit. Čekal jsem na oznámení o konečné zastávce a otevření dveří. Dveře se otevřely, reproduktor však oznámil pouze jméno zastávky a – k mému údivu – jméno další. Zmateně jsem poodstoupil od dveří a rozhlédl se tázavě po celé tramvaji.

Můj pohled zaregistrovala starší paní táhnoucí dvě tašky nákupů.

„Chlapče, chlapče, ty asi nečeš oznámení o zastávkách, co? Už to protáhli až k nám.“

Oněměl jsem úžasem. „Jako že autobus jezdí až za hřbitov?“

„Za hřbitov a ještě dál!“

„To je skvělý! Skvělý... skvělý... takže... takže už nebudu chodit domů pěšky?“

Hynek Trojánek (*1989 Praha)

Po maturitě začal studovat sociální práce, od října nastupuje na katedru scenáristiky a dramaturgie na pražské FAMU. Pracuje v kavárně na Pankráci. Dlouhodobě se zajímá o umění ve veřejném prostoru (streetart, městské hry, akční umění). Spoluorganizuje letní tábory pro děti s postižením.

DAGMAR POKORNÁ

O SÁŘINĚ SEBEUVĚDOMĚNÍ

Sára měla ve své místnosti hodně času na všechno, takže nedělala skoro nic, protože by nevěděla, čím začít. Ale občas dělala věci opravdu pořádně, nebo spíš by se hodilo říct vytrvale. Například vytrvale napínala oči a listovala v knihách, často v jedné tenké, a v ní si pročítala Maryčku Magdónovou. Obdivovala krásu té dívky a romantickou spontánnost jejího rozhodnutí. A jakmile už uměla celou báseň z paměti, měla zase najednou moc času a tak mohla nad textem víc a hlouběji přemýšlet. Dokonce dospěla k názoru, že už se jí báseň nelíbí. Proč ona děvucha z hor zakončila svůj život skokem ze skály

do šumivé divoké Ostravice? Chtěla se zbavit potupy, že ji četník předváděl přes celou dědinu kvůli tomu, že, sirota nuzná, kradla dříví na podpal. Záleželo jí na mínění okolí víc než na pocitech sebe samé. Vlastních pocitů se zbavila, stejně jako sebe samé, ale to přece vůbec neznamená, že potupa zmizela i z povědomí lidu. Naopak, navěky si budou vykládat, co udělala, i když ona o tom už vědět nebude.

Sáře by takové řešení nestačilo. To pomyšlení... nemohla by skočit ze skály s vědomím, že ti lidé to o ní vědí. A že to o ní věděli všichni! Kdyby chtěla použít jako řešení samovraždu,

pak problém by musel být... snad jen touha po smrti nebo po konci. Neboť, jak si Sára myslela, co nemá konec, jako by ani nemělo smysl. Však to také sama zkusila. Neuvědomila si ale, že doopravdy nehledala konec, ale smysl, a toho koncem nelze dosáhnout.

Při svých pokusech velmi úzkostně dávala pozor, aby na její sebevražedné počínání nikdo jiný nepřišel. Začalo to tak, že při riskantním přecházení silnice zůstávala ve vozovce delší dobu, než bylo nezbytně nutné. Při používání rotopedu zkoušela, kolik tepů za minutu zvládne její srdce, a strhala při tom ocelové lanko, které nastavovalo obtížnost šlapání. V obchodním domě zabloudila do oddělení s pracími prášky a zdržela se tam přes dvě hodiny, pokoušejíc se udusit vdechováním tamního těžkého vzduchu. Také si naivně představovala, že nebezpečné sporty s sebou nesou větší riziko. Náhodou se kvalifikovala na mistrovství republiky v judu. Nebránila se tomu, protože viděla šanci, že ji tam ubijí, koneckonců měla ze všech závodníků nejméně zkušeností. Nakonec jí na krk pověsili bronzovou medaili. Tak šla plavat. Jako malá se ráda potápěla. Ponořila se tedy, sledovala pruh černých kachliček na dně bazénu a hlavou jí běželo, co kdyby se už nevynořila. Ale to víte, že se vynořila, když narazila hlavou do stěny bazénu. Několik okolo plovoucích lidí jí zatleskalo. Vás by to nenaštvalo?

CVIČNÝ NÁZEV

Neděle odpoledne, městský park. Pusto a prázdno hodno televizního národa. Na lavičce pod javorem klenem sedí podivné stvoření, dívka (A) neobvykle v zeleném šatu, jindy by byla celá černá. Celá, rozumíte. Kalhotky se nepočítají. V obchodě Vše za 39 mívajíc jen bílé s růžovými proužky a utrácejte za spoďáry víc, to se přece nevyplatí, když sexuálně nežijete. Vítr pooláová větve mi stromu. Dívka se plaše krčí, má strach, že by mohla dostat epileptický záchvat. Na pěšině v pozadí se objeví muž (B). Plíží se opatrně a rozhlíží se při každém třetím kroku. Je oděn v dlouhém černém plášti a vlasy má jako vagabund. Přisedne k dívce na lavičku, přehodí nohu přes nohu.

B: (velmi lačně) Tak co pro mě dneska máš? Stojí to za to?

Řekni mi, že to za to s t o j í .

A: Jsem frustrovaná. Ani mě nepozdravíš? Nevíš, jak se chovat k dámě v křehkém stavu? A takový je ke mně každý! Ach! (Rozvzlyká se.)

B: Je tam existenciální dilema? Ráno jsem se vzbudil s jasnou představou, že mám chuť na existenciální dilema, ovšem opepřené špetkou lehké citové vyprahlosti spojené s touhou klidně spočinout v něčem náručí.

A: (rázně) Ne! Ode mne už se laciné romantické povídky nedočkáš!

B: Jak to? Přesedlala na jiný žánr? Ne, že bych to slyšel rád, ale experimentovat se musí.

A zarytě mlčí.

V záchvatu trudnomyslnosti potom vyházela všechny léky, které musila pravidelně brát, a nestalo se vůbec nic. Jenže to už se zvědavost stačila proměnit v posedlost, touha v šílenství, život v obtíž, smrt v dlouho odpíranou rozkoš. Rozhodla se, že to udělá postaru. Teplá koupel, unylá píseň, střep z rozbité rocknrollové desky. Takovou scénu si nakreslila ve svojí hlavě. Doufala, že bude koukat přes okraj vany, než se jí zavrou oči. Jenomže pak na internetu zjistila, že sebepoškozování a sebevraždy jsou v módě, tak toho nechala.

Další důvod byl také ten, že neúspěšným kandidátům sebevraždy, kteří ani nikdy neměli v úmyslu při svém pokusu doopravdy zahynout, bylo ve společnosti spíláno nejvíce. Přisuzovaly se jim role tápajících duší, nepochopených rebelů, co se hloupě a všemi prostředky snaží ukrást alespoň trochu cizí pozornosti. A přitom Sára zase nechápala proč. Copak život nemůže být třeba jako pivo? Někomu chutná a jinému se při pohledu na něj chce zvracet.

Lidé přece dělají různé věci. Někdo pěstuje fikusy. Jiný zase ibišky. Inženýři vrtají do zdi díry velikosti pračky vrtákem velikosti šicí jehly. Elektrikáři si kupují hrnečky s logy oblíbených kapel. Dospívající chlapci drží svým opilým dívkám vlasy, aby si je nepozvracely. Jeden rýsuje koleje. Další sbírá vláčky. Třetí pod ně skáče. Tak co.

B: Promiň, víš, že od tebe si přečtu cokoli. I sci-fi. (pauza) Není to sci-fi, že ne?

A si uvědomuje, že víc slziček už ze sebe nevyždímá.

A: Rozhodla jsem se skončit s literaturou. Zvláště s milostnou. Teď dělám masové vraždy.

B: (s jiným druhem zájmu) Nepovídej... A co máš teď v plánu?

A: (zaníceně) Myslela jsem, že bych mohla Adélu rozpílit v pase, ale ono by to ani nebylo nezbytně nutné, zkrátka abych se dostala k vnitřnostem a podbřišku, a až bych se v tom zorientovala, tak bych nějak vypreparovala dělohu, snad je to fyziologicky možné, a potom bych – jo to jsem ještě zapoměla říct, že Petr bude mezitím ležet omráčený na podlaze – no a potom mu tu dělohu přetáhnu přes obličej a on se zadusí. Dobrý, ne?

B: (rozpačitě) No já nevím, nezdá se ti to pořád trochu... milostný?

A: Proč myslíš?

B: Vzhledem k faktu, že jsou partneři, tak strkat hlavu do její dělohy by pro něj pořád bylo spíš příjemné. Jistě, zvrácené a perverzní, ale to jsou snad všechny věci, co spolu zamilovaní obvykle provádějí.

A: (mírně hystericky) Lžeš! Tohle by přece dobrovolně nikdo nechtěl!

B: Moje milá, to je moc dobře neznáš. Byly tu prsty, byly tu pěsti, za chvíli chodidla. Hlavy budou hned následovat. Kromě toho, dva lidé, tomu sotva můžeš říkat masová vražda.

V tomto okamžiku už se A přestane zcela ooládat. Rozpláče se vší silou, B ji musí vzít na propadlou mužnou hrud' a utěšovat. Šminky se z dívčina obličejte otírají do lemu vagabundova pláště.

A: (Kvílí a fňuká.) To přece není možné... Já si to prohlížela. To malé kulaté zrcátko do kabelky jsem si vzala. Taková úžina! Tím přece nemůže nic projít! Proč by to někdo dělal?

B: No tak, smíř se s krutým světem. Jsi jiná... nejsi jako oni... Dovolil bych si říci, že jsi jako my. Má milá, je čas to vyslovit! Pojd' dnes s námi na schůzi odpůrců sexuality!

Už během jeho řeči zaznívají nenápadné rytmické bicí. Postupně sílí, mohutní, hypnotizují a našeptávají, přidává se táhlá píšťala – STRIH!

Sklepní sušárna panelového domu. Holé stěny, možná tak paučiny. Šňůry vyjadají beznadějně nepoužívané. Světlo obstarává jediná žárovka nad dveřmi, úzká okna těsně pod stropem jsou zakryta starými hadry. Ve středu místnosti tvoří různorodé židle řídký kroužek. Sedí na nich kompletně normálně vypadající lidé. Ne, kecám, každý druhý by o nich řekl, že jsou to pošuci. Někteří z nich se bohužel ani nedočkají toho, že bych jim přiřadila písmeno nebo se o nich dále zmínila. Žena mladší (C), žena blondýna (D), muž holohlavý (E) a chlapec sotoa ochmýřený (F) mlčí a vyčkávají. Mladík s úzkýma očima (H) upřeně hledí na ženu (CH), která čas od času vzdychá. Kdo z vás postrádá písmeno G – copak jste se nedovtipili, čeho jsou to odpůrci? Hruža.

H: Jaká byla neděle?

CH: Sama jsem se procházela. Ach.

H: Já jel autobusem a byl přečpaný! Ty neděle. Dopravní podnik by mohl posilovat spoje. Zvláště ty, co vedou do starousedlické čtvrti.

C: (Probere se z letargie.) Proč tam? Ti domorodci mají všichni auta.

H: (Netrpělivě odpovídá C.) Ale jejich potomci za nimi jezdí na nedělní obědy z panelových sídlišť. (Pokračuje k CH.) A v tom autobuse se na mě tiskli lidé. Kdyby jen tiskli, mačkali se! Těch pachů. Vůbec bych se nedivil, kdybych tam někoho sexuálně nepřítahoval. A přitom umělé oděry osobně nepoužívám!

C: Tohle je veřejná schůzka! Vyprošuji si, abyste někoho z nás vyštipával z debaty!

E: (smutně) Je jaro, na všechny jdou hormony, politika už najednou nikoho nezajímá.

C se od E odtáhne a dívá se na něj s odporem.

E: Přitom vprostřed prosince se každý přidal k nadávkám, jen jsem o něčem zlehka začal...

Ozve se trojí, dvojí, trojí zaklepání. Vstoupí dívka A a muž B. A nese v ruce starou dřevěnou židli. B si sedne na poslední volné místo v kroužku, A se umístí vedle něj.

A: To bylo naposledy, co jsem jela s židli autobusem!

H: (významně) Jsou tak přelidněné, že?

A se na něj vyděšeně podívá. H ďábelsky a zároveň bezradně zkriví obočí a neznatelně naznačuje hlavou –drž hubu-. A mlčí. CH se lehce zachichotá.

B: Začal už někdo?

Nikdo nereaguje.

B: Tak já začnu. Jistě si všichni dovedeme představit, jak je pro nás nadcházející období obtížné. Sice skoro nikoho z vás neznám, ač jsem zakládající člen, ale věřím, že se mnou budete přímo souhlasit, že to, co se tam venku chystá, je hotové peklo! (Emocionální rozrušení u něj vyvolává zdánlivý ledový klid.) Onehdy jsem třeba brouzдал po internetu... načerno a čistě náhodou, podotýkám... a tam jsem našel článek s homosexuální tematikou. Bylo to v poradně, přiznám se, a jakýsi „neznámý přítel“ popisoval, že dva stejnopohlavní přátelé z jeho okruhu se veřejně vyznali ze svých citů. Doslovně řečeno, že se pořad olizují na veřejných prostranstvích a tak podobně. A okruh a neznámý přítel teď neví, jak reagovat! Nechtějí působit homofobně, ale zároveň si přejí nějak ukázat onomu páru, že by se mohl krotit. Nemusím jistě dodávat, jakou vášeň a přímo smrtě různorodých reakcí tento článek vzbudil.

(Nabíhají mu žíly na krku. Dokonce lehce zrůžověl – rozuměj, už není smrtelně bledý.)

A já se ptám: To nikoho nezajímá ani na chvíli, že někomu by mohly vadit stovky heterosexuálních párů potácejících se rozžhavenými ulicemi páchajících smrdutou explicitu sexu?!

Jeho poznámka je ponechána bez odezvy.

C: (Vypískne a nadskočí, ukazuje prstem střídavě na H a CH.) Já protestuji! Protestuji! Ona pořad vzdychá! On se na ni dívá! Oni... oni... grrr!

Její poznámka je ponechána bez odezvy.

D: Proč tedy jezdíte autobusem, můžete přece chodit pěšky. Vyhnete se osahávání a ještě je do zdravé.

I její poznámka zcela prošumí.

A: Promiňte, ale moje astma, tedy epilepsie, tedy astma... Můžu otevřít okno?

F: (Útočně, ukazuje na A.) Co ta tady dělá?

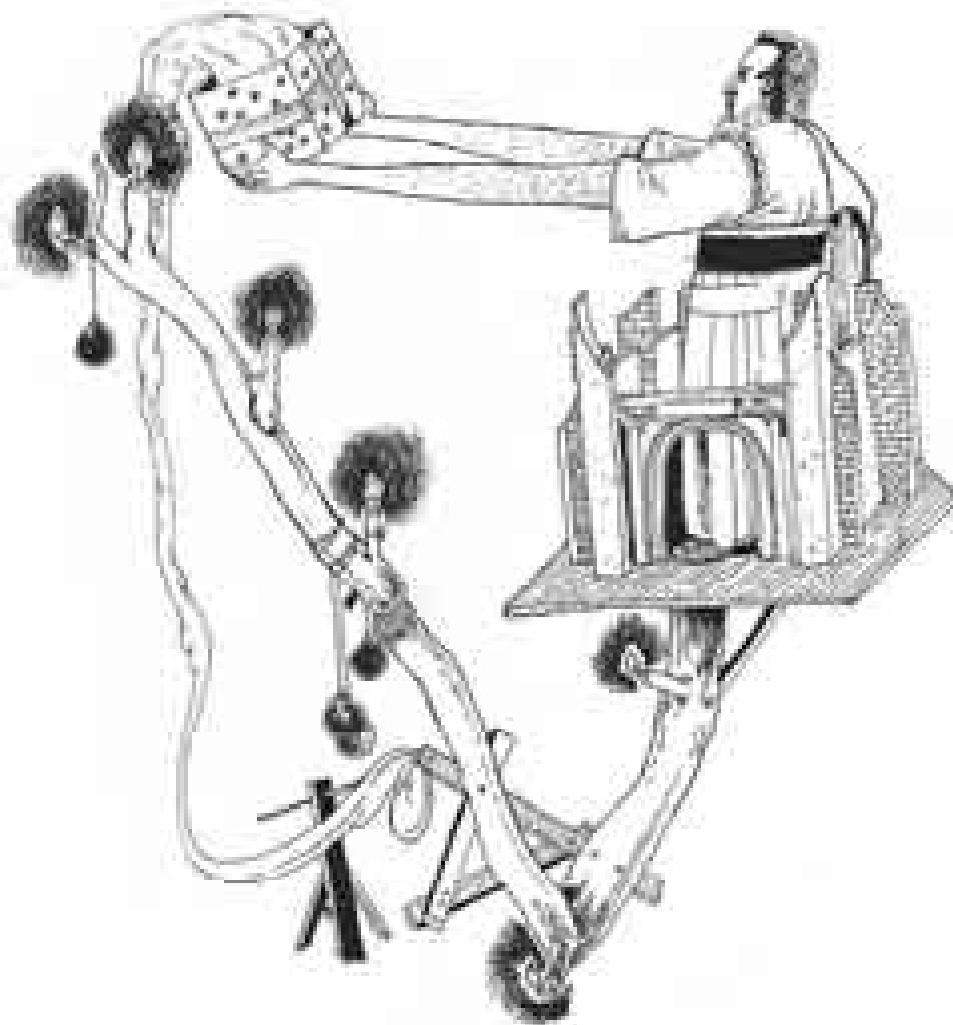
B: Neboj, je čistá. Prohlížela se zrcátkem a shledala to ohavným.

F: (Mluví k A, fascinovaně.) Vážně? A jak t o vypadá?

C: (Stoupne si na svou židli.) Oni tady flirTUJÍ! (Posadí se zpět a tiše štká.)

H: No dovolte, já se tady nenechám urážet!

CH se odteď s malými přestávkami chichotá takřka ustavičně. Dívka A vytahuje notes a zručnými pohyby si dělá poznámky. B to zpozoruje.

B: Co to děláš? Přece jsi s psáním přestala!
 A: Jenom pár cvičných poznámek. Jen abych... nezapomněla.
 B: (Chce jí notes vytrhnout.) Dej to sem!
 A: Počkej, ještě cvičný název!
 I: Podívej se na ni, na mršku. S takovýmhle zadečkem je jasné, že nikdy nedodrží žádná předsevzetí.
 A: Moment, moment! Kdo je I?
 B: Má pravdu. Ani ne před dvěma hodinami jsi byla přesvědčena, že psaní není pro tebe. Že milostněm se už nebudeš zahazovat. Povolila jsi i v tom? Můžu ti vůbec někdy věřit?
 A: Ano... ale... to je něco jiného. Básník si může přísahat, že už psát nebude, ale jeho život samotný jsou básně! Ale kdo je I? Vždyť mi dělal návrhy! Který z vás je I? Do háje! A kdo je vůbec F, jak si to mám asi pamatovat? Kruci!
 E: A představte si, že jsem oнеhdy za té náhlé vánice vedl debatu s jednou docela mile a asexuálně vypadající dámou. Tvrdila, že nikdo jako odpůrce sexuality neexistuje. A já na to,

jak je to možné, že s jedním zrovna mluvím. A že určitě nejsem na světě jediný. A ona mi na to řekla, že jsem ztracená duše, a pohládila mi hlavu. Příšerně jsem se potil.

Zatímco E neuzrušeně pronáší svou repliku, B se chlípně orhne na A, srazí ji ze židle, začne ji osahávat, pokouší se ji políbit na ústa, nebo bych snad měla říct do úst, a volnou rukou si rozepíná knoflíky na plášti. F se zkoumavě dívá na D, kdežto C šplhá po zdi a plíve kolem sebe. CH proběhne kroužkem, přeskočí A zápolící s B, a sedne H na klín.

CH: Já už jsem to, Pétó, nemohla vydržet. Ty tvoje nápady na předebru! Infiltrovat takovouhle schůzku!

Ženský andělský zpěv, flétna, pomalá setmívačka.

PONURÝ HLAS: A má duše z toho stínu, jímž mne navždy uhrane, nevzchopí se – víckrát ne.

Dagmar Pokorná (*1991 Třebíč)

V 16. ročníku literární soutěže Ortenova Kutná Hora se umístila na druhém místě a její básně byly součástí sborníku vítězných prací *Názouky*. V soutěži Evropské akademie pro demokracii O cenu Jana Zahradníčka 2009 získala třetí místo. Divadelní hra V sobotu bude sedmáctého, jejíž je autorkou, byla nominována do finále Cen Alfréda Radoka 2009. Na festivalu Hořovice Václava Hraběte 2010 obdržela první cenu v oboru próza.

NEHCI BÝT URÁŽEN SENTIMENTALITOU A PATOSEM

ROZHOVOR S MICHALEM JAREŠEM

„Některá poezie je hrozně špatná. Ukrutně a nevykořetitelně zle napsaná, absolutně banální, nijaká, nudná fádni. Proč vzniká? Proč existuje? Aby vedle ní vynikla ta dobrá? Anebo jsou to zcela odlišné nádoby? Když si uvědomíte, že jste za život přečetli víc té špatné poezie než té lepší (neřku-li vynikající), zamrazí vás. Možná jsme víc čtenáři blbě poezie než veršů skvělých a možná to ani jinak nejde, pokud jsme se rozhodli číst tvorbu současných básníků, neroztříděných ještě časem.“ Těmito slovy uvádíš svůj Výlov z Tvaru 06/10. Řekněme, že jsem mladý autor, poeta, který hledá vzory. Spočítám si počet vydaných sbírek Paula Petra, k nim přidám výbor z jeho díla. Usoudím, že musí jít o významné dílo významného básníka. Pak však narazím na tvůj kritický článek ve Tvaru (musím vyhledat – jak jsi v něm psal o tvorbě PP), a protože tebe jsem si zvolil, znovu řekněme, za kritický vzor, v mé hlavě vyprukne zmatek, který vyústí v otázku: je, nebo není, blbá poezie podmíněna počtem vydaných sbírek? Jak a podle čeho se blbá poezie pozná? Existuje nějaké měřítko?

Začnu od prostředka Tvé otázky – představa, že počet vydaných knih je přímo úměrný významnosti autora, je přinejmenším zavádějící. Když se někdo jo snaží, nasype do nás každý půlrok jednu knížku veršů. To je prostě normální choroba, kterou trpí dost grafomanů a polografomanů. Chlapíci by prostě neusnuli, kdyby svoje jméno neviděli vytištěné na útlých hřbetech knih. Nevím, jestli je nakažlivé, ale je to normální, legitimní diagnóza. Někdy se to může zaměřovat s produkcí takových těch bláznů, ze kterých básně, sbírky, knížky a texty odkapávají podobně jako ze surrealistů, kteří to ale mají za povinnost danou jejich božstvy. Je to jako nějaká kapalina, jako produkt žláz. Jen si vezmi všechny ty Stibory, Vysloužily & comp., vždyť by jim dal člověk korunu. Jak ale k takovým textům přistupovat, aniž by ses jim vysmíval nebo je bojkotoval už z podstaty? A právě činnost těchto božích stvoření a grafomanů dělá velice nepřehlednou masu z produkce, která se na nás chrlí. Dneska se může všechno, tedy se to do nás tlačí všemi devíti otvory, které člověk v sobě má.

Asi neexistuje návod na to, jak přesně poznat dobrou, špatnou, blbou, chytrou nebo kdovíjakou poezii. Prostě musíš mít elementární cit, nějakou vnitřní estetiku, výbavu, s kterou ke čtení přicházíš. Často tyhle struny neposloucháme, a dáváme na předem určená nepsaná pravidla, o kterých se sice nemluví, ale tak nějak se dodržují. O starých lidech, pokud to jsou básníci, málokdo a málokdy mluví jako o špatných autorech či autorech blbých básní, ačkoliv i tvůrčí odliv se k stáru leckomu přihodí a měl by se přiznávat. Třeba o pozdním Divišovi sotva lze mluvit v superlativech. Měli bychom číst básně nestranně, bez zatížení autorovou slávou či jen zdvořilou úctou k šedinám. Jenže to nejde vždycky, každý ti pak začne říkat, že je potřeba číst autora nejen v kontextu jeho vlastní tvorby, ale i s přihlédnutím k těm dalším okolnostem – viz třeba

Hana Fousková a její knížky. Takže v jednom kuse přihlížíme ke stáří, k nemocem, k tomu, že ten a ten je zapomínán a zneuznán, váháme nad používáním nebo nad absencí rýmů, nad imaginací, metaforikou... A nakonec to dopadne tak, že Radim Kopáč předvede, kolik má sám másla na hlavě tím, že třeba Šiktancovi vyčte, že byl stalinský básník a že to veřejně nepřiznává. Já si o Karlu Šiktancovi můžu myslet svoje, podle mého v jeho poezii od 80. let moc viditelný posun někam dál není, a navíc si myslím, že je v něm víc prozaika než poety, ale tenhle imbecilní populismus mi vadí.

Ale to jsem trochu odbočil – blbou poezii asi poznáš součinností několika nástrojů. Prvním z nich je ten cit, o kterém jsem mluvil před chvílí, dalším je nějaká zkušenost čtenářská. I když ta není podmínkou, navíc bez ní nejsi předem zaujatý. Ale asi je důležité, čím ses do proudu dostal, s jakou výbavou se vlečeš, a co do ní ještě přidáváš. Když budeš číst jenom haiku, porovnávat pak často jenom třemi řádky. Když přicházíš k poezii od Gilgameše nebo hrdinských eposů, taky se díváš na ostatní věci v poezii trochu jinak. Popravdě řečeno nevím, co je ten spouštěč, kdy tě básnička chytne, zaujme. Metafyzikou? Stavbou? Morálkou? Myšlenkou? To jsou pro mnohé dneska už tak nejasné a zastaralé výrazy a názory... Je to humor, nějaký pokus o vtip? Kolik miliard básní s trapnými, lascivními, dementními pointami už bylo napsáno! Je to chycení nějakého vlákna, které je i v tobě a rezonuje s tebou? Představ si, že čteš třeba v Hruškovi o tom jeho dění v kuchyni. Jaká to je kuchyně? Pokud už začneš uvažovat takhle, něco tě zaujalo. Když ti někdo bude říkat, že poezii nečte, že spíš tu prózu, protože básničkám nerozumí, je to jistě zajímavý názor, ale u mě neobstojí. Vždyť je to stejné řečiště! Můžeme nerozumět ekonomice, technickým návodům, filozofickým traktátům. Ale číst prózu a nečíst poezii je pro mne nepochopitelné. Poezie má svoje zákonitosti, ale neměla by hrát tu podělanou hru na výlučnost, jak se to dost často děje. Že se něco dá napsat pomocí volného toku asociací ještě neznamená, že to je poezie. Kdysi jeden můj známý říkal, že moderní poezii nečte, protože to jsou věci, které si myslí a které by dovedl napsat taky. V dnešní době se roztrhl pytel s autory, kteří napíšu něco ve stylu (improvizuji v půl minutě): „Venku přšelo / když jsem šel po schodech / stála tam // almara // Má lásko / pamatuješ? // Tóny / které zebou / při dešti.“ – no a mně se z toho chce blejt. Prévert zase a tisíckrát jinak. Kolářovy návody zase a znova. Skácel zase obšíván a štrikován. Kdyby tyto novodobé básníky aspoň forma nutila k počítání slabik, kdyby se nerozjížděla ta ukrutná samohana všech těch drobenek, miniaturních předpoketů a vzdechů jakoby najednou objevených! Kdyby měli alespoň rozlišitelné gesto! Umět napsat něco, co sedí, co má smysl a co se nerozpadá do banalit je práce jako každá jiná. Kdo si myslí, že se naladí na nějaké chvění, nasedne na pocit a už píše, tak ať to dělá, ale ať to používá jen jako hmotu pro další práci. Každá doba má svoje lyriky, takové svoje Františky Branislavy, a s nimi se nutně musí

nést otázka únosnosti. Pět básní o rozkvetlých stromech a lásce ještě sneseš, tisíc už odmítneš z přehlcení žánru.

Loni proběhl duel mezi J. Trávníčkem a P. Králem. Lubor Kasal ho označil dokonce za událost roku. Překvapilo mne, že k polemice obou pánů mnozí přistupovali jako ke sportovnímu zápasu. Bez mála si usadili na vítěze ve Fortuně, kolem krku si omotali šálu patřičných barev a hurá na zápas. Po mači se třáslou rukou vítězi a někdo vzdal i čest poraženému, v přilehlých vinárnách se pak slavilo vítězství a zapíjel žal. Přitom šlo vlastně o polemiku-nepolemiku. Protagonisté nediskutovali věcně ke svým výrokům, publikovaným časopisecky v předchozích číslech. Každý z nich vyjmenoval i zhruba desítku autorů, kteří podle něj mají svoji poezii co říct. V závěrečné diskusi pak z posluchačského pléna zazněl výrok, znějící v tomto duchu: „Česká poezie je mizerná, ale ta moravská je ještě daleko horší.“

Nemůže takové počínání být důsledkem snah o popularizaci poezie, nebo nedej bože snad snahy o znásilnění poezie k tomu, aby byla zábauná? Co si myslíš o různých soutěžích slam poetry, co si myslíš o pořadu EKG Malíjevského a Rudiše? Není všechno to tajrlíkování zcestné? Na takových pořadech bývá nábito, přičemž podezírám nejméně dvě třetiny publika, že od uvádných autorů v životě nečetli ani písmenko...

Popravdě řečeno, duel mezi JT a PK mne nechal chladným, dovolil jsem si tu možnost volby a neúčastnil jsem se ho, byť jsem v redakci Tvaru s Luborem a Boženou, kteří ho docela intenzivně prožívali. Tyhle závody i s výsledkovou listinou jsou jistě dobrým tmelem kolektivů a uvolňují zároveň nějaké endorfiny, ale obecně se k poezii samotné dle mého až tak nevztahují. Musíš si uvědomit, že oběma diskutérům šlo víceméně o totéž, jenže každý se vyjadřoval jinak a po svém; ze své pozice básníka nebo literárního vědce. Nehledal bych tom ale tebou zmiňovaným důsledkem snahy o popularizaci. I když se tak Jiří Trávníček může tvářit a může slovem „popularizace“ šachovat jak chce, je jeho jednání ještě dost daleko od činů – v rovině velmi bezpečné teorie. A kromě toho si nemyslím, že by si případná úderka slamerů nebo performerů nebo jak si říkají, moc brala k srdci poučky od těch starých psů, kteří o poezii alespoň – přemýšlejí. Trávníček s Králem nechtěli mluvit o zábavnosti poezie, o to se snaží jiní. Poezie je zábavná v jiném slova smyslu, než aby bavila v sobotní estrádě a Nedělní chvíle poezie blahé paměti. Všechny snahy o její přenesení do ulic se zejména u nás míjejí s účinkem. Impéria typu Ruska a Ameriky si žádají ta patetická gesta, při kterých poezie nahrazuje něco, co jim chybí. Proto všichni ti Majakovští a Ferlinghettiové a další a další jejich klony. U nás si spíš o někom, kdo vyleze na náměstí a vytrubuje svoje moudra, pomyslíš, že je blázen, nebo ho rovnou vezmeš pantokem po palici. Brzy zjistíš, že imperiální morálka tu nefunguje a nikdy nefungovala, je to invazní druh, který se tu a tady chvíli rozpíná. U nás jsme pořád silnější v jiném typu poezie než v takových těch nevléčitelných průjmech typu (a znovu improvizuji): „jsem abnormální jedinec, uvolaávám vás všechny, co kolem mne stojíte / poslouvejte MŮJ zpěv, JÁ vám říkám, co je pravda, hej, i vy tam vzadu

/ tohle je MOJE parta, tady i to, že vám smrdí z huby, záleží jen na MĚ vůli / každá bába se ze MNĚ rozteče, stačí ukázat, JÁ jsem JÁ, kdo zná ulici dopodrobna.“ S tím si ani nepodložíš skříň.

Je to zábavné? Možná pro někoho, kdo to považuje za poezii. Je to ale spíš nenáročný pubescentní výron, který hned zaschne, takové to časné siláctví, které do přírody patří, ale nemělo by se vlamovat do jiných ohrádek, než ve kterých vyrůstá. Je to samozřejmě scestné a jakékoliv námitky, že se tím „přece vrací poezie k lidem“, jsou naprosto mimo. Na slamu se nudíš už v první minutě, tenhle pouliční rap patří zase k těm imperiálním šlupkám z brambor, o kterých si my jako idioti občas myslíme, že jsou těmi nejvoňavějšími květy. Už bychom mohli taky jednou dospět a být sami sebou, ne? Názory, že jsme slabí a že je třeba mít v tom zlém světě nějakého dobrého známého, který se za nás zaručí, jsou devótní. Ach, jak si nevěříme, och, jak jsme maličci... Přitom jsme přece jen ještě pořád velekrálovství rýmů, i když velekrálovství dnes pospávající jako to u Šípkové Růžky v první pětiletce – princ dlouhodobě nikde. Plno rádobychytrých začne namítat, že rýmy jsou přežitek a že v počátcích se taky nerýmovalo a že to a že tamto. A že v písničkách jo a že v poezii už víceméně ne. Proč by se vlastně měla poezie tímto způsobem popularizovat? Ovšem i tyto směšné snahy vlastně ukazují hlavně to, že na ní něco je. Když budeš číst na pódiu svoje metafyzické básně v županu a přitom ho jako mimoděk odhalíš a máš pod ním potápěčský oblek, je to takový divadelní humor. Ten s poezií nemá moc co do činění. Scénicky ztvárněné verše jsou podle mého křeč, odvádějící pozornost od všeho, tedy hlavně od smyslu textu. Dobře, namítneš, podtrhne se tím jeden možný význam, jistě čtení... ale já v tom pořád vidím zvůli pitvoření a trochu podvodné hry. Hry spojené se současnou masáží divadlem a herci: Oni jsou ty takzvané celebrity, protože to jsou mluvící hlavy a známé skichy. To, že většina z nich je jen pěkně narostlý piliňák, nevádi – ale jen si poslechni, co z nich leze za moudra! Samozřejmě, když něco tvoříš, je potřeba výsledek nějak prodat. A pak už je jen krůček k tomu to zahrát. Ale proč by neměl stačit jen ten dech a hlas a naléhavost? Proč básním ještě strkat rolničky a zvoneček na pohlaví? Aby to pochopili všichni a aby byly chléb a hry uctěny se všim vsudy? Je to ta správná cesta k tomu, aby diváci takových představení četli nebo se o poezii zajímali? Sotva. Mírný optimista ti může říct, že alespoň takhle se k někomu dostane poezie a že ten někdo se třeba chytí a bude se pít po dalším... pesimista ve mně namítne, že si musíš zachovat svou vlastní důstojnost, a šaškárny ať si klidně jsou, ale ať se nestávají tím podstatným, ať sakra nemluví za celek. Desítky autorů jsou introverti, proč by se zrovna jich měla týkat estráda? Navíc – a to už opravdu jen tak na okraj – já osobně se třeba na básně čtené na pódiu málokdy opravdu soustředím, uniká mi hrozně moc věcí. Když budeš mít načtenou poezii nahranou a budeš si ji poslouchat dokola, tak možná něco pochytíš, ale často tě ovládne hlavně rytmus předčítajícího a ty se ho nezbavíš: budeš si při čtení klást důraz na ty věci, na které je kládl někdo jiný.

Spatřuješ nějaký rozdíl mezi moravskou a českou poezií?

Věčná otázka s důrazem na už prošlá 90. léta... Nevím. František Halas byl Moravan jako poleno a přece se vyhnul onomu fňukání, v kterém dnes mnozí vidí základní rys „moravské“ poezie. Jenže to je takový rys nerys. Lyrický duch bude mít často blíž ke krajinomalbě a technický typ zase ke kostrbatosti. Přejde mi to dělení poněkud zvláštní: sám jsem na Moravě žil šest let a napsal tam nějaké ty verše. Byla to moravská poezie, když vznikala tam, ač jsem liberečák? Co je ten předěl a to, co rozlišuje moravské a české autory? Spatřuji v historii rozdíl mezi jistou meličností nezvalovské, ortenovské a pak třeba skácelovské linie a mezi určitou kostrbatostí a umazaností halasovské, kolářovské či holanovské tóniky. Jenže to už sotva dneska platí. Solitéři jako Reynek v jisté době na čas ovládli básnickou výzbroj, ty trnky a šípky a podzimní motýli. Stejně tak solitéři jako Váchal dodnes drancují tuto zemi a hlavně peněženky sběratelů. Jsou to trochu módy a je v tom možná také lidsky pochopitelné hledání jistot. Ale opravdu nevím, jaký je rozdíl mezi moravskou a českou poezií – to už bych mohl konečkonců rozdělovat jihomoravskou a severomoravskou, a i tak bych v ní sotva našel čisté tóny – je Kuba Chrobák severomoravský nebo jihomoravský básník? Je Kuba Grombíř z 90. let víc autor z „Bzenca“ než z „Holomóce“? Odpovídaj si sám...

Vždy mne zarážel a zaráží stáletrovající rozpor mezi oficiální (z časopisecky publikovaných recenzí, kritik, článků) proklamovanými kvalitami autorských textů a mezi tristní skutečností, kdy zjistíš, že držíš v rukou jen mizerné bláboly tzv. uznávaného, zavedeného autora. Pak nadchází chuť, při níž se mi mohou vybatvit Tvoje slova: „Často tyhle struny neposloucháme, a často dáváme na předem určená nepsaná pravidla, o kterých se sice nemluví, ale ví se mnohdy, že se budou dodržovat.“

Jsou ti, kteří vyzdvihují neexistující kvality autorů, kteří tyto kvality ve skutečnosti postrádají, jsou snad tak nevidoucí? Nebo naopak vidí mnohem více a dál než obyčejný čtenář, poučený, sečtělý, který je jen pozorně zaposlouchán do svých strun?

Je to české specifikum? Takové to malé, ale naše? Laskavost, oportunistus, lenost? Každopádně se dává důraz jako vždy na jména, kult hvězd už dávno přešel z Hollywoodu 20. let do kultury celkově. Kdo není v televizi, jako by nebyl. Kdo má jméno jednou, má ho navždy, ostatní hledají po celý zbytek života své místo na slunci. Když se dneska někoho zeptáš na české autory, odpovědí bude nejspíš svatá trojice Viewegh – Topol – Hůlová. Ty ale mytizuješ recenzenty a kritiky víc, než si zaslouží. Většina z nich má často vytvořený názor dřív, než knížku otevrou. Kde k němu přišli? Věkem, zkušenostmi? Těžko říct. Já osobně to také nechápu – a je to místy směšné, jak i tady funguje efekt císařových nových šatů. Nechci spřádat konspirační teorie, i když být jen trochu paranoidní, nabízelo by se jich dost. Spíš bych chtěl klást otázky typu „Proč je některá sbírka toho a toho považována za vynikající, když jí není?“ Podle mne si takové věci musíme uvědomovat a nenechat sebou orat. Příklad za všechny, byť z trochu jiné stránky – mediální protlačování překladu knihy Pavola

Rankova Stalo se prvního září (nebo někdy jindy). Knížka je to patetická, banální, podle mého názoru dost špatně napsaná. Na rozdíl od Staviarského, Dobrakovové nebo Roznera, tedy knih z posledního roku dvou, bych ji vůbec nezmiňoval. Je tam ale takové to téma „osmiček“, a na to se samozřejmě slyší. Je potřeba to nepřijímat s tím vyhocročeným voláním, že je to román, na který jsme čekali, bla bla bla.

Když o tom poněkud nekritickým přijímáním přemýšlím, vidím především chybějící kritiky, kteří by do psaní o literatuře šli bez postranních úmyslů (např. polaskat neklidného a ješitného autora, protože se s ním dobře znají, najít těch x procent dobrého), prostě s vlastním názorem, který by měl být ale vyargumentovaný. Z druhé strany také hrozí dojmologie nebo zapšklost některých recenzentů. Umět to. Nebo se k tomu umění pokusit alespoň přiblížit. Víš, jenže to se nejedná jen o jména zavedená. Pro mě je stejně nesrozumitelné i podporování mladých a „progresivních“ básníků, kteří se nyní objevují a poněkud velkohubě dobývají své místo na slunci, často s pomocí starších, kteří se jich zastávají, hájí je a mluví za ně. Proč třeba tuhle líheň kolem Jonáše Hájka adorují starší básníci? Podívej se na Hájkovu novou sbírku *Vastivěda* – absolutně nerozumím tomu, proč tyhle verše vznikly. Je tam trochu mudrování a šifrování, aby se řeklo, že je to poezie – protože co jiného, když je to tak málo srozumitelné. Zároveň on dost často nezvládá řemeslo. Rytmus mu ujíždí, takže to chvílemi vypadá jako puchmajerovská škola, bezkoncepční složením nějakých básní na hromádku, která má být sbírkou. Rýmy, pokud se do nich pouští, jsou banální, a navíc tu vidím nebezpečí, že po rýmu uklouzneš někam úplně mimo, je jedno kam, hlavně že to píšeš a víš, že píšeš báseň. Většinou to básně nejsou, je to takový pseudobásnický mainstream pro všechny, kdo se poezii nevěnují, aby se do knížky podívali, řekli: „aha, tak tohle je poezie,“ a zase ji vrátili zpátky. Deskripce, proložená nimráním se v něčem velmi papírovém. Jenže redakci mu dělal Petr Borkovec, který tak píše v poslední době také, a tím se mu to líbí, že má žactvo. No a tak se Hájek stane jednoduše korunným princem mladé poezie – určitě by ti ho jmenovali mnozí etablovaní básníci. Ano, mohou mít dojem, že je potřeba poezii, a zejména tu nejmladší, chránit a dávat jí patronát, ale proboha! Tohoto já se účastnit nechci a nezajímá mne to, tahle poezie by neměla být čtena víckrát. Prolistuješ, někdy stěží dočteš do poloviny. Jaký máš pak pocit, když ti to ostatní v recenzích a ústních projevech chválí? Budeš za vyvrhela, když řekneš, že je to špatné? Obloukem se vracím: Nebát se stát za názorem, který je třeba i nepřijemný, ale také mít po ruce argumenty, kterými své výhrady podpoříš. Jinak jsi jen šmok.

Každá doba má i své Kainary alias udavačské Kainy, své Nohavici (ano, i on Brute, jest básník), své Wernische, důvěrníky Stb a naproti tomu i své Kryly a Holany (Holanovi bývají vyčítáni Rudoarmějci, přičemž v nich není ani stín ideologie). Rozpor mezi morálkou a tvorbou je vleklý a táhne se až k Sabinoovi. V čem tkví ta snaha odborné i laické veřejnosti neposkornit oficiální modly, strkat hlavu do písku před prokazatelnými skutečnostmi? Nebylo by snad lépe naopak poukázat na to, jaký asi rozpor musel vládnout o duši autorů, kteří se zaprodali, mezi jejich naturelem

a jejich tvorbou? Ovšem to by pak tyto modly musely sestoupit ze svých piedestalů a stát se obyčejnými lidmi.

Já osobně nevidím Nohavicu ani Kryla jako básníky. Jsou to textaři, písničkáři... Krylova poezie je přece hrozně špatná, ne? Všechny ty *Zbraně pro Erato* a *Sněhurky v hadřících*, to je naprosto jasná ukázka Krylova ega, chtěl být básníkem, ale nedosáhl toho. Nohavica je možná inteligentní popař, ale jeho sbírku sebraných písní bych si nepořídil. Trochu se zaměřuje smysl písně a básně. Sice stejně končí, ale od kořenu „bá“ ke kořenu „pí“ je pořád dost daleko. Báseň může zhudebnit, ale z písňového textu báseň uděláš málokdy. Kdo z písničkářů je nebo byl básník? Věčná otázka...

Líbí se mi Tvé tvrzení „neposkvřnit oficiální modly“ – a neoficiální s gusem poskvřníme? Šanda napíše o Janovicovi, že je v Cibulkových seznamech: a druhou větou pochválí jeho verše. A výsledek je ten – že se vlastně nic neděje, že je to dnes už dost jedno. Kdyby se tohle začalo řešit s aférou Bartončik, tak to nějak chápu, ale dneska je tenhle hon na čarodějnice trochu pasé. Jediné, co je třeba asi rozlišovat, jestli byl autor doopravdy fízl, nebo jestli byl k nějakému podpisu donucen svou slabostí, strachem, prostě čímkoliv. Nám, co jsme se do té doby narodili, se může ukazovat nahým ukazovákem, že oni to a oni tamto, protože dobu jsme zažili víceméně ve věku ještě nevinném. Ale kdo z generace husákových dětí to dělá? Co mi je po nich, po procibulkových a proticibulkových, že jo. Svině se projeví vždycky a boží mlýny melou pomalu, ale jemně. Projevuje se to třeba tím, že se někteří lidé nevyvolávají jménem. Jistá příčina obsedantního odhalování estébáků je i v tom, že dosud větší část „odborné a laické veřejnosti“ je v normalizaci daleko víc zaangažovaná než ti, co ji prožili jako děti. Chceš pochopit svou minulost, svůj život: a do něj to asi patří.

Ptáš se na těžkou věc, kterou sotva můžeš nějak sám odhalit a rozebrat. Převedu to do roviny umělecké: většina z tvůrců (od spisovatelů přes filmaře až po performery) si dost často nechce a neumí uvědomit svou konečnost v oblasti, kterou dělá. Tou konečností myslím vyhasnutí plamene, prostě kohoutek se zavřel, šlus. Stále sekají další a další průsery, vydávají nová svědectví o sobě samém. Na „odchod“ chybí odvaha, stejně jako chybí nápad, co dělat místo toho. Odejít dovedl například František Vlácil, ačkoliv i on mohl přestat točit už dřív, jeho poslední snímky, dotáčené pomocnými režiséry během jeho permanentní alkoholové krize, jsou zlé. Naopak příkladem toho, kdo odejít nedovede, je pro mne Viola Fischerová. Podobnou odvahu musí mít v sobě asi i ten, kdo podepsal spolupráci. Mnozí neuměli včas říct, že se posrali strachy, a že byli slabí. Takže on ten sestup z piedestalů, o kterém píšeš ty, je těžký za jakékoliv situace, protože se tam bude odkrývat nahota a slabost, kterou málokdo snese. Doba však odklusala tak daleko, že dneska už jsou jakákoli příznání strašně opožděná a ta tuna slabosti se ještě zvětšila o tunu trapnosti. No a tu tíhu už neponese skoro nikdo. O rozporu v duších autorů vím prdlajs. A pokud existuje, tak ať hlodá pořádně, ale hlavně ty, kdo si to zaslouží.

Ve Tvaru 9/2010 jste se spolu s B. Správcovou zeptali J. Chrobáka takto: „Někteří lidé mluví o neonormalizaci. Nemáš

pocit, že se od poezie očekává nějaký druh služebnosti?“ To zní hrozivě. Kteří lidé hovoří o neonormalizaci? Mohl bys mi tu dnešní neonormalizaci nějak blíže popsat? Kdo ho očekává a o jaký druh služebnosti se jedná?

Chceš jména a adresy těch, kdo mluví o tom, že současnost je stejná jako normalizace? Víš sám, že sedmdesátá a osmdesátá léta byla v mnohém výjimečně hnusná, ale 90. léta kromě tak roku 1989–1990 stála taky za starou belu, hlavně ty roky tak 1993–1998, to byla přece absolutní zoufalost! Strašná nuda a upachtěnost se prosazovaly jako kdykoli jindy. Prý jsme v té době byli nejsvobodnější... jak kdo. Zpětně to vidím jako dost nezajímavá léta. Jenže – čím jsi starší, tím se ti doba tvého produktivního věku zdá šťastnější. Takže dnešní padesátníci si lebedí nad 90. lety, kdy jsme ale podle mě v kultuře prosrali, co se dalo, od strašně zpožděného a nefunkčního trhu až po vyhozené nabídky a pyšné přehlížení všeho kromě vlastního bachoru. Ta namyšlenost, že budeme dělat všechno po svém: dobře nám tak. Fuj, to byla hnusná doba, kdys čekal půl roku na blbý cédéčko z distribuční firmy, která mohla mezi tím dvacetkrát zaniknout. Tak, a od těch dob jsme se posunuli zpět do klidu, zapařenosti a znormalizování. Znormalizování něčeho, co někteří onálepkovali jako kapitalismus, někteří jako jiný -ismus. Nastoupila globalizace, ve které se ve jménu záchrany světa maximálně plýtvá, ve které může být bez námahy hlídáno, co si myslíš, jak se oblékáš, s kým spíš. A sami to na sebe říkáme, sami se zajímáme nad banalitou, ve které vidíme přesah. Sami milujeme ty poletující igelitové pytlíky ve větru a zároveň jsme schopni nelítostně vraždit. To je ten dřevomorkou a sáší lodní prožraný vor medúzovité demokracie: za věty typu „básnička ABC je kráva, které by se měly zašít všechny otvory“ nebo „prezident DEF má siamské dvojče, které ho řídí“ už nemáš za zadkem policajta, ale jsi ve vsí úctě a počestnosti pohnán před demokratický soud, nebo ti někde za rohem zaplacený feťák z Jihu, Východu nebo Ještě Většího Východu zláme nohy, poleje tě kyselinou, odkrouhne. Ale máš možnost si to říct, a mít i to štěstí, že ti to v informačním smogu projde, že si tvých keců nikdo nevšimne. Kultura je podružná, ne-li zcela na okraji, protože zisk nenese ihned.

Ptáš se na druhy služebnosti v poezii: přitakání dobovému étosu. Přistoupit na hru s masmédií a reklamou. Využít vlnu popularity jednoho tématu nebo žánru a vesele se na ní vézt, co to dá. Kolik tzv. nadějných autorů a nositelů cen i ceníček ukázalo své zdravé sebevědomí a zuby, kolik z nich nemá ani špetku morálky? Proč mám být neustále urážen sentimentalitou a patosem stokrát přežvýkaného nenárodního odboje let 38, 48, 68? Jsme tak malí, uprostřed zlé Evropy, ajajaj, to je smutné, ale knedlíček s pivíčkem bude pořád, a pořád budeme opěvovat tu drobnou práci zlodějskou a vyčuranou. Anebo naopak podobně jako v normalizaci jdeme stejně dravě a sterilně po penězích – jaký je rozdíl mezi spotřebním čtením druhdy populárního Jiřího Švejdy a nynější Báry Nesvadbové? Horních deset tisíc si dneska třeba neříká soudruhu, ale jinak jde o pořád to samé – sex, prachy a nažrat se, všeho hodně a hned. Normalizace nebo neonormalizace je třeba v poezii takováto: po *Polních pracích* Petra Borkovce nejsem schopen básníka číst dál. Ubytoval se prý v poezii, nevyčnává, nepřekáží, stal se předčasně klasikem, ke kterému mnozí vzhlíží. Žánrově

se chytá na banalitách a pseudoobjevech. Popisuje. Nebolí to, neubližuje to, a je to zároveň nemastné neslané, posedlé démonem průměrnosti. Borkovec se stal normou, minimálně pro dost velkou skupinu o cca 10 let mladších. V Petru Hruškovi nenacházím v posledních sbírkách tu uhranutost poezí, která byla v *Obývacích nepokojích* a *Měsících*. Na jakých principech setrvává kult nijaké poezie Bogdana Trojaka? Ke komu mluví za poslední roky Kateřina Rudčenková? Koho kromě PR oddělení nakladatelství Labyrint doopravdy oslovuje Jára Rudiš? Proč jsou nejmladší básníci tak samoúčelní a beznázoroví? Samozřejmě, že už teď může většina lidí říct, že jsem zapšklý, nepřející a hlavně že jim všem závidím jejich ceny, literární pobyty, pozvánky na čtení a hlavně tu slávu. Ne, opravdu nezávidím nic z toho, mám stále na paměti, že „dosyta se najíš pohany, ne slávy. I ty budeš pít a ukáže se toá neobřezanost.“ Co jsem opravdu záviděl a doteď závidím je to, že vítr v zálivu Kattegat svobodně fouká.

Je ještě něco, o čem jsme nehovořili a připadá ti důležité se o tom zmínit?

Možná o mindrácích některých lidí a hře na morálku, která chybí. O neschopnosti pokory, o bezkontextovosti, o kultu věčného mládí, kterému se už nedá ani smát, o zlu a krutosti v každém z nás, i o tom, že za každým rohem čeká další karneval. A o tom, že je pořád ještě dobře umět číst. O oportunismu a konformitě v nás. O příbězích, i o humoru a o cestách, které máš k dispozici hned před svýma nohama, o prozření, o radosti z něj a umění smát se sám sobě. O tom, že peníze jsou a budou. A že tě někdo vždycky do toho hrobu nakonec složí, stejně jako že smrt sama o sobě není zlo, ale přirozenost.

(Připravil Petr Štengl)

Michal Jareš (*1973 Liberec)

Vyrůstal v Liberci, studoval v Jablonci nad Nisou a v Olomouci, pracuje v Praze. Trochu čte a trochu o tom přemýšlí, trochu píše poezii, trochu edituje. Chtěl by si zase občas zahrát na pořádně zboostrovanou kytaru, ale už je mu přes třicet.

PŘEKLADY

ANDRZEJ BURSA

Přeložil Petr Motýl

DOBŘÝ ČLOVĚK

*Člověka přitahuje víc dobro než zlo.
Ale okolnosti mu nepřejí.*

B. Brecht

Nad řekou s udicí
usedl dobrý člověk
Má modré oči staré ovce
splávek se chvěje tišeji než srdce
v bahnitém olejnatém proudu
který se nevrací

Chvála buď řece která plyne

Je to dobrý člověk
Když mu bylo 17 let
oblečený v rakouské uniformě
zabil v Alpách výstřelem do břicha
mladého Itala
s Davidovou jiskrou v těle

Chvála buď řece která plyne

Když mu bylo 22
Překvapil s nožem frajera
Výtek litr krve
Do něj nateklo 100 litrů vodky
Šlo o holku s dlouhýma nohama
která se pak stala jeho ženou

Chvála buď řece která plyne

Když mu bylo 30
žena mu utekla
vylekaná bídou a proklínáním
s černovlasým motorkářem
mistrem stěny smrti
Mnoho metrů nad zemí
kroužil na kolmé stěně
Z té samé výšky
spadla Marie

Chvála buď stokrát chvála buď
řece která plyne

Po židovských sousedech

proměněných v mýdlo a dým
mu zůstal koš starého prádla
Po ženě: chomáč zlatých vlasů
Synové zmizeli beze stopy

Je to dobrý člověk
schovaný v modré košili
jak krab
Nic už nechce
dívá se na splávek
v olejnatém proudu
který zvolna plyne
Je to dobrý tichý člověk
Ach tak...

RÁNO V PARKU

po ránu chodívám do parku cvičit se
stromy
duchovně jak jinak
na lavičce pěkně v skrytu sedí chlap
s kufříkem
dívám se do kufříku

brrr

v kufříku je rozčtvrcené nemluvně
diskrétně odbočím do jiné aleje
někdo tam
vláčí vláčí balík
bác... z balíku vypadne useknutá ženská
noha
tak to už je příliš
zamířím do nejdlehlějšího zákoutí parku
v sousedství bývalé štěrkovny
tam chodívá jediný bambula:
účetní a nadšený botanik
ale co to tam kolem něj pobíhá?

kůň?

pes?

je to moc malé na koně
a moc velké na dogu
aha... Chiméra
on sem chodívá pást svou Chiméru
ten ubožák

boháč doktor C. a jeho zázraky
všechno vlastními silami

(těžké dětství vlastními silami
gymnázium vlastními silami
medicína vlastními silami
ve vile pohodlí jak v ráji
a auta krásnější než hvězdy
též vlastními silami)

sbírá trupy
frajerů bez rukou a nohou
má jich 22
čili dvě jedenáctky
a říká jim
– tak hoši dneska se naučíte hrát fotbal –
– nemáme nohy – chrapčí ti zanedbanci
– cože? – mračí se doktor
– já jsem šel životem vlastními silami
a vlastními silami je možné vykonat
zázraky –
mrkne na ošetřovatele (vysloužilého
rotmistra)

v sanatoriu za ostnatým drátem proběhl
půlroční trénink

nevím jestli jim narostly nohy
nevím co se stalo
ale byl jsem na jejich jarním zápasu
a kluci hráli fotbal jedna radost

SOBOTA

Bože jaký milý večer
tolik vodky tolik piva
a pak se motat
v kulisách toho ráje
mezi plyšovými závěsy
a mříží kuchyně
cítíl jsem jak uvolňuji
nepotřebný nadbytek energie
kterou mě vybavilo mládí

možná

že bych ji mohl použít jinak
např. napsat 4 reportáže
o perspektivách rozvoje malých
městeček
ale

mám v prdeli malé městečka
mám v prdeli malé městečka
mám v prdeli malé městečka!

VULGÁRNÍ SYLOGISMUS

nic krásného nedostaneš zadarmo
západ slunce je zadarmo
a tudíž není krásný
ale abys mohl zvracet na toaletách
v exkluzivním klubu
musíš zaplatit za předraženou vodku
neboli
toalety v klubu jsou krásné
západ slunce ne

říkám vám: hovno

viděl jsem západ slunce
i hajzly v klubu v pět ráno

říkám vám: prašť jak uhod'

Z DĚTSKÝCH HER A ZÁBAV

když tě všechno omrzí
zkus andílka a stařenku
to je takhle:
nastavíš stařence nohu až to vezme
bradou o dlažbu
andílek skloní hlavičku
dáš stařence dvacku
andílek zdvihne hlavičku
rozšlápneš stařence brýle
andílek skloní hlavičku
pustíš stařenku sednout v tramvaji
andílek zdvihne hlavičku
plivneš stařence mezi oči
andílek skloní hlavičku
popřeješ stařence „dej Bůh štěstí“
andílek zdvihne hlavičku
a tak dál
a večer až půjdeš spát
andílek nebo čertík se ti bude zdát
jestli andílek vyhráls
jestli čertík prohráls
noc beze snů
je remíza

PANTOFLÍČEK

Děti jsou milejší než dospělí
zvířata jsou milejší než děti
říkáš že takhle bychom dospěli
k tvrzení že nejmilejší musí být
prvok střešníků pantoflíček

no a co

pantoflíček je mi milejší
než ty zkurvysynu

OPIILÝ

Lesem se vrací úplně našrot
hlavu rozbitou do krve
A tou hlavou rozčuchanou
hlavou krví a vodkou sladkou
drnká o ostří chladné hvězdy nad smrky
Křičí: Já vám ukážu

Ještě mě poznáte

Ještě uvidíte

Nic neukázal

Nic nepoznali

Nic neviděli

Větev mu projela krkem jak kosa
leží na tváři v podmáčeném mechu
pod korunami vysokých borovic
nohu v montérkách hluboko v bahně

Spi chlapče spi...

V TRAMVAJI

nasedli mimo zastávku
drželi smutek za tátou
průvodčí ani neceknul
zabrali půl tramvaje
nikdo ani nepípnul
smutek za tátou
velká věc
a velká bolest
připomínali lidem
je to čerstvý smutek
pozor na šaty
na bílé tričko
škoda ho zašpinit
smutkem co držíme
za tátou

BÁSNÍK

básník trpí za milióny
od 10 do 13.20
v 11.10 už to nejde udržet
odchází
rozepne poklopec
zapne poklopec
vrátí se odkašle si
a znovu
trpí za milióny

VYPRÁVĚNÍ KATA

nejzábavnější jsou ti kteří se diví
celý život dělali zločiny
měli čas něco pochopit
a teď žasnou
cože mě stáhnou z kůže
mně za chvíli vyloupají oči to snad
ne
mě upálí prosím vás proč
bere jim to dech
blábolí třeští oči
a
najednou si vzpomenu
na jména bohů
na neexistující krále
na věty z knih které nečetli
křičí dlouho do noci
buší do zdí v čekárně před popravištěm

POSLÁNÍ POEZIE

Poezie nemá být odtržená od života
Poezie má sloužit životu

Hospodyně musí:

utřít	prach
vyžehlit	prádlo
vynést	smetí
vyluxovat	koberce
vytřít	podlahu
uvařit	oběd
nakrmit	dítě
umýt	nádobí
příšít	knoflíky
zamést	v předsíni
zajít	nakoupit
zalít	kytky
zapsat	výdaje

a udělat
ještě
tisícjinýchvěciok-
terýchnemámepo-
nětí

následuje četba velkých romantiků
žbluňk-žbluňk...

Andrzej Bursa (*1932 Krakov, † 1957 Krakov)

Polský básník (řazený k „prokletým básníkům“), prozaik, dramatik a novinář. Po své smrti (byla mytizována jako sebevražda, ale zemřel na vrozenou vadu aorty) se stal pro celou básnickou generaci legendou. Tvořil pouhé tři roky, během kterých publikoval v časopisech. Jeho tvorba je plná vzpoury, brutality a cynizmu. Spojuje se v ní naturalistické vidění s nadrealistickým vizionářstvím a skrytým lyrismem. Provokativně demaskoval prohlubující se krizi společenského systému. Až posmrtně vyšly knižně všechny jeho sbírky poezie, poema Luiza i jediný jeho román Zabítí tetu. Český vyšly Bursovy básně v samizdatové antologii Slovo a zed' (1987, 1988).

JULIA CAROLIN OELMAYER

Přeložil Ondřej Buddeus

MASO

jako by čekali jen na to.
s prvními ranními paprsky vylézají z děr, oblečené jak plážové
kočky, jak pornohvězdy. všude kůže. tak moc, až se jednomu
dělá mdlo. tak moc, že se nikomu nedaří nemyslet tady
na kůži, na maso, na vedro, na sex. zpocená těla, nahá, jedno
na druhém, vedle druhého, přes druhé – a tiché zatroubení
auta.

nedělají to přece naschvál. radují se jak děti, že můžou něco
předvést, něco, co leželo ve skříni, celé měsíce. nebo to vůbec
neexistovalo, právě se to narodilo, jen aby to mohly nastavit
slunci a lačným pohledům.

rozplývají se ve slunečním světle, jejich těla, jejich hledající
pohledy a jejich žádostivost. nikdo už nepřemýšlí. kůže
pozdolna bobtná. mluví za sebe. vlhká kůže, která jako by
vrzala a dožadovala se místa.

a nikdo nevěří, že sama je jednou z nich, nechci si to přiznat,
být jednou z nich, jednou, která taky ukazuje maso, jednou,
u které je najednou jasné, že i ona je z téhož. z masa a krve.
a přitom to dělají všechny.

a slunce pálí.

ZPŮSOBOVÁ SLOVESA

měla by.
ale nemusí. nějak neví, jestli by měla. jestli vážně chce. jestli
je s to. jestli toho náhodou nechce moc, jak jí řekla jedna
přítelkyně. v hloubi ztrápená tísní, z které si už dávno vytvořila
zvyk, jak říkala druhá. co se to vlastně děje.

vždyť chce. ale slabost, tu nedokáže unést. trocha ochablosti
zakoření, vzejde s takovou silou, že už ani nechápe, odkud se
vzala, takže se rozpláče na tisíc kousků. na to sílu ještě má, to
vždycky.

nechápe, proč by měla, kdo jí řekl, že má, kdo jí přikazuje,
denodenně, kdo ji mučí, trýzní, pohání.

ona sama? je to ta energie, z níž nic nevzejde, která vznikne jen

kvůli tomu, aby byla, i když bolestivě.
nikdo ji přesně nezná. musel by?
chce.

jak moc všechno chce.
nejde to, tím hůř.

SAMA

plné místnosti ji přivádí k šílenství stejně jako ty bez oken.
nedokáže se bránit zoufalé agresivitě, která v ní narůstá
v přeplněném pokoji, kde musí dýchat
když se hromadí věci, které tíží na srdci a pak křičí, že chtějí
srovnat, a vzduch by se dal krájet

odvádí od toho podstatného
nedokáže pochopit, jak se člověk může stát sběratelem, ačkoli
je doma ve světě bot ale i ty jsou srovnané podle určitého
systému kterému rozumí jen ona a proto to nejspíš žádný
systém nebude

kolik je asi obydlí, která div nepuknou
pýchou
že dokážou uchovat každou zbytečnost
na kterých spočívá zoufalství toho, jenž se nedokáže oddělit
od starého života
ze strachu před samotou celý život hromadí, jen aby tu nikdy
nezůstal stát sám

to musí být ono
strach z toho být opuštěn
který nedovolí člověku se rozloučit
s ničím a nikým

cokoliv jen nebýt sama

SEMINÁŘ

samozřejmě sedí v kruhu, v tom nezapomenutelném vynálezu pedagogiky, který umožňuje lepší komunikaci, který k ní člověka přímo nutí, který mu nedovolí utéct, kde je na něj vidět, ze všech stran, k zblití.

sedí tu dvanáct hodin a mluví o literatuře, přesněji řečeno o literární teorii, různých teoriích, voní tu kafe, a když někdo pootevře okno, škubne sebou, ta roztřesená úča, když na turecké svatbě zatroubí auto, a její tenounký hlásek to docela pohltí,

a tak autoritativně, což se k ní moc nehodí, k téhle osobě,

rozhodne, aby se zavřelo, to okno, a pokračují, až do úmoru, nohy překřížené.

debata je navýsost akademická, člověk jim může dát volný prostor, potlačené emoce osamělých dní, osamělých nocí, života pro sebe, říká se tomu diskuze.

nakonec nedojdou k žádnému závěru, ale venku vítr vyvádí, až se stromy ohýbají, a zavládne euforie, že si toho tolik odnesli, že nezblbli,

že se do krve pohádali,

i kdyby to mělo být jen pro jeden nenápadný pohled pod sukni brunetky naproti v kruhu.

Julia Carolin Oelmayer (*1980 Mnichov)

Julia Carolin Oelmayer je mnichovská prozaička, básnířka, redaktorka. Vystudovala romanistiku a germanistiku. Coby lektorka Goethe Institutu působila v Římě, v indickém Bangladore a v současnosti působí jako lektorka na Technische Universität München. Publikovala ve dvou německých a jedné americké básnické antologii, vydala studii o tělesnosti v cestopisné literatuře Josefa Winklera a Huberta Fichteho („Na cestách – hledání sebe?: Cesta jako hledání identity v románu Domra, Am Ufer des Gangens od Josefa Winklera a Wolli Indiefahrer od Huberta Fichteho, 2008). Její básně vypoovídají o vnitřních nejistotách a napětí zpravidla ženských hrdinek, přičemž se texty pohybují na rozhraní ženské lyriky a textů spíše narativního charakteru. Blog autorky: www.myspace.com/juliaoelmayer.

TERESA KACZOROWSKA

Přeložil Libor Martinek

V AMERICE

Ráno v Chicagu

Hlava rozkmitaná jiným rytmem hodin
jako by nebyla moje,
snad jsem ji sama zvedla z polštáře,
přes praskot ve spáncích uviděla
v rozbřesku ještě šedého, parného rána
zelené vrcholky stromů.

Divné je to tím víc, že jsem se tu octla v noci
uprostřed *downtownu* města větrů,
mezi domy tyčícími se k nebi,
ale možná *bedrooms or offices*,
kde ještě před dvěma stoletími stála velká jatka,
opravdové dřevěné boudy a v prachu
písčítých ulic se procházely krávy.

Pozadím pro živé, vysoké stromy nebylo,
jak by mělo, nebe, venkov, ani vzdálený obzor,
ale růžový mrakodrap,
z mého okna jaksi úzký, lomený,
a od jeho nepropustné zdi, která vyplňovala můj pohled,
doléhal hluk budící se metropole.

Pohlédla jsem na svá rozházená zavazadla.
Odrážely se od bílé měkkosti koberce paní Kryši.
A moje bolavé spánky začaly pulsovat ještě víc,
když se neorientovaly v nové hlasité každodennosti,
v čase, ani ve stromech, které ke mně natahovaly
dlouhé končetiny.

Na podzim u Searsu

V podzimní plískanici
Sears zakrněl, scvrkl se,
stejně jako jeho sousedé –
také obři.

A celé město si sedlo
pod snížené nebe,
měkce, téměř jako na vlhké louce
nad řekou Chicago a Michiganským jezerem.

Nezmenšili se jenom obyvatelé
spěchající do všech stran
s ranní kávou v plastovém kelímku,
hudbou a telefonem u ucha.

Latinoameričanka se jenom víc zachumlala do šálu,
černoch si nasazuje na hlavu dvě pokrývky,

ale asi hučí stroj
a také klaksony překřikují vítr.

A nedaleko park
pod nízkým nebem podzimu...
Rozdává mokré, barevné listí
pro svět mimo Sears...

Každé ráno

každé ráno
prohlížely si mne zelené sovy
ze střechy *Washington Library*
svým moudrým zrakem

každé ráno
mezi svislicí stěn
hleděl na mne vyzývavě
hlasitý černocho nabízející noviny

každé ráno
počítal mé kroky bezduchý Sears,
když jsem scházela do hlubin
subway na Jacksonově ulici

jenom holubi na *Polish Triangle*
nehleděli na mně shora, dávali přednost
fontáně a Chopinovi, a když odlétali,
dělili se svými kousky se všemi

každé ráno
zvala moji samotu
nevelká *Windy City Café*...

Mimo křídla čápa

Ule a Joemu

stříbrný náramek se srdíčkem, který od něho dostala
a zásnubní prsten s diamanty
zůstaly bez duše

majitelka klenotů z *love story*
přestože krásná a mladá
dnes také byla napůl živá

její dosud zdravý snoubenec
po předcích Polák, Ital, Američan
náhle zemřel za svítání v její náručí
a já jsem tady náhodou...

jela jsem na jeho pohřeb vlakem
z *downtownu*
dlouho do chicagského chladu
podzim sbíral první zlaté listí

v kostele nechtěli květiny
dali přednost umělym
zato kněz měl zajímavé myšlenky

avšak na otázku
proč si Bůh vybral právě Joa
nedokázal odpovědět

ostatně nejen on...

z prachu jsi povstal,
v prach se obrátíš...

hodně slz nejen milované
zoufalé matky, jež vydala jeden život
obzvlášť po slovech jeho přítele

vracím se opět stejnou *blue line*
ještě samotnější
a nechápající tento svět

můj polský čap jim nepřinesl štěstí
jeho křídla už evidentně
nestačila na velkou Ameriku...

Osamělý list

do podzemního tunelu
dnes spadl
podzimní list

osamocený
nahý
nikomu nepotřebný

Jistě se chtěl
schovat před vichrem
zahřát se něčím srdcem

ale nikdo
jeho odcházející září
nechtěl přivínout

byl pozůstatkem sezóny
takže ho nakonec rozdupal
těžká bota

Vítr a jazz

zvuky jazzu
dokonce oslabují sílu
ledových větrů

ovinou uši
zakryjí uši
dotknou se všech barev

když už odplyneš
do teplého hnízda
zasteskneš si po jazzovém větru

V bodu nula

v bodu nula znehybniš
vrůstáš do mohyly existencí
náhle zraněné historie

ustrneš vlivem velké
jasné zářící energie
zemřelých 11. září 2001

ale také energií živých

kteří pospíchají hlubokou trasou
World Trade Centre Path

nad bolestí blízkých
nad pamětí o ničemech
se svou károu života

A tady je šťastně Danuše

dlouhonohá Slovanka
zatoužila během zimy
zvítězit nad vlnami Atlantiku

postupně se spojují s vodou
řekla a její modrý kostým
skvěle ladil
s nebem
horizontem
hřbety zpěněných vln
ochočení živilů
oceánu a poezie
přineslo plodné mušle

jsem nádherně omámená
a tady šťastná
zašeptala mokrá blondýnka

a svěřila se
že pod obratníkem našla
několik *bezvadných věcí*

do vlasti se však musí
stále navracet
aspoň na vánoce

USA, podzim 2005

Teresa Kaczorowska

Teresa Kaczorowska je profesí novinářka. Narodila se na Suwałštině, vyrůstala na Mazurech, v současnosti žije v Ciechanowě, kde od r. 1999 rediguje Ciechanowskie Zeszyty Literackie. Obhájila doktorát z historie. Své příspěvky zveřejnila nejen v polských novinách a časopisech (mj. Poezja Dzisiaj, Twórczość, Przegląd Powszechny), ale také v zahraničí (Biały Orzeł v Bostonu, Dziennik Związkowy v Chicagu, Znad Wilii ve Vilniusu). Přednáší na Akademii humanitních věd A. Gieysztora v Pułtsku. Kromě toho, že je známou reportérkou, věnuje se poezii a próze. V oboru historie publikovala kromě řady studií osm publikací tematicky spojených s historickou pamětí a minulostí polského národa; některé z nich se týkají Katyně – kniha Kiedy jesteście, mniej boli... (2002) se dočkala překladu do angličtiny pod titulem Children of the Katyn Massacre (McFarland, 2006), nedávno vydaná kniha Dzieci Katynia (2010) pojednává o osudech dětí polských důstojníků popravených v Katyni, žijících dnes nejen v Polsku, ale i v USA, Kanadě, Izraeli, na Ukrajině nebo na Litvě.

T. Kaczorowska vydala tři sbírky veršů – Dotyk prawdy (2002), Ze słowikiem w duszy (2004) a Cztery wiosny (2008), z které pocházejí naše překlady. Básně T. Kaczorowské byly dosud přeloženy do angličtiny, němčiny, portugalštiny, norštiny, bulharštiny, litevštiny a ukrajinštiny. T. Kaczorowska byla oceněna v Polsku i v zahraničí, mj. Centa Witolda Hulewicze ve Varšavě v r. 2006, Čestná medaile Ministra kultury a národního dědictví „Zasloužilý o polskou kulturu“ v r. 2007, cena na IV. Knižním veletrhu polské knihy v Bruselu v r. 2003, Kongresu americké polské kolonie v Chicagu v r. 2005. Byla stipendistkou Kościuszkowy nadace v New Yorku v letech 2003 až 2004 a Ministerstva kultury Polské republiky v r. 2005.

JOSÉ LUÍS PEIXOTA

Přeložila Jitka Chvastková

Chceš? (otázka vibruje ve vzduchu jako neviditelná vlna)

Chceš? (v tichu nevím, kdo jsi, nevím, proč něco ve mně po tobě touží)

Chceš? (je skoro ráno, mohli bychom na vše zapomenout, sbalit kufry a konečně spát)

Chceš? (dveře možná otevřené pro možná propast nebo boha)

Chci. (už nemůžeme uniknout svým nepředstavitelným očím, únava je nedosažitelná)

Chci. (pokojové světlo stále svítí na ranní světlo, vypadáme umělohmotně)

Chci. (naše těla, jasně, naše těla, vždy naše těla, vždy jen a výhradně naše těla)

Chci. (příliš pozdě)

Přicházím sám do vybrakovaného města
kráčím váhavě, paže takřka bez hnutí
dívám se do otevřených dveří
co zbylo, je rozházeno po ulicích
vzduch je čistý, protože ho nikdo nedýchá
toto město toto ticho toto město
mám na tváři opak dětského pláče
tato doba je již za mnou
cítím opravdový klid i erozi,
protože takové je naše město
a protože vím, že tě nenajdu,
až přijdu domů, mami.

Jeřáby vykládají zboží v přístavu a já tě miluji.
Osamocení lidé chodí po velkých třídách a já tě miluji.
Elektrické ticho jiskří ve strojích a já tě miluji.
Zničení proti zmatku, zničení proti zmatku a já tě miluji.
Obrazy těl se deformují ve výlohách a já tě miluji.
Stárnou roky v zapomenutých skladech a já tě miluji.
Celé město se oddává noci a já tě miluji.

Když mě unavilo lhát sám sobě,
začal jsem psát knihu básní.

Rozhodl jsem se tak před dvěma hodinami, ale už mnohem,
mnohem dřív jsem začal být unavený.
Únava je postupně se odlupující kůra jako podzim. Pauza.

Spočine pozvolna na těle jako listy na zemi
a pronikne až ke kostem
jako listy proniknou zemí a dotknou se
mrtvých a stanou se úrodnými v jejich blízkosti.

A ve městě jsou stále stejné ulice, dívky se smějí,
ale existuje tajemství, které zraje v tichu.
Jsou tu slova, libovolná, rozepsané knihy,
a to, co přijde s dalším obdobím.

Vždy je naděje na konci městských tříd,
ale jsou kaluže vody na chodníku. Je zima, únava,
jsou to dvě hodiny, co jsem se rozhodl, podzim.

A mé tělo nechce lhát a to,
co není mé tělo – čas – ví, že
mám hodně básní k napsání.

Není důvod obtěžovat tě uprostřed noci,
stejně jako není mléko v lednici ani hranice
vyznačená pro domácí samotu.

Vše mizí. Nic nemizí. Vše mizí dřív než je
vyřčeno a ty si chceš odpočinout a spát. Máš právo
na klid.

Jestliže napíšu báseň, není důvod, abych tě
kvůli tomu obtěžoval. Já píšu mnoho básní a ty vstáváš
brzy ráno do práce.

Všichni vědí, že noc je dlouhá. Nemám právo ti zavolat,
abych ti to řekl, i když mě teď tato skutečnost zabíjí.

A umírám, ale neumírám. Kdybych umřel, ptala by ses:
Proč jsi mi nezavolal? Kdybych zavolal, ptala by ses:
Víš, kolik je hodin?

Anebo bys nezvedla telefon. A já bych zůstával tady,
s nocí ještě delší, s nespavostí a se slovy, která se vzdalují
nočním můram.

NAPSÁNO PRO MOU MATKU

Mami, je mi to líto, ale čekal jsem, že porozumíš slovům, která jsem nikdy neřekl, a činům, které jsem nikdy nevykonal. Ale dnes vím, že jsem jen čekal a čekat není dostačující.

Slovy, která jsem nikdy nedokázal vyslovit, a gesty, o která jsi mě tolik prosila a já jsem je nikdy nebyl schopný projevit, tě chci požádat o prominutí, mami, a vím, že žádat o prominutí není dostačující.

Někdy ti chci říct tolik věcí a nedokážu to. Fotografie, na které mě držíš v náručí, je ta nejhezčí, co mám. Mám rád, když jsi šťastná.

Přeči si tohle: mami, miluji tě/mám tě rád.

Já vím a ty víš, že budu moct vždycky předstírat, že jsem nenapsal tato slova.

Ano, mami, budu muset předstírat, že jsem nenapsal tato slova a ty budeš muset předstírat, že jsi je nečetla.

Ano, mami, jsme takoví, ale já vím a ty víš.

.....

José Luís Peixota (*1974 Galveias)

V současnosti žije v Lisabonu. Než se začal psaní věnovat profesionálně, pracoval jako učitel např. na Kapverdských ostrovech a v různých portugalských městech. José Luís Peixoto je básník, prozaik, dramaturg a píše také písňové texty. Zaujal už svojí protinou Morreste-me (Zemřel jsi mi), kde se velmi osobitým způsobem vyrovnává se smrtí svého otce. Ve stejném roce, tedy v roce 2000, vydává svůj první román Nenhum olhar (Nikdo se nedívá, vyšlo česky), za který získává cenu Josého Saramaga. V roce 2001 vydává svou první básnickou sbírku Crianca em ruínas (Dítě v troskách, vyšlo česky), kde se vyrovnává s přerodem z dítěte v mladého muže. Prodal se více než 15 tisíc exemplářů. V roce 2005 napsal divadelní hry Anathema, která měla premiéru v Paříži, a A manha, která měla premiéru v Lisabonu. V roce 2006 vydává další román Cemitério de pianos (Pohřebiště klavírů), který ve španělské Zaragoze vyhrál cenu pro nejlepší zahraniční knihu. Je to příběh jedné portugalské rodiny, vyprávěný velmi poetickým jazykem s neopakovatelnou atmosférou. Mezi další jeho díla patří román Antídoto (Protijed), inspirovaný hudbou metalové skupiny Moonspell. V roce 2007 vydává knihu s názvem Cal (Vápno), což je soubor povídek, básní a divadelní hry. Z roku 2008 pochází další básnická sbírka s názvem Gaveta de papeis (Šuplík s papíry), za kterou dostal cenu Daniela Farii. V roce 2009 vychází knihy Morreste-me a Gaveta de papeis v brailové písmě. José Luís Peixoto je vydáván v 18 jazycích ve 40 zemích světa, například v Itálii, Bulharsku, Polsku, Rumunsku, Španělsku, České republice, v Japonsku apod. Je také novinářem, přispívá pravidelně do zahraničních i portugalských novin.

HENNING AHRENS

Přeložila Nikola Mizerová

MOUDRÉ ŘEČIČKY

Fašismus, milí učedníci,
Je vládou šosáků, co aplikují zákon
Čistoty piva na člověka a kulturu.

A nenechte se oklamat aktivisty,
Kteří se přivazují k vlakům s jaderným palivem,
I oni jsou ideologické povahy,

Co neuznávají nic než své svaté přesvědčení.
(Pozor, kýchnu: HEPČÍKI!)
Takže, chci říct, že jinou alternativu

Vám nabídnout nemůžu, ale neměli byste
To s logikou přehánět, jinak vás jednou
Zotročí a spoutá, a pak to bude stejné,

Jako byste už nežili. Život ... (Sorry,
Musím se vysmrkat: SMRK!)
... zatracené nachlazení. Kde jsem to skončil?

Aha, život. Takže, život ... (Pardon,

Budu kašlat: KAŠLI!) ... život nemá smysl,
Je rozporuplný a chaotický, radši si na to zvyknete ...

(Jéžiši, zase budu kašlat: KAŠLI!) Můžu vám
Poradit jen jedno (KAŠLI!): Teple se oblékejte
A nikdy nezanedbejte první příznaky nemoci.

VLAST NEVLAST

Ne, už tu zůstat nechci, sovo milá,
I kdyby se mi v létě vrba zalíbila,

Když vítr do listů jak do spodniček dýchne,
I kdyby v prosinci, když po lovu les ztichne,

U zajců a srn i jednorozec ležel,
Uloven klínem panny – já bohužel

Tak líný být už nechci. Ne, sovo milá,
Je tu krásně, však zpráchnivělost duší,

Co nikdy nevlétnou, a prach
Vyschlého ducha, ty nahání mi strach.

Ne, tahle země se už nezotaví,
Každý si kolem sebe svou zeď staví,

A tak se každý musí jen sám soužit.
Proč bych se, sovo, měl přihrble ploužit

Touhle krajinou, když je touhou mou
Odejít odtud s hlavou vztyčenou.

LESNÍ PTÁČEK

Ne, ne, to, co cuká hlavou,
Pozoruje mě, jak jdu lesem,
A elektronicky cvrliká,
To není pták, ale kamera.

Vláda nás tak chce chránit před námi samotnými,
Chvályhodný úmysl, který však nebere v potaz,
Že další diktatura čeká jen na to,
Aby zneužila všech zákonů i techniky,

A bohužel, bohužel někdy přijde,
Ať už v jakékoli formě, protože
To jediné, co se nikdy nezmění,
Je lidská zapomnětlivost a krátkozrakost.

Tu druhou ovšem korigují kamery,
Před kterými nás neochrání
Ani mlha hustá jak v Londýně
Ani venkovská samota.

Poslední dobou podezírám už i kocoura,
Který mě jantarovými očima
Upřeně sleduje, když kouřím.
Je dost dobře možné, že mi počítá cigarety

A tajně informuje zdravotní pojišťovnu,
Možná mi domů brzy přijde zpráva,
Že mi zvýšili pojistné. Milý kocoure,
Předeš, jako bys spolkl štěnici –
Jak jsi mě mohl tak podle zradit?

KUŘÁCKÉ GHETTO – ZASTÁVKA

Postávám tady a nezbyvá mi nic jiného,
Než zůstat ve žlutém obdélníku,
Přesně narýsovaném na zastávce.

Nevím, jestli nás kuřáky ostatní pasažéři
Pozorují se závistí nebo s pohrdáním,
Ale je mi jasné, že tohle ghetto

Mají na svědomí fundamentalisté,
Ať už jakéhokoli ražení, a proto:
Jděte k čertu, vy fundamentalisti!

Momentálně zažíváme anulaci
Svobody a tolerance ve jménu toho,
Co má pro nás údajně být dobré,

Což je pohodlný argument, který rodičům
Odkazívá slouží jako záminka k týrání dětí,
A kdy, ptáme se sami sebe, se proti tomu konečně někdo vzepře?

Ale všichni jsme tak zlenivěli,
Jsme pohodlní a sytí, a jak si tak kouřím,
Musím konstatovat, že kouř,

Unášený větrem, se může svobodně
Přenést přes ten žlutý obdélník,
A to – a to je na pováženou.

KAVÁRNA NAŠEHO BRATRSTVA

Jak ubohé, že se člověk vyvíjí a mění,
Jen aby ve čtyřiceti spadl do jámy,
Kterou si sám vykopal v životní fázi

Dávno minulé. Sedíme tady,
Zvrásněni stářím, a mícháme si kafe,
Vlasy šedivějící nebo prořídlé, dospělí,

A přece děti, co se perou o přízeň
Mámy – tomu se nechce ani uvěřit!
Naproti právě strhli obchod, kde jsme si

Dřív kupovali hračky, ale ani vzpomínky
Nám už nijak nepomůžou dál.
Mluvíme o nekonfliktních věcech, víme,

Že výbušniny v našem nitru nesmí
Přijít do styku se zápalnými slovy.
A právě společná minulost je to,

Co nás navzájem odcizuje a
Co posázelo cestu zpět do minulosti tolika minami,
Že si radši zalezeme do bunkru z hrdosti a zatvrzelosti.

Henning Ahrens (*1964)

Německý básník a prozaik. Studoval anglistiku, dějiny a dějiny umění v Göttingenu, Londýně a Kielu, žije v Handorfu a působí jako spisovatel a překladatel anglické literatury.

AUDUN MORTENSEN

(Přeložil Ondřej Buddeus)

VŠICHNI MI ŘÍKAJÍ JAK BYCH BYL DOBŘEJ POKUD BYCH FAKT BYL

MÁM SEN O JOHNU GIORNOVI KDYŽ SPÍM

nic mě nedokáže donutit abych to začal brát vážně
ani 'opravdová láska' ne
nedokážu napsat báseň aniž bych mluvil o mtv nebo harrym
potterovi
vlastně bych si přál jenom se ráno probudit a zjistit že mám
~3 nepřečtený maily
trvá to ~45 min než usnu
když čekám na spánek připadám si infantilně
probudit se mi taky zdá infantilní
natáčím se na vestavěnou kameru v Macu
zatímco spím
snad je to absurdní ale myslím že to za to stojí
probudím se a 'umírám nedočkavostí' abych video viděl
jsem taky dost zvědavý jaký dělám zvuky a jak
se 'chovám' když spím
určitě vypadám dětinsky
myslím si 'tohle je tak absurdní, tohle je tak absurdní, na tohle
video
bych se neměl koukat'
udělám si kafe a koukám na video
~7 hodin
zkouším napsat mail zatímco se sleduju na videu
~6 hodin
únava, pomyslím si 'absurdní'
~5 hodin
cítím, že zahazuju život
~4 hodiny
netrpělivý, doufám že se 'něco' stane
~3 hodiny, 56 min
nervózní při myšlence, že by se 'něco' stalo
~3 hodiny
mám pocit jako že si ze mě 'někdo dělá blázny' nebo tak něco
~2 hodiny
jdu na záchod a osprchuju se
~1 hodina
'absurdní'

TYHLE BYCH RÁD POTKAL

193.157.233.82	109.285.511.10
208.773.188.16	775.002.100.32
184.549.294.02	714.746.233.77
993.235.932.85	958.092.939.05
784.663.992.95	
729.992.419.14	

KDYŽ SI VEČER LEHNU PŘIPADÁ MI TO JAKO BYCH MĚL PŘESPAT V IKEA VE FURUSETU

představuju si že jsem se přestěhoval do nyc a že jedu taxikem
když přijedu na bedford avenue zeptám se taxikáře how much
13\$, odpoví taxikář
dám mu 12\$
taxikář si vezme bankovky aniž by je spočítal
hehe, you should count that shit, you should always count that shit,
řeknu mu
what was that, říká taxikář
hehe, you should count that shit, you should always count that
shit,
řeknu mu
řidič taxíku spočítá bankovky a hned zjistí že jsem mu dal o 1\$
míň,
snaží se usmát a znovu napřahuje ruku
see? that's new york, homie! that's new york! řeknu zatímco mu
podávám 1\$
když za sebou zabouchnu dveře, vykloní se taxikář z okýnka
a křikne HEY YO, WHO THE FUCK DO YOU THINK YOU ARE
MOTHERFUCKER, YOU ARE JUST RIPPING OFF THAT SCENE
FROM 'NIGHT ON EARTH' (1991) YOU BITCH, I'LL KICK YOUR
SKULL IN NEXT TIME I SEE YOU OKAY?!?
uteču do starbucksu a schovám se
vážně zvažuju, že si objednáám novou kancelářskou židli

VŠECHNO CO ŘÍKÁM JE EUFEMISMUS

měl jsem podezření že mí rodiče byli hippici
dohajzlu, co má člověk dělat
poslal jsem mail mámě + kopii tátovi
'ahoj, byl/a jsi hippie?'
čekám na odpověď
je to něco z čeho bych si 'neměl dělat srandu', možná
trochu brouzdám na netu zatímco čekám
hippievan
cannabis
květinové děti
válka ve vietnamu
lsd
bob dylan
jimmy hendrix
janis joplin
grateful dead
woodstock
hm,co dál
Thanks for following!
IMAGINE PEACE: Think PEACE, Act PEACE, Spread PEACE
love, yoko
[via twitter]

MUŠÍM VYZKOUŠET EXTOŠKU NEŽ UMŘU

na týhle židli jsem seděl tak dlouho
zdá se jako by se měla brzo rozpadnout
přemýšlím 'co udělám jestli se zřítí'
připadám si jako otec samozivitel se
zánětem šlach co se stal homosexuálem
a skrývá se

zvažuju daňový únik
nepřipadám si 'trendy'
nevyzkoušel jsem viagru
mám peníze na knížce
od confirmace
moje vyhlídky: finanční krize a aids

přál bych si příslušet k jiné rodině jazyků
sním o nových genech
novém pohledu na svět
o tom, k jaké subkultuře patřím
je pozdě měnit styl
musím 'bejt trochu víc v pohodě' než
bude pozdě
měl bych zkusit prášky
musím se naučit tancovat než bude pozdě
peník, slyšel jsem o něm, nikdy
nezkoušel, dohájí
jsem zvědavý
je ze mě reportér v terénu, když v tom
ne, do pr...
zase pozdě
kde je láska
potřebuju víc přátel z nyc a jihovýchodní
asie
zvažuju, jestli si nevybrat lepší úrok
na to už je určitě pozdě
potřebuju práci
'sidekick' v rádiu
už bych taky nějaký 'sidekick' potřeboval
na to je asi pozdě
všimnu si svého slabého odrazu
v monitoru
v dokumentech
za písmeny
skoro neviditelný
je nějak mimo nebo tak něco
ahoj

pomoc
právě teď si připadám jako drink sex on
the beach

NEPODAŘENÉ HAIKU

za 20 min ok
albert ok
big one ok

MADONNA

britney spears beyoncé knowles kylie
minogue justin timberlake beyoncé
knowles kylie minogue justin timberlake
britney spears kylie minogue justin
timberlake britney spears beyoncé
knowles justin timberlake britney spears
beyoncé knowles kylie minogue kanye
west britney spears kylie minogue
beyoncé knowles justin timberlake
christina aguilera

BÁSEŇ NAPSANÁ SEDMADVA- CETILETÝM OTCEM SAMOŽI- VITELEM S MAGISTERSKÝM TITULEM Z TEOLOGIE

myslím že jsem dneska ráno viděl jeptišku
u shoppingcentra Sandaker
inspirovalo mě to k napsání eseje
o celibátu v 21. století
s odkazy na augustinova 'vyznání' a film
'sestra v akci' s whoopi goldbergovou
to by mohlo být aktuální
příp bych mohl připravit svůj deník jako
'rukopis' a poslat ho na redakci
městská má asi 32 volných exemplářů
'deníku anny frankové'
v regálu
nepochybně nebude problém s příp
zapůjčením 'deníku anny frankové'
nebo 'prostě spolu' anny gavaldy
nebo 'zkrocená hora' annie proulkové
nebo 'slepá bohyně' anne holtové

chybí mi vhodné argumenty pro a proti
už dva týdny čekám na 'dej si pohov
kámoši' s jackem lemmonem

a walterem matthauem mělo by se to
už stáhnout
připadám si jak řádně podmračený stařec
když sedím v tramvaji
max dvě zastávky
zbytek cesty běžím
mrsknu sebou do postele a křičím
do polštáře jakmile přijdu domů
večer pak piju zelený čaj
a poslouchám nahrávku románu od hanne
ørstavik
koupím si chleba a mlíko na benzínce
nic mi nebrání žít svůj život

NUTNOST ŽÍT NEAUTENTICKY

snad jsem těmito pár řádky vyjádřil něco
z toho,
co považuji za 'to nejpodstatnější'
v našem životě

naši 'totální závislost' na ostatních

nejenom naši 'totální závislost'
na amerických 'vrcholných politicích' a
amerických 'průmyslových špičkách', ale
taky naši 'totální závislost' na
lidech v naší 'blízkosti', příbuzné, přátelé,
'náhodné lidi'

závislost na ostatních, která znamená, že
to, co dělají, třeba i úplně mimo nás,
pro nás může mít tak velkou důležitost, že
se nám život 'promění'

tenhle pocit, že právě zvenci 'k nám
přichází' ty nejdůležitější
události, jsem chtěl znázornit 'komplexně'
tím, že ukážu,
jak se člověk cítí, když nečekaně dostane
mail – situaci,
kterou zažil kdekdo a která dokáže člověka
přimět, aby 'se setkal se sebou' a tak
pochopil, co jsem chtěl říct

Audun Mortensen (*1985)

„Audun Mortensen je debutant (sháním práci)“ je jediná informace o autorovi, kterou se dočteme na záložce sbírky *alle forteller meg hvor bra jeg er i tilfelle jeg blir det* (všichni mi říkají jak bych byl dobrý pokud bych fakt byl, Oslo 2009). Debut nadchnul literární kritiky (např. „Nejlepší kniha roku je i nejzávažnější.“ *Aftenposten*; „Kniha se snadno může stát kulturní záležitostí současnosti.“, *Klassekampen*; „Skočlé konceptuální šílenství.“, *Bergens tidene*), autor se nebál hledat jiné způsoby vyjádření i témata, jež v „poetice 90. let“, která byla v Norsku podobně výrazná jako v ČR, zůstávala stranou. Mortensen se nebrání zkoušení i pokoušení, má vžitou znalost dnešní popkultury, patří jí také inspirace popartem a jeho uměleckými postupy. Přes všechnu koncepčnost jeho stylu je ve sbírce cítit nebanální a nejednoznačná úpověď určená tragikomickému „dnešku“ (?). Blog autora: <http://susan-sontag.blogspot.com/>

R E C E N Z E

Jana Sieberová

MÓKŠA PO STŘEDOEVRÓPSKU?

Milan Libiger: Na jedno u Šivů (Kniha Zlín, 2010)

Dosavadní knižně publikovaná tvorba novináře a básníka Milana Libigera je spojena s cestami do Indie – při té první vznikala sbírka *Jako polystyrén na hladině Indie* (Psí víno, 2002), nová kniha *Na jedno u Šivů* (Kniha Zlín, 2010) je poetickým cestovním deníkem z let 2005 a 2007. Deníkem sice obsáhlým, avšak zdaleka ne vždycky stejně objemným a umělecky přesvědčivým.

Název *Na jedno u Šivů* je pro knihu Milana Libigera víc než příznačný. Na jedné řádce se tu sešly atributy dvou kultur – západní, materiální a snad trochu i požívачné; a východní, tradičně orientované spíše duchovně. Zároveň se tu mluví o setkávání, vzniká tu prostor pro sdílení a obohacující prolínání dvou zcela odlišných přístupů ke světu. Právě toto postupování dvou světových názorů, které se děje jak na rovině osobní, tak na rovině globální (a svádí to říct i globalizační: „Zbožný Ind / dal řece dary / v tašce.“), je pro Libigera leitmotivem, který prochází většinou jeho básní i krátkých próz. Někde je ztvárněno originálně a překvapivě („Lužnice se vlévá do Gangy. Jako když jazykem zkouším monočlánek“), jinde bohužel až stereotypně a předvídatelně (jako v krátkém prozaickém textu *Nocí vlakem*).

Prostředí, ve kterém Libigerovy básně vznikaly, však neovlivnilo jen jejich tematiku, ale i celkovou dikci sbírky. Libigerova kniha jako by byla prosycena duchem východního myšlení a básnění, kterému je vlastní koncentrace na detail, výrazová úspornost a střídmost. Promlouvají tu spíše cézury v textu a zámlky, významně je to, co se explicitně vůbec nevyšloví, a je tak na čtenáři, aby si text sám vztáhl k vlastní zkušenosti. Síla Libigerovy poezie je nepochybně v detailu, v nevěšdní pozorovatelské schopnosti a v umění spojit dva různorodé prožitky metaforou

nebo obrazem: „Stesk / jako pavouk rozkročený / na sklenici / s čajem“; „[...] stmívá se / pocity jak při rozbalování dárku v dětství / puštěné pozpátku“; b. *O psech*: „Uhájili nábřeží před jinou smečkou / a pomalu se vrací / jako chlapi z práce“.

Ne vždycky se to však „povede“, a tak jsou podobně pozoruhodné texty v celku sbírky poněkud utopeny. Libigerova kniha obsahuje přibližně stovku básní a krátkých próz, které mají jeden inspirační zdroj a sjednocující téma – což se mi jeví jako první špatný tah. Když k tomu totiž připočteme autorův vyhraněný rukopis, vychází veškerá snaha vyhnout se dojmu monotónnosti a redundance vniveč. Navíc je kniha zatížena množstvím textů, které mají hodnotu spíše geografickou a antropologickou než poetickou – jde většinou o krátké prózy, jejichž konkrétní tematická složka postrádá zobecňující myšlenkový přesah. Čtenář je tu zdánlivě vyzýván ke spolupráci s textem, ale k tomu, aby si z něj vyčetl hlubší poselství, nenachází dostatek vodítek: „Kůzlata se snaží chňapnout cecíky houpajícího se vemene matky, která je za to nakopává. Pes opsal kružnici a padl. Kráva si líže pahýl bez kopyta“. Jako by Libiger podlehl duchovnímu prostředí, v němž sbírka vznikala, a získal představu, že je i banální výjev nutně a samozřejmě filozoficky nabitý. Ne vždycky je však snadné podobně nedořečeného textu se chopit a to podstatné dointerpretovat za něj. Libigerovy texty jsou postaveny na stručnosti; a střídmost by prospěla i sbírce jako celku – stačil by snad citelnější zásah redaktora, který má od textu i jeho inspirace odstup. Čtenáři by to ušetřilo čas strávený hledáním toho podstatného, a Libiger (který leckde ukazuje, že poezii psát umí) by se nepochybně jevil jako výraznější básník.

Jana Sieberová

ANDĚLÉ NAŠEHO MĚSTA

Jan Kunze: Dekadent dezert (Perplex, Opava 2010)

Druhou básnickou sbírku Jana Kunzeho vydalo opavské nakladatelství Perplex ve více než velkorysém provedení (jde o pevnou vazbu s přebalem, pozoruhodnou grafickou úpravou a osobitými ilustracemi Jana Gřeška). *Dekadent dezert* mi byl představen a naservírován jako „generační výpověď“, ne nepodobná aktuál-

ně oceněnému *Násilí bez předpoklů* Jana Těsnohlídka ml. (Psí víno, 2009) – a jako generační výpověď je namnoze skutečně i vystavěn. Především v prvním oddílu jsou jeho texty důmyslně zbaveny závislosti na individuálním „já“, objevuje se v nich anonymní pasivum („dá se vdechovat / dá se pozorovat“), z vnějšíku

hodnocená a reflektovaná třetí ne-osoba („nebojí se / je bohém / je výtržník / víno pije v litrech“), gnómičké neadresné „ty“ („neděle je většinou k ničemu / vstáváš pozdě / objednáš si pizzu nebo nudle / čumíš na bednu“) a blíže necharakterizovaný plurál („jsme andělé našeho města“). Kniha Jana Kunze se zdá být Chytrou Horákyňi, ani ne ryze osobní, rozhodně však ne nezúčastněná. Tedy generační výpověď. Jenže.

Hovořit o generační výpovědi v době, kdy je mladá (post-post-moderní) generace názorově roztržštěná jako snad ještě nikdy, mi připadá nejen přehnané, ale i nesmyslné. Vypovídá-li Kunze o citové vyprahlosti, životním zmatku a tápání ve vztazích, dotýká se spíše všelidských než generačních problémů. Ale i kdybychom podobné uvažování připustili, svět *Dekadent dezertu* je příliš vyhraněný na to, aby snesl tak paušální generalizaci. Životním pocitem (především vše prostupujícím odcizením) jsou subjekty Kunzeho textů typické děti velkoměsta, neoddělitelně srostlé s anonymním prostorem nočních klubů, kaváren a barů. Jejich výlučnost evokovanou texty ještě podtrhují ilustrace inspirované vyloženě (velko)městskou estetikou street artu a graffiti. Zpověď tedy možná, rozhodně však ne s ambicí hovořit za celou generaci.

Navíc, i kdyby mělo jít skutečně o výpověď generace, bude to svědectví (logicky a pochopitelně) vyhraněně mužské. Na tuto samozřejmost upozorňují ze dvou důvodů. První: když s podobně vynírající poezií – ovšem v „ženské“ podobě – debutovala Simona Racková (*Přítelkyně*, Literární salon 2007), nikdo o generační zpovědi nemluvil. Druhý: domnívám se, že Kunze si svou tak trochu (pop)rockovou stylizací zakládá specifické publikum, v němž ne nepočtenou skupinu budou tvořit fanyanky – ne čte-

nářky poezie, ale obdivovatelky. Budiž to básníkovi přáno, je to ostatně legitimní a veskrze pochopitelné. Tím však, troufám si tvrdit, veškerá spojitelnost Kunzeho textů se ženským publikem končí. Jede se tu důsledně na „mužský princip“ a ženy se tu povětšinou redukují na sexy objekty, které postrádají prokreslení a uvěřitelnost (určitým genderovým zadostiučiněním je snad pouze oddíl *I ty*, laděný výrazně osobněji). Budto se Kunze nezpovídá, ale konstruuje – nebo jednoduše neměl moc štěstí na holky. Ať tak nebo tak, v jeho básních se to hemží divokými bohyněmi, pololesbickými kamarádkami a hříšnými dívkami, které však působí především vyčteně a stereotypně.

Z generační výpovědi zůstalo u Kunzeho to, co má ve skutečnosti velmi spornou hodnotu, totiž stylizace, póza, siláctví, chuť a potřeba provokovat, snaha ohraničit se a vymezit proti většině. A samozřejmě trocha ukřivdnosti, rozbolavění a kocoviny ze světa, který jen málokdy dokázal splnit to, co jsme očekávali. *Dekadent dezertu* jistě není poezie pro každého. V rukávu na to nemá dost trumfů, je přímočará a prostá jinotajů, neupozorňuje na sebe obrazností ani třeskutou sémantikou, není snově básnivá ani pečlivě a ukázněně budovaná. Pohromadě ji paradoxně drží právě ono sebevědomé gesto, přehrávaná otevřenost, okázalost a snad i jistá dávka exhibicionismu. Na texty *Dekadent dezertu* musí čtenář přistoupit, leccos jim povolit a leckdy i tolerovat jejich nedostatky (naivitu, patos, nezřídka i absenci point). Pokud to udělá, může z Kunzeho pocitově laděných textů vytěžit. Zkrátka řečeno – i přes generační spříznění není Kunzeho sbírka výpovědí o mně. Přesto má moje sympatie, protože jí nechybí odvaha – být se to neobejde bez přešlapů. Kunze vybočuje z dnešního poetického středoproudu přesně v duchu své básně Autorské čtení: tentokrát žádný „stokrát okopírovaný Skácel“.

Petr Štengl

PICÁNÍ VŠECHNY SMUTKY ZAHÁNÍ ANEB LEDŇÁČEK JE PTÁČEK, KTEREJ NEZPÍVÁ

Jaroslav Balvín: *Mácha: Deníky (s podtitulem „Turistický průvodce“)*, nakl. Novela Bohemica (2010; www.nevalabohemica.cz)

Motto: Mácha je slibným objektem pro slavomamské osobičky, které se snaží uroati ze slávy Máchovy trochu slávy i pro sebe. Najdou se vždy různí lidé impotentního ducha, kteří nemoouce prorazit vlastními schopnostmi, přidržují se nějakého velikána a kořistí z jeho slávy.

Bohuslav Brouk
Máchův kult

(o máchooském sborníku *Ani labuť ani Lúna* – 1936)

Touto ouverturou uvádí nově zrozené nakladatelství Novela Bohemica svůj první vydavatelský počín, prvotinu Jaroslava Balvína (*1981). Autor netrpí ani slavomamem, natož aby kořistil z něčí slávy; impotentním duchem obdařen rovněž není. Jako náš národní bard i J. Balvín je stejně vášnivým cestovatelem po české krajině. Ví, že nejkrásnější pohled na svět je nikoli z koňského

sedla, nýbrž ze sedla bicyklu či okénka automobilu. Sex, víno a český populár tak trochu na Cestě, tím by se dal povrchně shrnout obsah Deníků/turistického průvodce. Text je ke svému prospěchu komprimován, oproštěn od všech nánosů banalit a zbytečnosti, vatu bychom hledali marně. Stejně marně bychom hledali i silný dějový příběh, což však neznamená, že by text byl pouhým několikanásobným výluhem sáčekového pigé čaje. Jeho nosné části se nacházejí jaksi stranou, skryty hlavním proudem textu, což se čtenář možná dovítí až po přečtení celé knížky, která je notně prošpikována spoustou zdánlivě nesourodých citací od Máchy, přes Sylvii Plathovou až po Xaviera Baumaxu, včetně projevů lidové tvořivosti v podobě napsíků na mnohých kulturněhistorických památkách (str. 115). Není však Balvínova novela jen jedním z řady duplikátů nadřzených pubertálních Nicků Hornbyů? Nick Hornby v intelektuálně a romanticky rozevlátém hávu? Ne, protože Hornby nejezdil na kole.

„Když pak jedeme po dálnici, ptá se mě: „Hele, a jakou bude mít ten tvůj průvodce pointu?“
 „Průvodce pointu nemívají...“
 „Tak von to taky moc průvodce není,“ směje se.
 „Hele-klidně žádnou. Zažilas někdy nějakou pointu?“

„Život je rozmazaná skurna, bez ano a ne, věčný pochyby, nezřetelný začátky a nekonečný konce,“ říká pak. „Chtít nějakou pointu, to je přežitek klasického antického dramatu. V životě to takhle vůbec nebývá. Ledňáček je ptáček, kterej nezpívá.“
 Jak vidno, všechno se na kole přece jen rozjezdít nedá.

Petr Štengl

KDYŽ SE NAD JIŽÁKEM TMÍ

Milan Dedera: *Šmíráci* (2. vydání)

Více informací, než kromě údajů o tom, kdo knihu ilustroval a kdo ji graficky upravil, se z tiráže *Šmíráků* bohužel nedozvíme. Což je škoda, jíž se ke své smůle vyznačují mnohé samovydavatelské publikace. Deset příběhů včetně jednoho intermezza tvoří mozaikovitě poskládané etudy jednotlivých postav a postavíček, které spojuje místo jejich žití, pražské sídliště Jižní město, tento urbanisticky démonický paskvil, který se stal vděčným námětem již mnohých děl. I přes místy prkenný způsob vyjadřování („*Tá da dá dá dá dá dá,*“ *ozve se zvenku známý zvuk jisté zmrzlí-nářské společnosti, což zapůsobí velmi negativně na Drahošův dosavadní spánek. Drahoš zjišťuje, že je zpátky v realitě, což přijímá s velkou nelibostí.*“) se Dederovi daří vtáhnout čtenáře

do děje díky důvěrné znalosti prostředí osídleného panelákovými zajatci.

Na osvědčeném půdorysu spojuje Dedera pavoučími vlákny jednotlivé postavy, které se potácejí v odcizení a ve vlastní stravující samotě, jež jsou tak příznačné právě pro taková sídliště. A jak tomu u podobně laděných příběhů bývá, i tento skýtá šanci na spásu, v tomto případě na záchranu vztahu. Je jím změna prostředí, vytoužený zájezd do Chorvatska. Otevřeným koncem ponechává autor své účastníky panoptika napospas svým osudům.

Knihu si můžete objednat přímo na autorově e-mailové adrese: mde@centrum.cz

Petr Štengl

POEZII SI ROZVRACET NENECHÁME!

Stolní společnost *Nalomení hoši uoádí: Ultra –bloody hardcore Jesus*

Čtvrtému básnickému almanachu poetické skupiny Fronta na banán, vydanému rovněž vlastním nákladem pod kryptopseudonymem *Stolní společnosti Nalomení hoši*, předcházely tři almanachy: *Pražské sanitarium*, *Budete viset!* a *Hoovor s batohem*.

Čím to, že poslední dobou se začínají objevovat básnické sbírky poněkud ilegálního charakteru, vydávané vlastním nákladem, knihy utajené, stojící marně se vztyčeným palcem u zaprášené krajnice literární dálnice. A přitom jejich obsah v sobě mnohdy tají přesně ten správný explozivní potenciál, který je s to rozmetat na tisíce kusů zdejší ustálené představy o poezii. Čtenáři, které název *Ultra-bloody hardcore Jesus* přiměje začít nedomněle sbírkou listovat, se mají nač těšit, neboť mnohé básně ze sbírky jsou skutečně „nonplusultra“. Nečekejte žádnou unylou homeopatickou lyriku: je to poezie dravá, krutá, naivní, levicová, vulgární, lyrika, která nedbá o svůj zevnějšek, nekompromisní, nesmlouvavá. Čím dál více básníků se poslední dobou „pouští“

do zápasu s rýmem, málokterý však svůj boj vyhrává. Ale proč na to nekašlat, rytmus nerytmus, ať žije freepunk! Je důležitější obsah nebo forma? Uhlazenost nebo nespoutanost? Z tiráže se toho čtenáři příliš nedoví, její znění však mnohé napoví:

„frontanaban incorporated anticopyright rules
 vybral banán
 ilustrovala johanna z Husova
 sázel, čmáral, rovnal a draze za to zaplatil hynek
 na podzim 2009
 v praze a olomouci

V obsahu sborníku je uvedena jedna autorka a sedm autorů (Sněhurka a sedm trpaslíků): Básník Ticho, Budulínek, Honza Dědič, Johana z Hessova, Kocour v Botách, Vít Olomouc nemá metro Soukup, Vojta Fried, Petr Machan. Sborník se s námi loučí Zbýňkem Příště.“

Úvodem psaným v du-formě sbírku opatřil Střevlík, čímž se nechte nijak odradit, neboť naivita je zde toho nejdělicatesnějšího rousseauovského ražení a v žádném případě se nepřeklání v infantilitu. Každého z autorů uvádí kratičký literárně laděný medailonek. Celým sborníkem prolínají citace (členů stolní společnosti?), jimiž je ještě více stmelena tvůrčí a myšlenková spřízněnost autorů. Ale abych tu neprodával zajíce v pytli, neboť tento textík je míněn jako upoutávka a doporučení k četbě, uvádím ukázkou (bohužel ne všech ve sborníku uvedených autorů – kvůli nedostatku místa):

Milan Hrabal

NADĚJE, ŽE VERŠEM LZE PŘEMOCI I SMRT

Vladimír Křivánek: Pijáci melancholie (il. fotografie Štěpán Mamula a Petr Svoboda, Nakladatelství Aleš Prstek, 2009)

Začínat recenzi básnickových veršů citací slov někoho jiného se může zdát podivné. Ve svém krátkém doslovu k nejnovější knížce Vladimíra Křivánka však Jaroslav Med sdělil o tomto básníkovi to nejdůležitější: „Horizontem Křivánkovy poezie je melancholie...“, „Láska, ono bytí pro druhého, je jakýmsi leitmotivem celé sbírky...“. Med rovněž připomíná dávný požadavek Bohuslava Reynka, že básník by měl zrát spolu se svým zráním lidským. V praxi to znamená, že spolu s intenzitou uvědomění své vlastní konečnosti se básník zbavuje zdobnosti, halasnosti, nadbytečných slov a navrácí se k tichu. Podívejme se nyní, jak se tento požadavek naplňuje v objemné a exkluzivně polygraficky zpracované Křivánkově sbírce s názvem *Pijáci melancholie*.

Dlužno hned na začátku říci, že básník Křivánek se již od počátku své básnické dráhy nesnažil ohromovat experimenty, ale cítil se dobře v lyrice meditativní, namísto plného slunce využíval polostín a využijeme-li hudební slovník, pak tónina jeho básní byla spíše mollová... Není tomu jinak ani v *Pijácích melancholie*.

Sbírku otevírá oddíl nazvaný Tušové kresby. Volný cyklus tří desítek kratších básní je prosycen nocí, deštěm, tichem, pomíjivostí a obsahuje tíživé otázky: „Copak tu po nás zbyde / za světlo?“ – a básník dodává: „Po slepcích.“ „Čeho se chytit? O co podepřít? / Co nezavinít? Čemu zabránit?“ – a odpovídá: „Ze vzmachu vlny stát se tišinou“. Typickou a velmi koncentrovanou ukázkou Křivánkovy poetiky je báseň označená římskou V: „Šupiny hvězd jsou v korunách / stromů. A matně svítí. / Hliněná tma, v níž zmlkl pták. / Noc v rybářově síti. // Do nebe stromy koření. / Neslyšně listí dýchá. / Matka země nás rozmělní / na drobné mince ticha.“ (s. 15) Ani další oddíly nazvané Víno a Sny nijak nevybočují z této cesty. Motivy spánku a snění se proměňují v děsivé představy, místnost se stává pastí a cyklus končí výkřikem: „Chci vidět tvář své smrti!“ Následuje oddíl Srdce – rozsáhlý cyklus básní, na kterém lze dobře ukázat směr a sílu básnickovy výpovědi. Láska je zde obětí, ale zase jen ona dává naději, až nakonec (a básnický nejsilnější): „Láska je velká vzdálenost.“ (s. 83). Opět se objevuje znepokojivá úvaha o smyslu a nestálosti lidské existence: „Jsme pouhá slova, která jako plevy / proletí vesmírem.“ (s. 85). Opa-

„Třícítka na krku neví nic neumím nic si! / Na kýč lze i umřít / jako pan Kuka! / neunes pseudoantickou fontánku pod okny / snad horší sádrových tpraslíků a koloušků zurčící jako když opilec chčije / Pan Kuka! umřel / zemřel jen krátce poté / co jeho unučka s chotěm / fontánku slaonostně nainstalovali / Pan Kuka! ještě v nemocnici ležel / a jeho syn blaženě fontánku obskakoval s digitálek / Včera vynesli i starý nepotřebný nábytek“

Knihu si lze objednat na e-mailové adrese: p.stengl@centrum.cz

kuje se také motiv snů jako integrální součásti života („Já si tě vysnil. Stvořil z hlíny, / Která mě jednou pohltí. / Sen je víc nežli naše žití. / A život stojí mnoho sil.“ – s. 86) a jedna z možností, jak lidské bytí alespoň o trochu prodloužit, tedy pamět: „Všichni mí mrtví jsou dnes se mnou... / ... Je to jak záznak – neobživitout, / a přesto znovu žít.“ (s. 102). Jako u většiny poezie meditativního typu přichází i v této sbírce téma viny („Jsem vinen vším, co prožívám. / Svými skutky jsem vinen. / Jsem vinen vínem, objetím. / Láskou nejvíc jsem vinen.“ – s. 111) a také obhajoba otevřené, bolestné zpovědi: „Poezie! Nemoci jinak!“, nebo: „O sobě zpívat není hřích. / Hříchem je neposlušat druhé...“ (s. 194). Křivánek je básníkem, který druhým naslouchat umí. I přes bolest, kterou přináší láska – ten život pro druhé – když nás opouští. Pak logicky přichází čas melancholie – stejnojmenný oddíl sedmi básní se ještě hlouběji zabývá existenciálními nepokoji („Proč žijem, nevíme. A nevím, kam jdem. / Pod jakým znamením se jednou rozplynem.“ – s. 137) až nakonec vyústí v modlitbu: „Teď však tě, Pane, prosím. / Dopřej mi, abych ještě žil. / Verši své skutky vykoupil.“ Modlitbu, která opět potvrzuje víru básníka v očištnou moc poezie. Následující oddíly – Hřbitovy a Pocta Li Poovi – dokládají vše, v co básník věří, co ho naplňuje smutkem i rozhrěšením, co mu poskytuje sílu dál žít přes všechny osobní ztráty. A není náhodou, když opakuje jako refrén verše: „O sobě zpívat není hřích. / Hříchem je neposlušat druhé / a jejich smutek zakrývat / mámivě krásným slovem.“

Pokud nakladatel Aleš Prstek v anotaci ke knize pojmenovává tři sudičky, které stály u jejího zrodu – tedy „opravdovost prožitku, vytříbenost tvaru a víra v moc básnického slova“, nebyly to rozhodně sudičky náhodné. Křivánek skutečně pracuje s hlubokým vnitřním prožitkem, ale nenechá se jím ani na okamžik strhnout k lacinému popisu, nebo naopak k svévolné autentičnosti. Vše o čem píše, je uvěřitelné, ale strhující, přestože nepoužívá oslnivé metafory, neohromuje převratnými objevy. Prostě vypráví o životě a smrti, o splynutí s vesmírem, které neznamená konec, pokud předchází život byl naplněn usilováním o to, nenaslouchat jen svému vnitřnímu hlasu, ale také porozumět prostřednictvím

vlastní zpovědi druhým. A to se v nejlepších básních sbírky Pijáci melancholie daří měrou vrchovat. Kritiky mu bude vytýkáno leccos, snad jistá tematická uzavřenost, motivické opakování, také snad neustálá přítomnost ticha bude vadit. Ale jak naslouchat, pokud do věry kolem pustíme další decibely, i když jen ve slovech? Jak přijímat úděl samoty a nepřestat milovat, pokud se neskloníme sami před sebou a nepřiznáme, že milovat

nás bývá často nesnadné, nesnadnější, než nás opouštět? A tak nezbyvá vrátit se ke kořenům, a dojde-li k tomu, že „vzpomínky slepnou“, zkusit „srdcem číst / Braillovým písmem psaný list“. Tak tedy čtème Křivánkovy verše především srdcem. Ve vlastním tichu, pokud se jím dokážeme obklopit stejně jako básník, to půjde celkem snadno.

Tomášek Kaválek

PO ZAPRÁŠENÝCH STOPÁCH ORTELŮ...

Oldřich Mikulášek: Ztracený v poezii (Host, Brno 2010)

Ztracený v poezii. Tak se jmenuje nový výbor básní Oldřicha Mikuláška. Co v pořadí již patnáctý výbor Mikuláškovy poezie přináší? Odpověď musí samozřejmě nalézt každý čtenář sám, ta má na zmíněnou otázku však zní: ledacos dobrého.

Antologie Mikuláškových textů byla vydána ke stému výročí básníkovy narození, tentokrát v brněnském nakladatelství Host. Výběru básní a jejich edice se zhostil Jiří Opelík, který se Mikuláškovou poezií zabývá již dlouho (připomeňme jeho recenzi z konce padesátých let věnovanou jedné z neznámějších Mikuláškových básní „Vyzvolavač“, která – na rozdíl od většiny kritiků – docenila význam této básně, nebo oddíl věnovaný Mikuláškovu v knize *Jak číst poezii*), a navíc se s autorem osobně velmi dobře znal z brněnské redakce Hosta do domu. Opelíkova osobnost je zde zárukou, že se nesetkáme s knihou autorovi nedůstojnou, jak se tomu bohužel stalo v případě kritizovaného souborného vydání Mikuláškovy díla *Verše I-IV*, jež vyšlo na konci devadesátých let v nakladatelství Ivo Železný.

Vraťme se však nyní k samotnému souboru. Ten je členěn do čtyř tematických oddílů, které odpovídají chronologii prvních vydání jednotlivých sbírek. Jak se dozvídáme v editorově poznámce na konci knihy, výběr jednotlivých básní „suploval nemilosrdného arbitra, jímž je čas“ a podléhal několika kritériím. Jedním z nich bylo zdůraznění tendence „ortelů“, tedy existenciálních básní vypovídajících o strastiplném lidském údělu nevyhnutelného směřování ke smrti. Dalším zásadním kritériem byla kvalita jednotlivých básní, což předem diskvalifikovalo první dvě sbírky a také poezii ovlivněnou estetickou normou padesátých let. Dalším důležitým bodem je neuvedení básní, jejichž vytržení z kontextu by nebylo vhodné (viz hlavně básně ze sbírky *Krajem táhne prašivec*).

První oddíl s názvem *Holdy* ještě svou tematikou patří spíše ke druhé linii, o níž se Jiří Opelík zmiňuje v doslovu, a to k linii oslavování „milostí“, jež jsou člověku dány. Objevují se zde básně ze sbírek *Křídlooka*, *Tráva se raduje* a *Podle plotu*, v nichž se setkáváme s propracovanou přírodní lyrikou vyznačující se neustálým dynamismem. Proměňující se obrazy vytržené z přírody jakoby v textech oživaly a směřovaly až k závěrečné, často překvapivé, pointě („Požalovat běžel k vodě, / že je sám a je mu k pláči / voda zase žalovala / na oblázek, že ji tlačí.“). Dalším

výrazným rysem básní z této části je ovlivnění „holanovskou“ poetikou projevující se například častým užíváním hláskové instrumentace, novotvarů, či podobných metafor („prodlel jím též v nás, vstal z lože žil / a v nevýslovnou žízň mě / opřel se o dno pramene, / až vzlykem šťáv se zahrdlil.“).

Druhý oddíl *Zárvatě* je tvořen básněmi z autorových vrcholných sbírek: *Pulsů*, *Ortelů a milostí* a *Solékání hadů*. První báseň „Zelené pyžamo“ pochází ještě ze sbírky *Podle plotu*. Důvodem jejího zařazení do dalšího oddílu je výskyt nově básníkem využívané všednodenní městské motiviky, „co se nehodí k básni“, odkazující ke skupině 42 („Předložky, spojky, nůty, šroubky / a jiné věci takové“), a tematické vyústění v podobě úzkosti z „ortelů“, jimiž je člověk odsouzen k samotě. Tato temná témata a otázky lidského bytí spjaté s motivy pijáctví a smrti vytvářejí jakousi červenou nit, jež se vine celým zbytkem výboru. Erbovní básní této části je asi vůbec neznámější Mikuláškův „kus“, „Vyzvolavač“: „... Jíst, pít a spát / jsou naše dějiny. / A potom vratný pohyb útroby / A hololezení / vstříc břichům jalovým. / Slyším už kroky, jež nám stejně / zatlačí hlavy pod zem. //...“

Třetí i čtvrtý oddíl se již drží této „ortelovské“ linie. Ten třetí nazvaný *Manifestace* obsahuje rozsáhlejší básně s častým využitím enumeračních figur. Vyznění těchto veršů ze sbírek *Šokovaná růže*, *To královské* a *Agogh* je asi nejvíce beznadějně. I když ještě pořád existují „jakési“ jistoty: „Je pátek 25. září 1970. / Jakýsi jistý bod. // A 16.47 hod. / Jakési východisko. // A zhasla mi lampa. // -- // NO – A CO? / UŽ LEPŠÍ LIDÉ BYLI V KONČÍCH, / A JÁ JSEM NA SAMÉM PRAHU!“ Bezvýchodnost se objevuje, kdykoli lyrický subjekt odkrývá nějaké tajemství, jež by mohlo symbolizovat naději: „Co přikrývají křídly ptáci? / Co přikrývají peřím svým? / ... / Pár mrtvých kůstek-píšťalíček / už nezahřejí peřím svým / a pod křídly je pohřbívaly. // A zpěvem, zpěvem zabitým.“

Čtvrtá část *Nekrology* se sestává z veršů z posledních básníkových sbírek, které, na rozdíl od vyznění veršů z oddílu třetího, nabízejí katarzi v podobě chvilkového vytržení krásou. Krása je v podání lyrického subjektu součástí mocného okamžiku tvoření, jež člověka přesahuje, a je tak hodnotou trvalou. Poslední oddíl je z celého výboru nejpestřejší z hlediska formálního – od rozsáhlých textů psaných volným veršem až po krátké rytmické rýmované básně – z hlediska motivického je však nejuhlaženější,

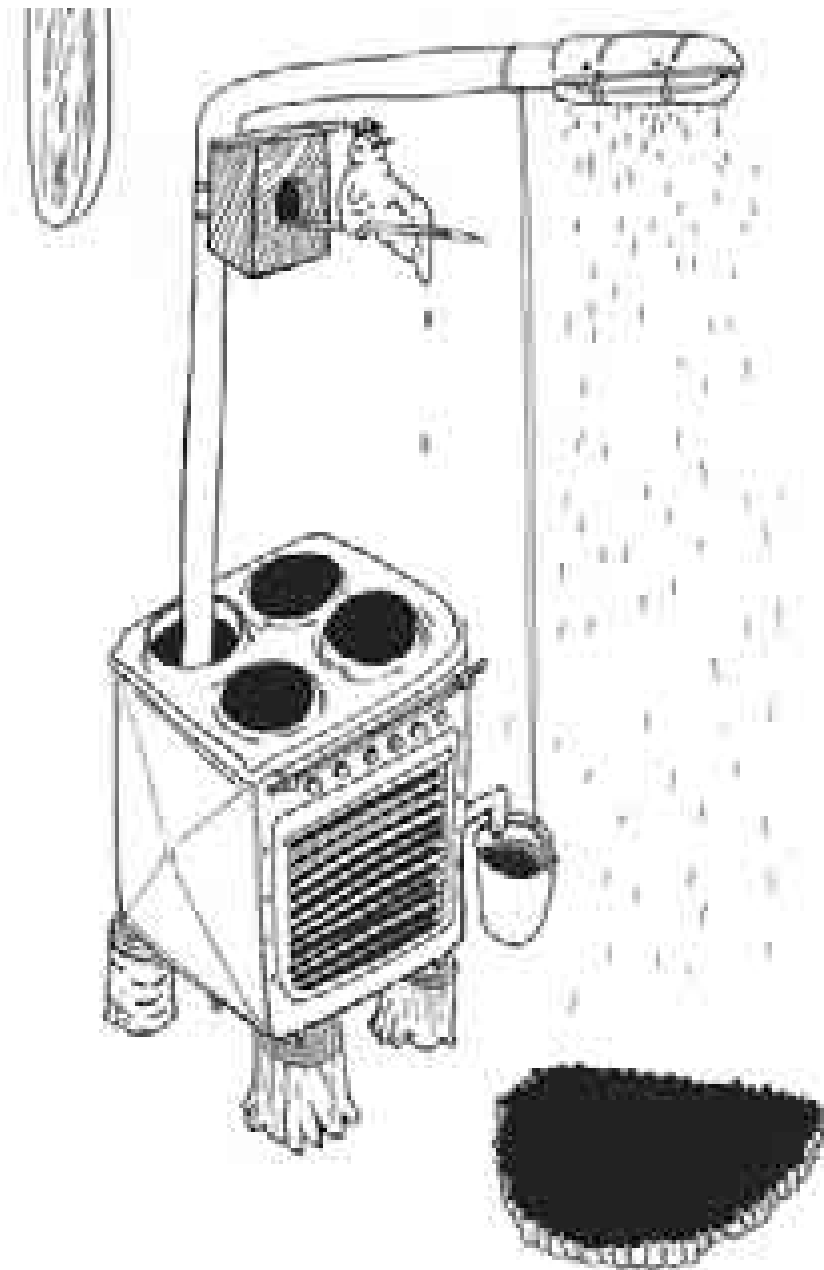
nejcivilnější, a tedy nejsmířlivější. Ještě jedno specifikum mají Mikuláškovy „nekrology“. Vesměs se totiž loučí s láskou, která je v Mikuláškově podání vždy radikálně tělesná, láska z kostí a masa, láska netrvalá a uplývající („láska je to, co nehledáme, / ale nalzáme / po strhání technických zábran / knoflíků, patentek, zipsů / a jiných nedůležitých drobností / až po pihy a vystouplé cévy, / láska je drkotavá bryčka našich těl, / kočičí hlavy opuštěné na náměstí, / láska je holá věc, / jako vrabče vypadlé z hnízda...“). Láska s vědomím konce, s vědomím blížící se smrti...

Kromě básní se v antologii ještě nachází závěrečná část – Doslov/ dokumenty. A právě tento oddíl vnímám jako jeden z největších přínosů knihy především díky erudovanému doslovu, v němž je čtenář seznámen s celým Mikuláškovým dílem prostřednictvím již zmíněného Jiřího Opelíka, který jednak představuje kontext básnickovy tvorby, dále pak citlivě vybírá nejdůležitější aspekty a motivy vyskytující se v jeho textech a mapuje jejich proměny

v průběhu celého tvůrčího období jednoho z nejvýznamnějších českých básníků dvacátého století. A právě tento doslov pomáhá čtenáři odkrýt pro něho dosud zastíněné interpretační kouty.

Jako dokumenty jsou zde představeny jednak „Život a dílo v datech“ a jednak fotografie (mnohé jsou však již k vidění například ve výboru *Královské léto* z roku 1994), jako například: „S editorem této antologie: z Leninovy číslo 83 směr redakce literárního časopisu Host do domu / 1959.“ Neopomenutelnou složkou knihy jsou ilustrace Dalibora Chatrného, jejichž „nedokreslenost“ odpovídá „nedopovězenosti“ Mikuláškových veršů.

Zkrátka a dobře, tato antologie se vydavatelství Host povedla. Místo závěrečné „doušky“ předkládám báseň *Olůnění* z přebalu knihy: „Vyšel měsíc, vyšel zpod mraků. / Osleple nebe z jeho, ze zraku. // Vyšel měsíc, vyšel zpod luny. / Dlaň na tvém ňadru, zbyl jsem úplný. // Pak zašel měsíc. Kolem samá tma. // Než objal jsem tě – nenahmataná. // Oblohou pluly luna s měsícem. / Já byl ten druhý. Zatměn i rozsvícen.“

AUTOR ILUSTRACÍ

JIŘÍ FRANTA

(* 1978)

Žije a pracuje v Praze. V letech 2001–2007 vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze. I. Doc. Antonín Střížek. II–V. Doc. Valdimír Skrepl. Je členem umělecké skupiny Rafani. Web: <http://jirifranta.blogspot.com/>

}~ POSLEDNÍ RECENZE ~ IVO HARÁK

DEBUT MOŽNÁ VÍCE SLIBUJÍCÍ NEŽ DÁVAJÍCÍ

Alice Prajzantová: *Kotrmelína* (Občanské sdružení H_aluze, Ústí nad Labem 2010)

Jedno velké nebezpečí hrozí začínajícím autorům – zkusmo je nazýváme: Krasopis. Pojmenujeme tak onu možnost, že budou psátí úhledně a zručně texty sice poučené, nic *nového a svého* však nesdělující. Přitažlivost velkých vzorů je v nich silnější než odvaha k cestě vlastní. Hned napoprvé je to hotovo. Není váhání, tápání, omylů. Jenomže – právě trhliny skýtají průhledy k příštím možnostem.

Budeme-li takto pohlížet na prvotinu mladé děčínské básnířky **Alice Prajzantové**, měli bychom jí vlastně být vděční, že není bezezbytku dokonalou: rádi se totiž budeme obracet také k dalším opusům organizátorky severočeského literárního dění a redaktorky časopisu H_aluze s tázáním, kudy že se to vydala tentokrát...?

Knížička, která vyšla s mnohoslibným názvem **Kotrmelína** (jako neprodejná příloha výše jmenované literární revue) ukazuje svoji autorku jako bytost v podstatě analytickou a racionální, písničičku s citem pro skrytý život věcí a téměř nezatelné posuny v řeči, jež v ní vyjevují zatím zasuté vrstvy.

Prajzantová má velmi blízko ku dvěma již známějším představitelům všednodenní urbánní poezie řečového aktu: Tomáši Řezníčkovi a J. H. Kalifovi.

Absentuje-li u ní (až na nečetné výjimky) profesní ukotvení, sílí zde naopak prvek rozkladný, analytický. Vizme u ní např. velmi zajímavě *dekomponované* erotické akty, rozložené do posunčiny pohybu a vjemů tak, až cit začíná být vytěsňován počitky: „oči chat každíčkový/obratel/laskat svými/tvářemi/nakousávat kůži i slova/jež zaniknou/v obsedantním sténání.“

Chválím, že P. nevypráví jejich příběhy za věci, že tyto neučí přerodit se v symboly, ale nechává je žít samy sebou – aby dořečení a pochopení bylo až na čtenáři: „sklenice vody usazená v prachu/vedle posteje/kreslí s ní po zemi čáry.“

Chválím i (souladně s Kalifem a Řezníčkem) rozvíjející se mýtus města na konci severočeského úkrají, města, jež „rozevírá svá asfaltová stehna/jako když kurva lačně rozhodí nohy,“ města nahlíženého v jeho profánních rozměrech, bez patosu a sentimentu.

Právě proto, že to jinde svede, si uvědomuji, že některým místům poezie A. Prajzantové se nedostává větší přesnosti a konkrétnosti; jako by se – koneckonců také ve věci erotiky – autorka zalekla své odvahy, jako by si od předmětů

a pocitů chtěla zjednat odstup *poezii*, takže nakonec nejde až na dřev (až na tělo) a zasekne se v půli cesty mezi emblémem a masem: „a v mé podbřišní krajině začíná zurčet/malý pramínek.“ Jindy takový emblém dokonce nabývá zcela konvenční podoby: „vpřijet se do sebe/každým polibkem blíž.“ Jako by si občasně potřebovala ulevit *literaturou* – rozuměj: tím, co jinde s úspěchem ozkoušel jiný. Takové „bolavé rány noci“ (stejně nekonkrétní jako patetické) patří jistě k místům, v nichž už Alice Prajzantová není za sebe ani za lokální tradici, leč za tradici mnohem rozlehlejší (a pro mne méně zajímavou, než je ta děčínská).

Vidím tedy nebezpečí příliš lehké a příliš laciné popisnosti tam, kde autorka neváží různé úhly pohledu a nerozkládá věci i pohyby pod mikroskopem slova, kde se spokojí s konstatováním stavu, aniž zahlédne jeho sémantický potenciál (to, že se k němu nějak dospělo – a že nějak se půjde i odsud).

Toto je myslím vůbec největší nebezpečí, které poezii A. Prajzantové hrozí: promne věci v kadlubu řeči – a zdánlivě neúčastně popíše, co vidí. Ale já chci, aby to křesalo o sebe, aby to bolelo, aby se rozvířily jizvy. Abychom byli usvědčováni, že nerozumíme zatím dosti dobře věcem ve slovech, slovům v sobě. Nerozumíme – jednou provždy? Je totiž zapotřebí obnovovat smysl osobní účasti, tady a teď.

K takovéto spoluúčasti ovšem Prajzantová jinak poskytuje věru dosti prostoru. Básně scelené, zaokrouhlené, přizdobené, básně s pointou patří u ní k těm slabším. Nad nimi převládá takové, jež jsou jakoby výsekem z většího nálezu, kratičkým záznamem situací; a ty máš ze záběru uhodnouti film, z detailu celek. A ty musíš vstoupit, abys mohl prožít. Abys mohl říci, co bylo předtím, co bude potom. Abys směl být – tehdy, nyní i potom – přítomen.

Bude asi pravdou, že tyto *možnosti* jsou největším darem, jehož se ti od Alice Prajzantové dostalo. Nehledejme zatím její sílu v překvapivé a nové obraznosti, v experimentu s jazykem či tvarem básně, v hlubokomyšlném filozofování nebo stejně hlubokých sondách do lidské existence. Hledejme ji v tom, že zrcadlem nastaveným bytí věcí a bytí řeči v něm vytváří vlastně naše přechodné portréty – respektive, že si tyto portréty (s pomocí její poezie) vytváříme sami. A z portrétů i příběhy.